

ČASOPIS

PRO

KATOLICKÉ

DUCHOVENSTVO,

KTERÝŽ

VYDAVÁ

PŘÍSPĚNÍM

MNOHA DUCHOVNÍCH A UČENÝCH MUŽŮ

JAN VALERIAN JIRSÍK;

DOKTOR V BOHOSLOVÍ, KANOVNÍK VŽDY VĚRNÉ KAPITOLY A
METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA NA HRADĚ PRAZSKÉM,
KNÍŽECÍ ARCIBISKUPSKÝ KONSISTORNÍ RADA A VEŘEJNÝ PŘÍ-
SEŽNÝ NOTÁR, SPOLUZAKLADATEL DĚDICTVI SVATÉHO JANA
NEP., OUČINKUJÍCÍ SPOLUOUD NÁRODNÍHO MUSEUM
atd.

TŘETÍ ROČNÍ BĚH DRUHÉHO DVACÍTILETÍ.

Sezdek první.

V Praze.

Tiskem c. k. dvorní knihtiskárny, synů Bohumila Haase.

1850.

In omnibus charitas

S. Augustinus.

Pojednání.

Katolictví.

Byli časové, a zdá se, že nepominuli dosaváde, v nichžto se při vyučování víry Kristovy na katolictví nejen nehledělo, nýbrž hleděti za zbytečnost mělo. I ve školách katolických malé neb žádné váhy nemělo katolictví, jako nějaká vlastnost, učení Kristovu ne-li škodná aspoň nepotřebná. A přece uvážímeli dobře této věci, jestiž katolictví podstatná, a nevyhnutelně potřebná vlastnost každému knězi, učiteli a kazateli katolické víry a církve. Neboť nejen že:

a) každý katolický kněz, jak při svém posvěcení tak při svém na duchovní ouřad dosazení zavázán jest, a sebe přísežně zavazuje, že ve svém povolání vždy katolické víry se držeti, následovně všem článkům této víry i sám věřiti i jiné učiti chce, a že tedy již jako *poctivý muž* (jest to chlubné věku heslo) své slovo dané, ano přísežně stvrzené zachovati povinen jest; nejen že, pravím dále,

b) když se tak nechová, i své učení i svou mravní osobnost ruší, protože katolický kněz a katolická víra bez katolictví logický zápor a pravá logická nicota jest; nýbrž

c) odjíká spolu takovýto kněz katolický svému duchovnímu působení, zanedbáváje v něm katolictví tu

nejráznější oučinnivost. Neboť jen katolická víra zavírá v sobě *všecky články* učení Spasitelova, za kteroužto příčinou i spolu katolická neb obecná slove, ježto všecka ostatní i nekatolická i bludná a rozkolnická vyznání toliko zlomky této jeho svaté víry v sobě obsahují. Jen katolická víra mluví a učí pod právomocí Boží, ježto všecka ostatní mimokatolická moudrost toliko *lidskou* vážnost a vázanost v sobě zavírá. Medle nemusili nevyhnutelně to učení, které jest úplné a Bohem zjeveno a nařizeno, více v srdcích a myslích lidských působiti, nežli pouholidské, kusé, vrátké a viklající se vykládání víry Kristovy? Protož se vším právem říkává, že sprostičký a však pravokatolický kněz více mezi lidem pořídí, nežli sebe jemněji a učeněji vzdělaný, přitom však polokatolický duchovní pastýř. Tu však příslušno stanoviti: co jest a v čem záleží *katolictví*? Novější škola různí se totiž v pojmu tomto, jak známo, s katechismem sprostého lidu, an tento obyčejně to učení za katolické má, kterému vyučuje římská katolická církev, co zatím škola novější (viz článek tohoto časopisu od roku 1846. sv. III. str. 577) katolictví buď na písmo a tradici, jak nám ve spisech svatých Otců zachována byla, anebo na onu Vincencia Lerinenského prűpověd se rozvádí: quod semper ubique et ab omnibus. A tu se má katolický duchovní a pastýř obecného pojmu i v srdci i v řeči držeti, nejen proto, že jako katolický pastýř obecného neb katolického smyslu následovati má ve svém víry vyučování, ale i proto, že tento pojem myslí lidské přístupnější, a nad to výše pravější jest. Neboť nejen že žádný katolický křesťan, nejméně ale lid obecný, jehož jméno množství jest, zpytovati nemůže, co se s písmem a podáním srovnává, anebo co vždycky a všudy a ode všech věřino bylo; než přestalby i ten katolickým křesťanem býti, kdoby teprv po takovém a na takové zpy-

tování svou víru stavěti chtěl. Práví zajisté Spasitel: Kdo neslyší církve, jest pohan, není tedy křesťan, tím méně křesťan katolický; a nekatolictví a katolictví nedělí se toliko příčinou oustního podání, nýbrž spíše duchovní právomocí s jedné, a samozpytováním s druhé strany; kteréžto samozpytování rovně tak na tradici jako na písmo obráceno býti může; kdo však na pouhé samozpytování svou víru staví, nevěří církvi ale sobě. Naproti tomu kdo věří, čemu učí římská katolická církev, ten má učení, na písmu i na podání stojící a založené, protože církev katolická své učení z těchto dvou pramenů čerpá; ten má tedy učení, které „semper, ubique et ab omnibus“ věřino bylo, protože katolická církev všudy a vždycky byla a jest, a u svých věřících žádné zvláštní víry netrpí, nýbrž u všech jen jedinou víru pohledává. Pojem tedy obecného lidu, aneb pojem katechismu a školy starší jest zevrubný a úplný, a protož pravý. Zvláště na přidavku „římský“ mnoho, ano všecko záleží, protože se žádná společnost, tedy ani žádná církev, tím méně církev katolická, povšechná, a k celému lidskému pokolení sahající, bez hlavy, kteráby všechny oudy pospolu držela, mysliti nedá; a poněvadž Spasitel svou Církev na skále Petrově, to jest, na stoličce římské vzdělal, protož jediné ta církev za jeho církev držána býti může, která na této skále stojí. A jakkoli Církev sv. v obyčeji nemá, pojmy vyměřovati a stanoviti, ale tuto práci své škole zůstává, nicméně s těmito řádky výborně souhlasí Pastýřský List Jeho svatosti Pia IX. od 9. listop. 1846. (viz tento časopis od r. 1847. sv. I. str. 10.) mající takto: „Neque minori animi firmitate ad catholicam fidem, fovete unionem cum catholica ecclesia, extra quam nulla est salus, et obedientiam erga hanc Petri cathedram, cui tanquam firmissimo fundamento tota sanctissimae religionis nostrae moles innititur.“

Zde nesmí také těžké utržení mlčením pominuto býti, kterýmž svět katolictví stíhá, nazýváje nestoudně víru katolickou věrou pověrečných uhlířů, a upřímné katolíky miláčky a milovníky temnoty. Jest to právě utržení, prázdné všeliké jak lásky tak pravdy. Katolictví snáší se se všemi vědami lidskými a nestrání se nížádné, nýbrž spíše je budí, dávajíc jim podnět, a v pravé míře je drží, sloužíc jim všem, jakožto Bohem osvědčená právomoc, za bezpečný podklad a průvodní hvězdu na nejisté a často mlhavé cestě pravdy. Co jest pravda? zvolal Pilat, domnívaje se, že nelze jí najíti. Katolické náboženství jí má a drží, jenž jest úplný obsah učení Páně, a podle vyřčení téhož Pána sál a zdravý kvas života tohoto. Katolická víra totiž zahrnuje v sobě netoliko celý obsah zjeveného neb kladného náboženství, ale ona v sobě zavírá i všeliké pravdy náboženství přirozeného, právě tak, jak je sám sobě zůstavený rozum poznává a poznati s to jest. Teprv to, co nad jeho obor sahá, Bůh člověku zjevil kladně, co však v oboru rozumu jeho leží, v tom mu světlem své milosti k jistému poznání přispívá. Právě proto katolický duchovní pastýř, daleko toho vzdálen, aby byl, anebo musel na poli umu a věd cizincem býti, musí spíše ve všelikém lidském umění, přede vším v mudrctví a jeho odvětví zběhlý býti, máli a chteli jinák úplný obsah své víry sobě přivlastniti; musí pak dále znáti všecky křivolaké stezky bludu, všecky spády lidského srdce, všecky vychejtralosti a tajnosti hřichu, slovem všecky poměry života a jeho rozdílných věků a částek, aby do všech proudy moudrosti Boží sváděti mohl. Musí se tedy rovnati ne temnotě, ale paprskům nebeského slunce, jenž všecko i propasti i nečistoty pronikají, sami žádně poškrvny, žádného porušení nepřijímajíce aniž berouce. Jaké to pole obšírného vědomí lidského, právě všeliké světa vědomí do sebe

zahrnující! Jaké to ale také utrhaní, nazývati temnotou, což jasnějším světlem života zasluhuje slouiti, a od svého Spasitele tak se nazývá! Viděti jest zde křivdu, viděti tu i nevděk světa. Povážení a uznání jsou hodna slova katolického spisovatele (Sion od roku 1846. str. 220.) rkouciho: „Úkol katolické víry na světě jest: sjednotit národy v jeden lid Boží, zrušit národní rozervanost v náboženství a víře, a založit jeden lidský rod Boží na zemi. Na základu jediného náboženství dá se nejlépe pokoj mezinárodní stanovit. Proto jest i víra katolická všeobsahující, povšechná, katolická, a netrpí vedle sebe žádné jiné.“

Konečně, jakkoli duchovní pastýř katolické učení své církve vykládati, je nikdy nezapřítí, nýbrž v čas potřeby i hrdinsky zastáváti povinen jest, neleží to však ani v povinnosti jeho, ani potřeba to káže, aby se katolictvím honosil, anebo odporníky, zvláště takové, kteří více v lichém usudku než v zásadě odpirají, marně dráždil a vyzýval. Má spíše v choulostivých poměrech tohoto života podle příkladu své sv. církve jakousi *útajnou kázně* (disciplina arcani) se řídití, a k tomu prohlížeti, jakby rozumným použitím bludného domnění víře katolické cestu proklestil do srdcí lidských; což tím snáze učiniti lze, protože celé přirozené náboženství do objemu katolické víry náleží. Může tedy a smí se lidem všeho druhu propůjčovati, aby všem všecko učiněn byl, a všechny Kristu a jeho pravé víře získal. Nesmí však u započatého díla, a dobytého přístupu ustávati, nýbrž dále a zpovelna k opodstatněnému rozvinutí a zdělení celého katolického učení zmužile postupovati. Aniž smí, když spor mu nějaký nastane, zrůdně neb bojácně couvati, věda, že tu běží o pravdu a spasení lidské, že sluší více se báti Boha, než lidí, a že katolictví nevyvratnými důvody, jež znáti má, (Malach. 2, 7.) hájiti povinen jest. Má dobrý boj bo-

lovati, a víru katolickou zachovati. V boji tomto propůjčovalo se katolickému pastýři v naší milé vlasti pevné stanoviště, kdež katolictví panovního domu věrou, základním článkem celého království, a panujícím náboženstvím dosaváde bylo, kterýchžto výhod slušelo obratně v čas potřeby užívati. Než zdali se užívalo? — a zdali to vše víře prospělo? — Pomlčím o tom, a neřeknu nic více, než že třeba jest nám, což Kristus Pán pravil: „Buďte opatrní jako hadové, ale spolu upřímní jako holubice!“ +

Podstata svaté katolické Církve jest nezměnitelná.

Od 24. února 1848. změnilo se v politickém světě velmi mnoho, změnilo se jedním rokem víc, než dříve za mnoho let, mění se po dnešní den, anebo abych se pravěji vyjádřil, započaté obecné změny tyto nedosáhly podnes žádoucího ustanovení. Což ale pouze politického jest, necháme politice, ničehož nerozsbírajíce a ničeho nesoudíce. Jakož ale každá podstatná změna v ústrojí tělesném bez působení na duši nezůstává: tak také podstatná změna v ústrojí státním jeví své působení na svatou Církev Kristovu. Protož se také skutečně pozdvíhovali hlasové nejenom laikův, alebrž i nejedněch kněží, aby se změnila svatá katolická Církev i ve své zevnitřnosti i ve své podstatě. O čez ale usilovali mnozí tohoto minulého roku a podnes usilují, není docela nic nového, o to se pokoušeli netoliko jednotlivci, alebrž i celí národové, aby se svatá katolická Církev změnila tak, jako se vše ostatní na světě mění; a to sice aby vynesla jeden, druhý článek víry, aby zrušila anebo aspoň nadlehčila jedno, druhé přikázání,

anebo aby zjinačila církevní zprávu. A jak se při tom zachovala po všechny časy svatá Církev? Nehleděla na lidskou žádost, nébrž toliko na vůli Boží, a zůstala ve své podstatě — nezměnitelná. Nesklonná tato stálost byla nejedněm lidem kamenem urážky a skalou pohoršení, hrozili, že se odloučí od jednoty Církve: ale ani tato pohružka nepovolanych a neoprávněných reformátorů nepohnula svatou katolickou Církví, aby šetřila žádostí jejich: neupustila přec ani v tom nejmenším od podstaty své. Když ale tito náčelníci odporných stran skutečně vystoupili z lůna svaté Církve a mnoho stoupenců potáhli za sebou: nezelela svatá Církev nesklonnosti své, a netrpěla také skutečné ztráty. Jedno jí zůstali poslušní a věrní synové, a bylo-li jich na počet méně, brzy přivedl Pán Ježíš jiné národy k poznání víry křesťanské; a tak byl počet pravých křesťanů netoliko doplněn, anobř i rozmnožen. Jak se ale zachovala svatá Církev od počátku, tak se pod ochranou Boží až do skonání věkův zachová. Přečkala již nescíslné změny politického světa, a co se jich ještě dočká i co jich přečká, jediné Bohu jest povědomo: onať pak zůstane v podstatních věcech svých nezměnitelná, a to sice proto, že

1. nezměnitelný jest Bůh, kterýž ji ustanovil, a že

2. nezměnitelné jsou potřeby člověka, pro kteréž ji Bůh ustanovil.

1. Lidské dílo jest arci měnitelné, protože sám člověk podléhá mnohým proměnám. Kde najdeme člověka zcela dokonalého? Koná-li ale nedokonalý člověk jaké dílo: sotva vypadne tak, aby jiný dokonalejší našel na něm docela nic, což by se mělo opravit. Jindá by měl člověk při svém díle potřebné moudrosti dost; nedostává-li se mu ale upřímné lásky: také nebude jeho dílo jiným lidem s náležitým prospěchem.

Přijdou-li po něm jiní upřímnější a laskavější lidé, ti budou pracovati na zlepšení a zvelebení téhož díla. Může se také státi naopak. Což vzdělala lidská moudrost, to může lidská nemoudrost opět zhoršiti; a což upřímná láska jednoho člověka zvelebila, to může po čase neláska jiných ztenčiti anebo zhanobiti. Kdyby ale také mnohé lidské dílo vzděláno bylo s postačitelnou moudrostí i láskou: může se také během času buď méně užitečným anebo docela nepotřebným státi, a to sice tenkrát, kdyby se změnily anebo docela přestaly navyklé potřeby lidu, pro kteréž vlastně z počátku bylo zřízeno. A byť také některé lidské dílo v původní podobě a tváři užitečné bylo všem budoucím věkům: potřebujeť přece aspoň čas od času obnovení, ježto všecko věkem stárne a hyne; kdyby se tedy obnavováním, opravováním v původním stavu nezachovávalo, zahynulo by časem docela. Tak to ale nestojí se svatou katolickou Církví. Ona není dílem lidským, nébrž ústavem Božím: a protož nepodléhá žádným proměnám, jako každé lidské dílo. Což zřídila svrchovaná moudrost Boží, nepotřebuje nikdá žádné opravy; a což zřídila nevyslovitelná láska Boží, slouží lidem k tomu největšímu prospěchu, a to sice tak, že téhož prospěchu nemůže ani přibývati ani ubývati.

Aj i tělesné dobré věci, kteréž zřídila a spořádala svrchovaná moudrost Páně k našim tělesným potřebám, nepotřebují docela žádné opravy. Slunce nám slouží již tisíce let, a neustále nám poskytuje přiměřeného světla i tepla; měsíc se ještě od své dráhy neuchýlil, a pravidelným přibýváním a ubýváním přispívá vždy postačitelně k zúrodnění země; a země nám rodí každého roku spotřebu chleba vezdejšího. Stane-li se ale kdy jaká neouroda, ta není účinkem ocháblosti díla Božího, nébrž toliko našich hříchů, jakž to vyřknul Hospodin již v ráji, a jakž tím zvlášť hrozil synům

Israelským. (1. Mojž. 3, 17. 18. — 5. Mojž. 28, 15 . . .) Kdyby tedy lidé byli poslušni Božího zákona, těšili by se stejnou měrou i z tělesného pozhnutí. Ostatně vidíme ve všech stvořených viditelných věcech ten nejkrásnější pořádek, tu nejutěšenější shodnost. Nepotřebuje-li ale ani tělesné dílo svrchované moudrosti Páně žádné opravy, nepotřebuje opravy ani duchovní dílo, kteréž svrchovaná moudrost Páně k našemu spasení ustanovila: toto pak dílo jest svatá katolická Církev. Že ale svatá katolická Církev jest dílem Božím, poznáváme již z řeči samého Krista Ježíše, a ze skutečného, nezměnitelného trvání jejího. Když slavně vyznal svatý Petr, že Pán Ježíš jest Kristus, Syn Boha živého, odpověděl jemu Pán, řka: „A já pravím tobě. Ty jsi Petr (to jest skála), a na té skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné nepřemohou jí.“ An tedy bezpečně věříme a vyznáváme, že Pán Ježíš jest pravý Bůh: nepozůstává nám ani té nejmenší pochybnosti, že jeho svatá Církev jest dílo Boží. Tisíciletá pak zkušenost jest nám druhým neomylným důkazem, že svatá Církev nemůže ani býti lidským dílem. Neboť kdyby z lidí byla toliko, byla by dávno musela zahynouti; an ale setrvala, ano i po celém světě se rozšířila, ač zuřilo proti ní krvavé pronásledování plných tři sta roků, a v podstatě své se ani v tom nejmenším nezměnila, ač neustále měla potýkání s bludem, s nevěrou a s domnělou moudrostí tohoto světa: na jevu jest, že ani nelze jinak, než že skutečně býti musí dílem Božím. Nezměnitelnost a nepřemožitelnost svaté Církev Kristovy krásně vypisuje svatý Otec Hilarius, řka: „Církev má do sebe tu vlastnost, že vítězí, když raněna bývá; že se utvrzuje v pravdě, když ji někdo z chyby chce trestati; že dosahuje (cíle svého), když bývá opuštěna; pronásledována-li, kvete; potlačována-li, roste; opovržena-li, prospívá; a ustanovuje se,

když se přemoženou býti vidí.“ (Orat. de Trinit.) Kdož pilně čte církevní historii, shledá nejouplnější potvrzení všeho toho, což zde svatý Hilarius tak stručně a krásně sestavil. Od času svatého Hilaria změnilo se rovněž na světě velmi mnoho, těmito změnami bylo někdy svaté Církevi bolestně utrpěti: a hle přestála všecky nátisky, všecka protivenství a pronásledování; když pak pominula všeliká bouře tato: shledáno jest, že svatá Církev žádné ouhony neb škody neutrpěla, a že se ve své podstatě ani v tom nejmenším nezměnila. Nezměnila-li se ale soužením a protivenstvím, nezmění se také k vůli některým domnělým mudrcům tohoto světa. Dobře radil moudrý Gamaliel, když se o to jednalo v radě Jerusalemské, co by se učiniti mělo se svatými Apóstoly, řka: „Muži Israelští, pilně se rozmyslete při těchto lidech, co máte učiniti. Nebo před těmito dny byl Theodas, pravě se býti něčím, jehož se přidržel počet mužů okolo čtyř set: kterýžto (ale) zabít jest, a všickni, kteříž věřili jemu, rozptýleni jsou a v nic obrázení. Po něm byl Judas Galilejský za dnů příznávání, a obrátil lid po sobě: i ten zahynul, a všickni, kteřížkoli povolili jemu, rozptýleni jsou. Protož nyní pravím vám, odstupte od těchto lidí, a nechte jich: neboť jestliže jest z lidí rada tato anebo dílo, rozprchneť se; pakliž jest z Boha, nebude moci toho zrušiti, abyste snad i Bohu odporní nalezení nebyli.“ Skut. 5, 34—39. Avšak nerozprchloť se to dílo, nerozprchloť se ani za plných osmnácte set roků, nerozprchloť se, ač se přičinili Kristovi nepřátelé násilím a úskokem je zbořiti; aj po tak drahém čase stojí v původní celosti, a k jeho podstatě není nic přidáno, ani odňato od ní. Zůstala-li ale svatá Církev v původní přesnosti až po dnešní den, dost jasně se ukázalo světu, že jest dílem Božím, a že jakožto dílo moudrosti Hospodinovy opravy nepotřebuje, anof v sobě samo

dokonalé jest. Pravda zůstane vždycky pravdou, spravedlnost zůstane vždycky spravedlností; anať ale svatá Církev na těchto nezměnitelných základech vzdělána jest: protož také zůstane ve své podstatě nezměnitelná, jako Bůh sám nezměnitelný jest, kterýž ji založil. Měňtež lidé, opravujte, zvelebujte, což vašeho díla jest: Božího díla však nechte s pokojem, abyste snad i Bohu odporní nalezení nebyli. O svatou Církev nestarej se žádný, staráť se o ni sám Kristus Ježíš, kterýž jí slíbil, že s ní zůstane po všechny dny až do skonání světa; a kterýž jí seslal Utěšitele Ducha svatého, aby pravdy pochybiti nemohla. Jakož tedy Kristus Ježíš jest nezměnitelné věčné Amen: tak i jeho svatá Církev zůstane až do skonání věků v podstatě nezměnitelná; nezruší, nezjinačí, nezlehčí ani nepřidá jediného článku víry; nezruší, nezjinačí, nezlehčí ani nepřidá jediného příkázání.

Jakož ale svatá Církev, jsouc dílem svrchované moudrosti Páně, žádné opravy nepotřebuje: tak také, jsouc dílem věčné lásky Boží, v dokonalosti ani neroste ani neubývá. Kdyby rostla: to by bylo důkazem, že ji Bůh od věčnosti nemiloval tak, jak toho z počátku již potřebovala, aby mohla býti dokonalou pěstounkou lidského pokolení; kdyby ale v dokonalosti ubývala: to by bylo důkazem, že se vyvažuje studnice milosti Boží. An se Bůh ale nemění, an jeho láska ani neroste, ani jí neubývá: protož nemůže svatá Církev, jakožto dílo svrchované, věčné jeho lásky, nemůže podléhati žádným takovýmto proměnám. Ať nás někdo přesvědčí, že nám Bůh mohl propůjčiti více lásky, než skutečně propůjčil. Aj tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdož věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný. (Jan 3, 16.) Na vykoupení nevěrného služebníka seslal jednorozeného Syna svého, v němž se mu dobře zalíbilo.

Většího milování nad to žádný nemá, než aby duši svou kdo položil za přátele své. (Jan 15, 13.) A to učinil Pán Ježíš. Avšak co dím, že Pán Ježíš za své přátele umřel: umřel za své nepřátele, a obětováním sebe samého učinil je sobě přátele, a tak je smířil se svým nebeským Otcem. A co více mohl učiniti Pán Ježíš pro svou Církev, než že vydal sebe samého za ni na smrt, aby jí posvětil, očistiv obmytím vody skrze slovo života; aby sám sobě učinil slavnou Církev, nemajecí ani poskvrny ani vrásky, neb co takového, ale aby byla svatá a nepoškrvněná. (Efes. 5, 25 — 27.) Anebo domnívá se někdo, že mohl Pán Ježíš v Církvi své založiti hojnější studnici milosti Boží, nežli to učinil zřízením sedmera svátostí? Aj když jenom tyto svátosti hodně přijímáme, uděluje se nám milosti tolik, co jí potřebuje ve všech okolnostech spasení naší duše. Jakož ale nemůže býti svátostí ani o jednu víc, tak jich také nemůže býti ani o jednu méně. Kdyby nebylo svátosti křtu, vymřela by svatá Církev jedním pokolením; kdyby nebylo svátosti birmování, byla by svatá Církev zbavena duchovních zbraní a duchovního vojska, jímž by se hájila proti svým neviditelným nepřátelům. Jako by stát nemohl obstáti bez vycvičeného vojska, ač netřeba, aby každý občan byl vojínem: tak by také neobstála svatá Církev bez křesťanů birmovaných, od Ducha svatého zvlášť posílených a ozbrojených k boji duchovnímu, ač netřeba, aby každý křesťan beze vsí výjimky této svátosti byl oučasten. Kdyby nebylo nejvyšší svátosti oltářní, nemohla by svatá Církev zachovati svůj duchovní život: protože by se jí duchovního pokrmu a nápoje nedostávalo. Kdyby nebylo svátosti pokání, nebylo by potřebných lékův, jimiž zhojila svatá Církev raněné duše, kteréž k ourazu přišly v boji duchovním proti pokušením těla, světa i ďábla. Kdyby nebylo svátosti posledního pomazání,

nevěděla by svatá Církev v nejsmutnější a nejdůležitější době života vezdejšího pro své věřící ani přiměřené útechy ani pomoci. Kdyby nebylo svátosti svěcení kněžstva, brzo by zhabena byla vůdcův věřícího lidu na cestě života k hranám království nebeského; nebylo by tu žádného, kdož by náležitě lámal věrným dítkám chléb života, kdožby právně vykonával veřejné služby Boží, a kdož by platně svátostmi přísluhoval. A kdyby nebylo svátosti stavu manželského, podobala by se svatá Církev nevěstce Babylonské, a nebyla by důstojnou, nepoškozenou a svatou nevěstou nebeského ženicha svého, Krista Ježíše. — Podobně kdyby nebylo oběti mše svaté, nebylo by pravých a platných služeb Božích, kteréž jenom obětováním pravosti a platnosti nabývají, jakž nám dosvědčuje ten Zákon, kterýž Bůh sám do lidského srdce napsal, kterýžto Zákon od počátku lidi vedl k tomu, aby Bohu obětovali. Mimo to kdyby nebylo této oběti, nebyla by mezi námi v živé paměti ta oběť, kterouž Pán Ježíš prolilím své krve na kříži dokonal, anebo aspoň nemohli bychom účastni býti neskončených jejích zásluh.

A tak vidíme, že věčná láska Syna Božího opatřila svatou Církev vším, čehož potřebovala, a že také skutečně všeho potřebna jest, čehož se jí dostalo. Opatřena-li jest vším, čehož potřebuje: nemá, oč by směla ještě žádati; a potřebna-li jest všeho, čehož se jí dostalo: nemá, což by směla zadati. Z čehož následuje, že svatá Církev nepotřebuje v podstatných věcech žádné opravy, žádné ani té nejmenší změny.

Nemiloval-li pozemský král svého lidu po všechny časy tak, jak sobě právem žádati mohl, anebo obmezoval-li mocí svou přirozená práva: tu může prositi lid o hojnější lásku, a může se hlásiti k svým právům; anebo v takové říši mohou se státi opravy, v podstatných věcech znamenité změny. V království Božím,

ve svaté katolické Církvi nemožná jest taková oprava a podstatná změna: neboť náš duchovní král, Kristus Ježíš, miloval nás již od počátku svrchovanou láskou, opatřil nás vším, čehož k spasení svému potřebujeme; ano dal nám i víc, než jsme sobě mohli pomyslet, a víc než by se byl kdo osmělil žádati: on nám dal právo, býti syny Božími a právo děditi s ním království nebeské.

Polehčil-li kdy jaký král buď sám od sebe anebo na snažnou prosbu lidu své panování, t. j. udělil-li hojnějších milostí, postoupil-li v čem svého práva: tu nebývá lid ještě zcela spokojen, a sice proto, že se bojí, aby buď tentýž král, buď jeho nástupce po nějakém čase nechtěl zas všecko odejmouti, což bylo lidu v právo dáno. Za tou příčinou se dějí smlouvy nové, potvrzují se slavnou přísahou, aby lid bezpečně jistoty nabyl, že na všechny budoucí časy zůstane v užívání udělené svobody a nabytého práva. — Že by ale duchovní a věčný král náš, Kristus Ježíš, nemínil dostáti k danému slovu svému, anebo že by po čase kdy ztenčiti a obmeziti chtěl zcela milostivě udělené právo: o tom není docela žádné starosti; neboť on nehledá slávy své aniž jakého prospěchu svého, nébrž toliko naše spasení. Zachovejme toliko věrně sami tu smlouvu, kterouž nám vydal Bůh zjevením své nejsvětější vůle, a v kterouž jsme se uvolili na křtu svatém: a ostatek nepochybujeme docela nic, že se nám dostane Božího zaslíbení, neboť slovo Páně jest nám postačitelým pojištěním a nejbezpečnějším rukojemstvím. A protož z toho ze všeho viděti jest, že ve svaté katolické Církvi, jakožto v království věčného a nezměnitelného Boha, podstatným změnám žádného místa není. Nezměnitelná tedy jest svatá katolická Církev ve své podstatě: poněvadž její zakladatel Kristus Ježíš, jakožto pravý Bůh nezměnitelný jest. Což zřídila jeho svrchovaná

moudrost, nepotřebuje nikdy žádné opravy, nejméně pak od lidí mylných; a což zřídila jeho věčná láska, to jest svrchovaně dokonalé, a proto již ani neroste ani neubývá. Nezměnitelná-li pak jest svatá Církev, protože nezměnitelný jest Bůh, kterýž ji ustanovil: nezměnitelná jest i proto, že nezměnitelné jsou potřeby člověka, pro kteréž ji Bůh ustanovil.

2. Co svět světem stojí, nenarodil se ještě ani jeden mudrc ani svatý ani blaženec, a to se také nestane až do skonání věků. Není-li a nebude-li žádný člověk rozeným mudrcem ani svatým ani blažencem: všickni potřebujeme, a i po nás budou všickni lidé potřebovati pomoci k nabytí pravé moudrosti, prostředku k svatému na světě obcování, a útěchy v tělesném i duchovním zármutku, abychom neklesli v malomyslnost.

Potřebuje-li každý člověk bez rozdílu osvícení rozumu, aby pravdu poznal: kdež jinde nabude téhož potřebného světla, leč ve svaté Církvi katolické, kterouž Bůh osvětluje sám, aby pravdy pochybiti nemohla. Boha nikdy žádný neviděl, ale jednorozený Syn, kterýž jest v lůnu Otce, onť jest vypravil nám (Jan 1, 18.); v podobenstvích otevřel ústa svá, a vypravil nám skryté věci od ustanovení světa (Mat. 13, 35.); proto se narodil, a proto přišel na svět, aby svědectví dal pravdě, a kdož z pravdy jest, slyší hlas jeho. (Jan 18, 37.) Přijímal učedlníky, a vyvolil si z nich dvanáct apoštolů; ty vyučil ve všem, což by jiným lidem hlásati měli, dal jim znáti tajemství království Božího (Luk. 8, 10.), otevřel jim smysl, aby rozuměli Písmům (Luk. 24, 45.), slíbil i poslal jim Utěšitele Ducha svatého, kterýž je vyučil všem věcem, a připomenul jim všecky věci, kteréž prvé od něho samého slyšeli (Jan 14, 26.), aby mohli býti svědkové jeho v Jerusalemě i ve všem Judstvu i v Samaří a až do posledních končin země. (Skut. 1, 8.). Toto pak světlo, kteréž roznesli

svatí apoštolové po celém světě, osvítilo rozum i židův i pohanův, a přivedlo je k poznání pravého a živého Boha, a k poznání toho, jež Bůh Otec k spasení našemu poslal, Krista Ježíše. A toto světlo Božího zjevení svítí nezkaleně jenom ve svaté katolické Církvi: neboť ji toliko učinil Pán Ježíš sloupem a utvrzením pravdy, s ní toliko zůstává po všechny dny až do skonání světa, a ji toliko osvěcuje Duchem svatým, aby této pravdy nemohla nikdá pochybiti. — Má-li tedy přijít pokolení lidské k poznání samospasitelné pravdy, nepřijde k němu jiným způsobem, jediné leč učením svaté katolické Církve. — Kdyby člověk byl sobě sám docela zůstaven, a ani v první mladosti své žádného učitele neměl, nemohl by se jeho rozum ani v tom nejmenším vyvinouti; jakož nás učí smutná zkušenost na jednotlivých lidech, kteříž v dospělejším věku nalezeni byli buď v pralesích anebo na širé poušti, kdež beze všeho lidského vychování vyrostli. Nelišili se skoro v ničem od němé tváři; když pak se s velikou těžkostí poněkud mluvit naučili: shledáno jest, že měli o lidských a o Božích věcech tak malou známost, jako dítě, kteréž teprva mluvit počíná. Ostatek ale šlo napotom cvičení a vzdělání jejich rychleji ku předu, než u malých dětí: protože byli již tělem dospělí, a že jim u vyučování nepřekážela těkavá mysl, jakž obyčejně u malých dětí shledáváme. Z čehož viděti jest, že by byl člověk rozumu svého nikdá neužíval, ano že by byl snad i tělesně zahynul, kdyby se ho Bůh sám z počátku byl neujal, a kdyby byl sám nepoložil první základ jeho vychování. Ne nadarmo stojí v knize života poznamenáno: „Zdělal také Hospodin Bůh Adamovi a ženě jeho sukně koženné, a zobláčel je.“ 1. Mojž. 3, 21. Bylo-li ale třeba, aby Hospodin prvnímu člověku naučení dal, jak by se měl odívati; není pochybnosti o tom, žeť bylo také třeba, aby ho poučil,

jak by měl dobývat chleba vezdejšího, a jak by nabyt jiných potřebných vědomostí. — Kdyby ale zas člověk přestat měl na prvních počátcích vzdělání duchovního, také by v pravdě nezůstal, jakož vidíme jasně na všech pohanských národech, kteříž zjevení Boží během dlouhého času změnili v ty nejměšnější a dilem i v ty nejohavnější bájky, což platí také i o jejich dosti důmyslných a jinak dosti vzdělaných mudrcích. Z čehož viděti jest, že pokolení lidské nemůže bez učitele zůstat, zvlášť v duchovních věcech, nemá-li se minouti s pravdou.

Otázka nyní jest, kdo má býti učitelem člověčenstva ve věcech duchovních? Ach kdož jiný, nežli ten, kohož Bůh sám k tomuto dílu ustanovil, zplnomocnil, a milostí svou opatřil. A kdož jest to jiný, ne-li svatá katolická Církev? Pak-li ale svatá katolická Církev učitelkyní pokolení lidského jest: v čem se smí od původního učení uchýliti, v čem se změnit? Cokoliv Bůh zjevil, jest všechno pravda, a pravda lidem k vědění potřebná, sice by ji Bůh nebyl zjevil: — nemůže tedy a nesmí ničeho zatajiti, aby se neprohřešila ani proti Bohu ani na člověčenstvu; an ale také Bůh nezjevil méně, než čehož nám na světě třeba k dokonalému anebo aspoň k náležitému poznání svrchované bytosti jeho: nemůže také svatá Církev k učení svému ničeho podstatně přidati, nechtěla-li by mistrovati Boha samého; a poněvadž všechno jenom tak jest pravé, jak to Bůh zjevití ráčil: nemůže také sv. Církev žádného članku svaté víry měnit, sic by jinak nebyla věrnou plnomocnicí zakladatele svého Krista Ježíše. Nemůže-li ale svatá Církev ničeho ani ujmouti, ani přidati, ani změnit v učení o víře, nemůže také nic podobného učiniti v naučení mravů. Nemůže nikomu cesty do království nebeského nadlehčovati, ježto výslovně řekl Pán Ježíš: „Těsná brána jest, a úzká cesta, kteráž

k životu vede. A chce-li kdo přijíti za mnou, zapřij sebe sám, vezmi kříž svůj, a následuj mne.“ Mat. 7, 14—16, 24. Nemůže pak ale také a nesmí cesty této ztěžovati, aby neplatil o ní soud, kterýž vyřknul Pán Ježíš nad farisey a zákonníky, jež svazovali břemena těžká a nesnesitelná, a vzkládali je na lidská ramena, sami jimi ale ani prstem pohnouti nechtěli. (Mat. 23, 4.) Tím jsem jist, že si nikdo nebude přát, aby svatá Církev někomu něco ztěžovala, spíš si mnohý žádá, aby poněkud upustila od přísnosti své. Jak ale může býti po vůli komu v tom svatá Církev, ježto výslovně řekl Pán: „Jdouce učte všecky národy . . . učice je zachovávati *všecko*, což jsem koli přikázal vám.“ Mat. 28, 19. A jestliže Pán Ježíš, jemužto jakožto pravému Bohu dána jest všeliká moc na nebi i na zemi, nezrušil ani Zákona ani proroků: jak může v tom svatá Církev co měniti, rušiti anebo nadlehčovati? Toho ale také nikdá neučiní, pamětliva jsouc řeči Páně: „Amen, amen pravím vám, dokudž nepomine nebe i země, jediná literka anebo jediný puntík nepomine ze Zákona, až se všecko stane. Protož zrušil-li by kdo jedno z přikázání těchto nejmenších, a učil by tak lidi, nejmenší slouti bude v království nebeském; kdož by pak činil a učil, tenť veliký slouti bude v království nebeském.“ Mat. 5, 18. 19. — Jak se tedy může měniti svatá Církev v učení svém? Svrchu jsme se přesvědčili, že lidský rozum sebou sám nemůže přijíti k poznání Boha a jeho svaté vůle, že potřebuje zvláštního osvětlení, nemáli se minouti s pravdou, ježto všickni národové, ano i dost slavní mudrcové jejich ve věcech svatého náboženství velice pobloudili, an zbavení byli zvláštního zjevení Božího. Dokud tedy lidé sami sebou nebudou náležitě poznávati Boha a jeho svatou vůli, anebo dokud se nebudou roditi samí dokonalí mudrci: dotud nepřestane svatá katolická Církev vyu-

čovati, a dotud také učení své v ničem podstatně nezmění.

Jakož ale lidský rozum vždy stejně potřebovati bude Božího světla, aby přicházel k poznání pravdy, tak také i svobodná vůle člověka bude potřebovati vždy stejně posily, aby kónala, což dobrého a k životu věčnému prospěšného jest. Kdokoli obrátí na sebe bedlivý zřetel, pozná svou nedostatečnost, a hořkovati bude sobě se svatým Pavlem, kterýž takto upěl, rka: „Jenom chtění dobrého přidržuje se mne, ale činění dobrého nenalézám. Nebo nečiním dobrého, kteréž ehci, ale činím zlé, kteréž nechci. Kochám se zajisté v Zákoně Božím podle vnitřního člověka, ale vidím jiný zákon v oudech svých, odporující zákonu myslí mé, a jimající mne v zákonu hřicha, jenž jest v oudech mých. Nešťastný já člověk, kdož mne vysvobodí z těla smrti této? Ach, což jiného může mne vysvoboditi, jediné leč milost Boží skrze Ježíše Krista Pána našeho.“ Řím. 7, 18—25. Nelze-li bylo svatému Pavlu, bez milosti Boží bohobojně a svatě živu býti: kdož jest, a nebo kdož bude kdy na světě, jenž by říci mohl právem, že milosti Boží nepotřebuje? Všickni-li ale potřebni jsme milosti Boží, abychom ctně a bohobojně živi jsouce skutečně sobě shromážděli zásluhy k životu věčnému: otázka jest, jak této milosti oučastni býti můžeme. Svatá Církev nám dává na ruku tento trojí prostředek: modlitbu, svatý půst, a hodné i časté přijímání svátosti. Modlitbou nesloužíme Bohu, ničímž přispěti nemohouce k svrchované velebnosti jeho slávě: nébrž tak pečujeme toliko o své vlastní spasení, ježto se modlitbou k Bohu obracíme, k němu se přibližujeme a s ním se spojujeme, abychom od něho nabyli milosti k duchovnímu životu tak, jako se všeliká rostlina, malá i veliká, k slunci obrací, aby jeho světlem a teplem rostla, zpanilé krásy nabývala, a ovoce přinášela. An ale

horlivá modlitba jest nám s tak velikým duchovním užitekem, proto potřebí jest, abychom ji tak dlouho konali, dokud s Bohem úplně nebudeme spojeni, a v něm bezpečně živi. Žeť ale veřejné a slavné služby Boží nejvýbornějším jsou prostředkem k roznícení a zachování pravé pobožnosti, netřeba zde zvlášť dokazovati. Z toho pak následuje, žeť nám třeba, abychom pilní byli i veřejných i soukromých služeb Božích. Proto nás tak svatá Církev i k jednomu i k druhému povzbuzuje, a nepřestane povzbuzovati dřív, dokud lidé s Bohem spojeni a v něm docela živi nebudou. — An se ale chceme s Bohem spojití, brání nám v tom nejvíce naše tělesnost, kteráž nás zavádí k hříchu. Abychom tedy uměli přemáhati sami sebe, a zvykali zdržovati se věci nedovolených: potřebí jest, abychom zvykali zdržeti se věci dovozených, zdržeti se pokrmu a nápoje na čas, anebo potřebí jest, abychom zachovávali svatý půst. To jest ta hlavní příčina, proč nám svatá Církev toto přikázání ve jmenu Božím ukládá. Mnoho se mluvilo a mluví proti přikázání tomuto, mluvilo a mluví se pak jen od takových lidí, kteříž potřebnost a užitečnost jeho sami na sobě nezkusili. Práví mezi jiným: „K čemu jest takové přikázání, kteréž málo kdo, anebo skorem žádný, zvlášť v městech nezachovává?“ Aj kdyby platil takový usudek, brzo by nestálo ani jednoho zákona. Mnoho lhářů by vymohlo, že by dovolena byla lež, mnoho zlodějů, že by dovolena byla krádež a t. d. Kam by takové jednání vedlo, každý se lehko domyslí. Viděti pak na všech těch lidech, kteříž tak horlí proti svatému postu, že by ho sami nejvíce potřebovali, a že ho nezachovávajíce sobě samým nejvíce škodí: ježto jsou bídní, politování hodní otroci mnohých navyklých hříchů. Na jejich řeči ale dbáti nebude svatá Církev, a nezruší svatého postu, poněvadž všechněm potřebný jest, kteříž dokonale a

svatě žívi býti chtějí. — Potřebný-li jest ale všechněm svatý půst, mnohem potřebnější jest hodné a časté přijímání svátostí. V mnohých věcech klesáme všickni (Jak. 3, 2.), a díme-li, že hříchu nemáme, sami sebe svodíme, a pravdy v nás není (1. Jan 1, 8.): a protož všickni potřebujeme toho lékařství, kteréž nám Kristus Ježíš ve svátosti pokání připravil; máme-li pak téhož lékařství užívati s pravým duchovním prospěchem, nemůže se to státi jiným způsobem, než jak to nám Kristus Ježíš ve své Církvi ustanovil: ježto nemocný nikdá nemůže předpisovati lékaři, jak by ho uzdraviti, a vinník soudci, jak by ho na milost přijmouti měl. Nejedná se ale toliko o uléčení duchovních neduhů našich, nébrž také o zachování duchovního života. An ale výslovně řekl Pán Ježíš: „Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti krve jeho, nebudete míti života v sobě“ (Jan 6, 54.): nezbyvá nám jiného nic, než abychom i hodně i často přistupovali k požívání Božího těla, a protož také svatá Církev nepřestane a přestati nemůže věřícího lidu k tomu povzbuzovati. Dokud se nebudou lidé roditi již svatí, dotud bude všechněm třeba i modlitby i svatého postu i hodného přijímání svátostí, aby svatí byli; a tak dlouho se také svatá Církev v podstatných těchto věcech nezmění.

Jakož ale potřebuje každý člověk osvětlení rozumu a posílnění svobodné vůle, tak mu jest i útěchy třeba, když obkličuje zármutek srdce jeho. Kdyby bez útěchy zůstal, klesl by v malomyslnost, anebo by docela zoufalstvím byl zhlcen. Ke komu se má ale zarmoucený člověk obrátiti, než k svaté Církvi, jako dítě k své matce, aby potěšení nabyt. A čím těší svatá Církev zarmouceného člověka? V tělesném zármutku poukazuje na svrchovaně dobrou a svrchovaně moudrou prozřetelnost Boží, kteráž nikdá nezarmucuje, aby tím více nepotěšovala, ježto všeliký zármutek, kterýž

od Boha pochází, vždycky jest i příčinou i počátkem radostí dokonalejších, radostí věčných. Způsobil-li si ale člověk sám přestoupením Božího Zákona jakoukoli škodu časnou, a nyní z toho jest zarmoucen: těší ho svatá Církev, že ho Bůh tresce na světě, aby mu na věčnosti milostivým býti mohl. Duchovním-li pak zármutkem člověk jest obklíčen, boje se spravedlivého soudu Páně pro velikost a množství svých hříchů: těší a ujišťuje ho svatá Církev, že ho Bůh přijme na milost, když toliko vykoná, což vykonati může, žeť ostatně ku pomoci nám přispěl Kristus Ježíš, v čemž sami nemůžeme Bohu zadost učiniti. I tím těší zarmouceného člověka svatá Církev, že bude i za živa i po smrti jeho neustálou u Boha prostřednicí a orodovnicí jeho modlitbou a obětováním mše svaté, aby mu Bůh milostivým býti ráčil. Z téhož úmyslu ho také povzbuzuje, aby se poroučel do přímluvy oslavených přátel Božích. — Kdy se bude moci změnit v tom svatá Církev? Ne dřív, než až nebude na světě člověka, kterýž by ani v tom nejmenším nebyl zarmoucen, a kterýž by také žádné útěchy nepotřeboval. Poněvadž ale všickni lidé útěchy potřebni jsou, proto také zůstane svatá Církev nezměnitelná v tom učení, kteréž lidem právě a skutečné útěchy poskytuje.

Měň se občanský zákon, buď ulehčeno břemena těm stavům, kterýmž bylo buď příliš obtížné, buď docela nesnesitelné, dej se každému stavu stejné právo, aby se každý člověk z blahé svobody radoval; když se ale toto všecko stane, očež i panovníci i národové jejich usilují: dostaneme se v občanských věcech tam, kdež jsme v Církvi Kristově hned od počátku; neboť tu není žádného přijímání osob, žádné přednosti a žádného zkrácení. Všem se káže jedno slovo Boží, za všecky se koná nejsvětější oběť nového Zákona, a všechněm se udělují tytéž svátosti. An tedy ve svaté

Církvi od počátku se již těšíme, čehož se nyní národové v pořádku občanském pracně domáhají: nepotřebují svatá Církev žádné opravy. Když se všechno na světě změní, zůstaneť ona v podstatě své nezměnitelná, a to sice hlavně proto, že potřeby člověka, pro kteréž ji Bůh ustanovil, nezměnitelné jsou. Až se budou lidé roditi sami praví mudrci, dokonalí svatí a úplní blaženci, tenkrát bude teprva řeč o nějaké podstatné změně ve svaté katolické Církvi.

Což se ale ve sv. katolické Církvi nedá docela nic změpiti? I dá se změnití ovšem, a sice všechno, což jenom případného, zevnějšího a z lidského ustanovení jest. Taková změna se již v církevních věcech skutečně stala, a proto se opět státi může. Však kdo má takovou změnu vzíti před sebe? Jediné ti, jimž dána jest moc vázati a rozvazovati (Mat. 18, 18.), kteréž ustanovil Duch svatý biskupy, aby zpravovali Církev Boží. (Skut. 20, 28.) Věřící lid může v podobných věcech biskupovi svému skrze duchovní pastýře své prosbu přednesti, ostatek ale povinen jest podrobiti se a poslechnouti nařízení biskupova. Že se však svatá katolická Církev ani v těchto zevnějších věcech *lehce* nezmění, jest důkazem, že jich také *lehce* t. j. bez pilného a moudrého uvážení neustanovila. Ačkoli jich ale snadno a lehce nemění, proto je přece nikdá za nezměnitelné nevyhlásila, a skutečně je změnití tenkrát, kdyby se přesvědčila, že k pravé pobožnosti netoliko nepomáhají, — k čemuž vlastně zřízeny jsou, — ale brž že jí docela překážejí. Ostatek ale vždycky přála sv. Církev starobylosti, kteráž sama sebou ctihodná jest, — aby starobylym a vážným rouchem svým ukazovala na starobylost, a tím samým na přesnost víry své svaté.

Posvátný či církevní rok.

Posvátný čas jmenuje se u katolíků čas ten, kterýž v církvi Boží ke cvičení se u veřejném uctění Nejvyššího, a k obnově památky zvláštních tajemství náboženských určen jest. Co svět světem stojí, dále se to nastupujících po sobě chvil měření, a dítí se bude, dokud potrvá církev bojující zde na zemi. Neb téměř všecko naše přemejšlení spojeno jest s ponětím prostanství a času, a lidé od jak živa, jak v občanských, tak i v církevních záležitostech, váží se jistými pravidelně v přírodě vracujícími-se úkazy a časy, a počítají léta, a každý rok zase měří měsíci, týmidny, dny, hodinami atd.

O způsobu, jak se má rok městský k roku církevnímu, v rádkách těchto řeči šířiti nebudeme. Mínilo toliko některá naznačení roku toho podati, kterýž s adventem svůj počátek bere, a v celku jakož i ve svých částkách, co rok vyšší třídy neb vyššího řádu nad onen městský vyniká.

Království Boží se v plnosti času objevilo na světě, a až posud se lidem tak představuje, jakoby teprv do světa vcházelo. To se stává oběhem slavností církevních a dnů posvátných. Slavení těchto církevních časů jest ustavičným opětováním oněch blažených dob a událostí, jimiž člověčenstvo ku posvěcení svému v Kristu Ježíši přišlo, a týž a týž přicházeti má. Vedle litery není rok církevní nic jiného, než jistá určitá částka času,*) v kterémž se dílo spasení našeho a

*) Totiž od první neděle adventní v jednom roce občanském až zas do té neděle roku takového druhého. Ostatně církevní den nesáhá, jako den občanský, od půl noci k půlnoci, nýbrž od večera k večeru. (Viz Katechismus o sv. obřadech církve kat. od A. V. Hnojka.)

učení zjevení Božího nepřetržitě obnovuje jistými průměrnými rády a službami Božími.

V duchovním smyslu vzatý jesti rok církevní našeho vyššího života obraz. Není to rok, jenž se spravuje oběhem světél na viditelné obloze, nebo blízkostí a dalekostí slunce od země, anebo jeho východem a západem. Není to rok, v němžby nám rozsívati a žítí bylo pro život tělesný; není to rok, kterýž po svém v kole uplynutí opět o jeden krok blíže k smrti nás přivodí; není to rok, kterýž by nás toliko na to pamatoval, což jest těla a krve; nýbrž nad rokem tím pne se jiné nebe a paprskuje jiné slunce a stkvějí se jiné hvězdy. V něm září oku našemu bleskem svým Ježíš Kristus, to slunce věčné spravedlnosti, okolo něhož lidé jako stkvoucí světla stavěti se mají. Dokud jeho oběh trvá, má křesťan při světle a s milostí Páně rozsívati, zalévati a pro vyšší život ovoce činiti; máť věkem v dokonalého muže dospívati, aby člověk vnitřní tím více se zmáhal, čím více člověk zevnitřní ku konci se blíží.

Jako městský, tak i církevní rok zahrnuje v sobě 365 dnů, jichžto sedm dělá jeden týden. V každém témdni honosí se zase jeden každý zvláštní den jmenem jednoho neb více Svatých, obraceje tak zraky naše na život, na skutky a boje vyvolených Božích. Mimo sedmý k odpočinutí a k vyššímu povolání ustanovený den nedělní, jestiť ještě v témdni jeden den, jenž vyšší má úlohu, an se v ten den utrpení a smrt Spasitele světa slaví, den to, věčné památky a věčných slzí hodný. Vůbec pak všeliký týden pamatuje také na dny, v kterýchž Bůh tento svět stvořil.

Životu člověka jak vnitřního tak i zevnitřního nejprípadnější a nejprůměrenější jest ono církevního roku rozvržení na tři hlavní hody Boží, kteriz nám nejznamenitější doby díla vykoupení našeho před oči stavi,

a historii o spasení našem nám zpřítomňují. Jsouť pak :
 Hod Boží vánoční, velikonoční a svatodušní.

Jeden každý z těch hodů Božích má svůj obor čili okres (cyklus) a svůj svatvečer, jenž nás připravuje k hodnému slavení téhož hodu, a nás vzbuzuje, bychom svatou mysl na se vzali a takového ducha měli, jenž by pochopiti mohl ty milosti, druhdy lidem od Boha prokázané. Má tedy rok církevní, tak jako mívá naše vezdejší putování, jisté zastávky, abychom si oddechli, se zotavili, a tím hbitěji a čerstvěji zase dále kráčet mohli. Tak kráčíme od památky ku památce, až vešken okres zjevení Božího a díla spasení našeho projdeme. Že pak k těmto slavnostem výročním a ke dním nedělním také ještě památky jiné, jako sváteční dni blahoslavené panny Marie, svatých Apoštolův a jiných Vyvolených Božích se přidaly, stalo se proto, poněvadž Matka Páně a svatí Apoštolé po větší čas živohytí svého rádi u Krista se nalézali, a nyní v lůně věčnosti při něm se stkvějí a stkvíti budou na věky. Jako pro planety, slunce obíhající, nezapomínáme na slunce, kteréž nám přirozený den působí: tak rovně hvězdy vyššího nebe, totiž svatí Boží lidé a slavnosti jejich nezatemnují onoho slunce, jenž jest Kristus Pán.

První okres dnů svátečních.

Již pak první okres svátků vyměřuje se časem vánočním, kterýž s adventem počíná, a až do neděle devítiník zvané trvá, a památku vtěleného, narozeného a učitelský puřad na zemi konajícího Bohočlověka obsahuje a zavírá. Předběžně, co příprava k narození Páně, kteréž jako ve středě hodu celých vánoc svítí, jdou čtyry neděle, v nichž se příští Toho hlásá, kterýž byl očekávání národů. (Gen. 49, 10.) Ten času toho oddíl, jež ty neděle v sobě zahrnují, bděním, postem a modlením se naznačuje, jakožto doba kajícné

tužby po tom skrze hříchy ztraceném a dlouhá léta očekávaném spasení. Tu jest jako tuhá zima v roce církevním, kdež klíče bylin hluboko v zemi spí. Co za čtyři tisíce let před Kristem v myslích lidských se dalo, má nyní v srdci jednoho každého se obnoviti, a jako za onoho času patriarchové a proroci povstávali a zbloudilé pokolení ku příchodu Vykupitele světa připravovali: tak i svatá Církev připravuje nás, an ústy největšího ze všech proroků, ústy Jana křtitele k nám volá a nás vzbuzuje, toužiti po tom, ježž všeliké tělo uzříti má. (Luk. 3, 6.) Poslední neděle adventní jmenuje se vlastním starobylým jmenem *Rorate* t. „Rosu dejte“ od počátku Mše svaté, kteráž se těmi a následujícími slovy Isaiášovými počíná: „Rosu dejte nebesa s hůry, a oblakové dštěte spravedlivého: otevři se země, a vypuč Spasitele.“ (Isai 45, 8.) Kterýžto verš na starozákonních pobožných lidí žádost, kteráž příchodu Kristova toužebně očekávali, svatí Otcové a církevní učitelové potahují. Zajisté s příchodem Vykupitele světa vzešlo slunce nového života, a nastalo klidné a tiché jitro všemu stvoření. Kristus Pán v Betlémě v chlévě se narodil. Děj ten, jemužto od té doby, co Všemohoucí zvolal: Staň se! — jiný důležitější po boku se postaviti nemůže, sobě o vánocích ku paměti přivozujeme, an o půlnoci hlahol zvonů věřícím hlásá, jako někdy hlásal anjel Boží na nivách Betlémských: „Aj zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu: neb narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán v městě Davidově.“ (Luk. 2, 10. 11.) Doba ta vede nás k jeslem, jako druhdy pastýře a nábožné mudrce, onať ukazuje nám Boží Dítě na loktech Simeona, kterýž plesá a nyní rád umříti chce, an viděly oči jeho Světlo k zjevení národům. Ejhle, to jaro roku církevního! Vzešlo slunce nového života, aby více nezapadlo.

K hodu Božího narození se postavuje tři slavnosti mučednických: svátek prvomučedníka neb den narození sv. Štěpána, jenž nejbliže jest narozenin toho, skrze něhož té síly a lásky nabyt, aby věčné pravdě život svůj za oběť přinesl a položil. Následuje výroční památka učedníka, kteréhož Pán nad jiné miloval, a kterýž dav Slovu tělem učiněnému nejvýtečnější svědectví, a kterýž jakkoliv krev pro něho nevycedil, přece po všecken život svůj v duchu mučedníkem byl. Posléze ctíme svátek Betlémských mladátek, jichžto den slušně se přitovaryšuje ke dni narození Páně, při němž, jako prvotiny mučednických kvítek, jsou vykvetly. *)

I nechťjme přehlídnouti, v jakém krásném souhlasu i ta Boží příroda svatý rok s církví slaví. Rok ten začíná se s večerem těch dob, když slunce nejméně hodin denních osvěcuje zemi naši, a když vzduch ani tepla ani životní síly nemá. Jako lidstvo před Kristovým narozením tak leží příroda ztuhlá a polomrtvá; s nesmírnou touhou všecko hledí po zotavení a povstání z této polomrtvosti. S vánočními hody slunce opět více a více hodin k zemi tvář svou obrací; dni opět se prodlužují, a cožkoli v přírodě jest, oživuje a bere se k životu novému. Ó není-li to krásné pokynutí, kteréž církev a příroda v spolku svém dávají nám? Ó kéž bychom s vroucí po tom obnoveném životě touhou církevní rok započínali, a s pravou vánoční radostí hod Božího narození slavili, aby potom každého následujícího dne slunce věčného spasení výše a výše vstupovalo na obloze života našeho!

*) Svatý Bernard o této věci takto píše: Podle spasitelného zřízení vyprávějí tyto tři svátky svátek narození Páně. Nevěřím, by nad tyto tři druhy svatých mučedníků, jichžto památka se koná, ještě nějaký čtvrtý mezi lidmi se dal najíti. Při svatém Štěpánu máme spolu i vůli i skutek mučednictví, toliko vůli při svatém Jānu, toliko skutek při mladátkách. Opp. vol. II. p. 72. Edit. Venet. 1726.

Druhý okres dnů svátečních.

Po třicet let v úkrytu svém bydlel Ježíš, poddán jsa svatému pěstounu svému a matce své, a člověčenství jeho dospívalo k tuhému boji, jenž mu nastával. Když pak přišla hodina, opustil chyši tesařskou a co Učitel a Spasitel veřejně vystoupil ve vlasti své. Všudy ukazoval na sebe, jako na světlo světa, jako na cestu, pravdu a život, jako na smírující oběť za hříchy všeho světa, jako na dárce nového života v Bohu. Než ta šalba s klamem světským, kteráž svět opanovala, nechtěla odstoupiti, otec lži nechtěl své vlády se odříci, až konečně krutý boj odbojován a skončen byl utrpením a smrtí Vykupitele našeho. A to nábožně sobě připomínáme uprostřed okresu druhého, jenž začíná s nedělí devítník a končí se svátkem na nebe vstoupení Páně. Tu, bychom se opět připravili, vstupujeme do školy svatého postu, kterýž dříve 70, 60, později 50 dní trval; odkudž podnes neděle devítník, a první i druhá po devítníku slovou, a tu též berou se k službám Božím roucha modrá. Na památku 40tidenního postu Kristova na poušti trvá nyní půst ten tolikéž 40 dnů. Hned na popeleční středu církev hlavy naše popelem posypává, a dělá nim kříž na čele, říká tato slova: „Pomni člověče, že prach jsi, a v prach se navrátíš.“ — Od hluku světského a ode všeho, což by koli ducha i mysl rozptylovalo, máme se vzdáliti, tělo mrtviti, a tak jakož i trváním na modlitbách připravovati se k svaté památce vyproštění našeho z poddanosti hříchu a z moci ďábla i věčné smrti.

V středě okresu tohoto nachází se pašijový týden, týden to veliký a svatý. Nevím dojistá, kdebych nabral slov, kdybych měl na ty všechny významů plné a tklivé obřady ukázati, jimiž nás církev v tu svatyni utrpení Páně uvozuje, a srdce naše těmi žádostmi naplniti usi-

luje, jakýchž dnové pašijoví požadují. Zvony umlkly, zvukové líbezné hudby nedávají se slyšeti, a jenom pláč Jeremiášův nad Jerusalémem, jako úpěnlivé nad hříchem nařikání, vniká v uši naše. I ti chrámové svlíkají se ze stkvostných ozdob svých, a všechno, nač popatříme, dýchá bolem a hořem.*) A kterak nám bývá, když na veliký pátek do chrámu ve smutek oblečeného vkrácíme, a vůkol kříže Spasitele svého shromáždíce se na obraz jeho hledíme, a sobě připomínáme, že hříchové naši, rány naše, hany a bolesti naše to jsou, kteréž on nesl: naše to vina, za kterouž on krev svou vycedil? Jak nám tu jest, když se upamatujeme na to preveliké slovo: „Dokonáno jest,“ kteréž po všem vykoupěném světě v tu dobu se rozléhá! Zdali nemá to slovo udeřiti nám do srdce, abychom v prachu, hlubokou bolestí jati, jako hříšníci, ale i radující se, jako vykoupenci, v prsy se bili a volali: Pane! buď milostiv a smiluj se nad námi hříšníky? A jako církev shromáždila nás okolo kříže svatého: tak také kolem hrobu svatého shromáždí nás, prikazujíc, abychom padnouce na kolena svá starého člověka svého zde pohřbili. Když však druhého dne ráno velikonoční slunce své zlaté paprsky po vši žalostící zemi rozestírá, vede nás zase k hrobu otevřenému, a radostné: „Vstal jest této chvíle!“ prozpěvuje. Tu po všem chrámě rozléhá se hlas a zvuk písní i hlahol zvonů a hudebních nástrojů; tu plésá v svatém prozpěvování plný kůr; tu posvátným a slavným bleskem paprskují oltářové; tu vynázejí tisícové křesťanských srdcí vítězoslavné Alleluja.

*) V jedné ze starobyklých písní postních hořekuje člověk kající takto:

»O by se obrátily oči mé v potoky, žily se proměnily v řeky
a zátoky!

Srdce se rozvodnilo, jako náké moře, v propast se obrátilo pro
tak velké hoře!« —

I to kameni ve zděch posvátných otřásá se veselím, a ohlas dává na volající lid: Kristus vstal z mrtvých; smrti, kde jest osten tvůj? hrobe, kde jest vítězství tvé? (I. Kor. 15, 55.)

A též zde sama příroda souhlasí s touto církevní slavností. Umrleči ticho zimy již s nastalým postem mixí; sněžná rouška, kteráž jako bělavý přístěrek daleko široko po zemi ležela, poznenáhla schází, a nová pudící moc jeví se v žilobiti veškeré přírody. Zeleno s kvítkem voňavým a sviži bejlí až mílo všudy se vyskytá; v živém toku vody, v zahřáté půdě, v mírnějším povětří lhybe a objevuje se všecko, což se má ku vzkříšení a k novému životu. Cítímeť dobře, nač církev a příroda Boží zároveň odkazují. Ach, rok co rok vodi nás v okresu velikonočním! Kdy pak započneme v pravém duchu slaviti ten hod Boží tak, abychom ze sna hříchu k novému životu povstali? —

Slunce vzešlo — z mrtvých Ježíš —

Člověče, proč v hříchu ležíš?

Nač to tvoje prodlévání,

Díla spásy tvé meškání?

Třetí okres dnů svátečních.

Nasvědčuje tomu hora Olivetská, že jako dříve utrpení, tak i potom vstoupení Páně na nebe, dalo se na vrchu jejím. Z hory té vede nás církev v ourodné palouky a roviny letniční čili svatodušní, kterýmiž až k neděli první adventní přicházíme. Na den letnic přijalo zas všeliké tělo, co skrze hřích bylo ztratilo, t. Ducha pravdy a Utěšitele. Soslání Jeho, složení všech pokladů v církvi skrze Něho, a zvláštní posvěcení člověčenstva, toť jsou ta veliká tajemství, kteráž se nám v běhu svatodušním připomínají a naznačují.

Několikodenní příprava k letnicům sluje čas svátečního očekávání, jež svatí apoštolé v Jerusalemě na

modlitbách strávili, a kterýž i my také nábožným rozjímáním slaviti máme. Duch svatý zajisté Duch modlitby jest, on modlitbami se dosahuje, a k modlitbám též vede a ponouká; a to proto, poněvadž modlitba jest svazek ten, jímž se srdce naše s Bohem víže. Když Hospodinu obětovali zápaly v chrámě Jerusalemském, naplnila jej sláva Hospodinova, tak jestliže vůni modliteb svých obětujeme Bohu, i chrám srdce našeho naplní slávou svou Duch svatý.

Kterak tedy nám v svém nebeském blesku a ohni zavítá svátek zasvěcený zvláště Duchu svatému? Tím způsobem, jestli nám z paměti nevypadne veliká proměna v životě svatých Apoštolů, kteříž tím posvěcujícím Duchem proniknutí a naplnění byvše, tudíž praydě a přijatým milostem svědectví vydávali v Jerusalemě, v Židovstvu a po všem světě. I chtějme se tedy, jenž jsme v Kristu znovu zrozeni byli již hned v hodě vánoční, a k novému životu povstali v čas velikonoční, chtějme se, pravim, přičiniti, abychom Duchem Páně se zsvětili, a v tom zsvěcení svůj život svítiti nechali po všecky dni až do skonání svého. Protož i církev zavírá osmidenní svatodušní slavnost s vyznáváním Boha trojjediného, aby nám ukázala, že všecko požehnání, jež posvátný rok nám přináší, věrou v Boha Otce, i Syna i Ducha svatého dosaženo a ve jměnu jeho nám uděleno hývá.

Na to ten čtvrtek po svatě Trojici světí se slavnost Božího těla, slavnost to k uctění svátosti oltářní, proto v tentýž den ustanovená, poněvadž v smutčných dnech pašijových nemohla se svítiti s tou ryzí radostí, jakáz by příslušela na to velebné tajemství, kteréž naše chrámy tak svatě činí, služby Boží tak sverchovaně zvelebují, a nám v životě i při smrti oblažující pokrm podává, a o němžto hymna pěje: „Aj chléb svatých nebešfanů, stal se stravou pozemšťanů,

synům v podíl pravý dán; prorokován v Izákovi, předzvěstován v Beránkovi, v manně svaté předvídan.“

Že však to působení Ducha milosti s letalci nepřestává, nýbrž týž a týž se rozprostírá, tím se ukazuje, an se po celý církevní rok světi svátky těch oslavených přátel Božích, kteříž zde na zemi někdy živi byvše očítý důkaz vždy trvajících působení Ducha sv. jsou podali.

Tak moc života církevního v neustálém jest postupu. K tomu také směřují všechny posvátné obrady a hymny při službách Božích užívané, a význam všech církevního roku částek v sobě obsahující. I nemáme-li tedy za šťastné se pokládati, a radostí a vděčností zapléstati, že v postupu jednoho roku celá víra naše jako v život vchází, že sice všecka služba naše předně a hlavně k Bohu zří, nicméně že i ty nám připomíná; jenžto Bohu věrně sloužili a od něho poctěni a oslaveni byli? Radostí, pravím, máme zapléstati, an vidíme, že vedle panenské Matky Páně žádají nám odpaštění tisícové anjelův, zbory prorokův a patriarchův, křesťovských apoštolův zástupově slavných mučedníků, vyznavačů a panen, kteříž všickni ušli zlé světa zkáze, a nyní na onom světě z blaha věčného se radující světi Hospodinu věčný svátek.

Dr. Jan Nep. Stárek.

Vrchnost a poddanost.

1) Že jakýsi pořádek ve světě panovati má, uznává zdravý rozum lidský již sám o sobě; a že se lidé, kdekoli jich více pospolu obcuje, nějakému zákonu podrobiti musí, tomu učí zkušenost všech národů a věků. I nerozumní tvorové, jako ku př. ptáci, včely,

mravenci atd., chtějí oučele společenského dosáhnouti, přistvořeným pudem vedeni bývají k tomu, aby následovali vůdce svého. V nerostech jeví těžce (Schwerpunkt) převahu, a jejich hlacení se neděje leč vladáním jistých prvků (atomů). Dále pozorujeme, že v celém stvořeném světě panuje jistý zákon, jemuž se říká zákon přitáhavosti, a kterýž brání, aby výstředivost jednotlivého tělesa neubližovala celku, nýbrž všecko aby spojenými silami tím většího prospěchu došlo. Stvoření rozumná však mají z poznání a vůle svobodné držeti pořádek mezi sebou, zákonu se podrobí a pod ním se pojí jako v jednoho člověka, a jako jeden jednají, aby blaho své pojistili a zveličili. Tak jest patrná vůle Stvořitelova, vůle našeho otce nebeského.

2) Dále nás učí zjevení Boží, že poddáni máme býti vrchnostem, protože není vrchnosti, jediné od Boha, (Řím. 13, 1.) a že dávatí máme císaři, co jest císařovo (Mat. 22, 21.); jakož nám v tom příkladem byl sám Spasitel náš, kterýž se bez odporu vydal jimajícím ho na poručení vrchnosti, a jí daň dával.

3) Kdybychom byli poslušni pouze jen ze strachu pokuty lidské: zdaž by nebylo všude neposlušenství, kde a kdy by koli by se nebylo báti, že nás ruka spravedlnosti lidské zastihne? Mimo této pohnůtky k poslušenství potřebí jest tedy člověku ještě jiné a to mocnější a obsáhlejší, kteráž by srdce jeho zcela vyplnila dobrou vůlí, a poslušným ho učinila vsudy a vždycky. Tato dokonalá pohnůtka ale vězí v samém principu morálním či v původu všech povinností vůbec, jenž jest láska křesťanská, blaho lidské kol sebe rozmáhající, a vše to působící, což obecnému dobru jest prospěšno. Obecného dobra dobývání žádá od nás svědomí všude a vždycky, buď že velíme, buď že poslušenství konáme; ono to je, jenž ku každému dobrému skutku nás hotoví. (Tit. 3, 1.) Jelikož ale obecného

dobra pravidlo i sám Bůh při stvoření a řízení světa sobě zamilovati ráčil: protož Boha samého miluje, kdo obecné dobré vyhledává. Svatý Petr praví, že vládařové jsou ku pomstě zlých a k chvále dobrých, (1. ep. 2, 14.) to jest k obecnému dobru, a dokládá (v. 15.), že tak jest vůle boží. Totéž vyjádřil tento apoštol ve verši 13. jinými slovy takto: Poddáni tedy buďte všelikému lidskému zřízení — pro Pána. U sv. Pavla takové o tom máme návštějí: Služebníci buďte poslušni pánů tělesných, ne na oko sloužíce, ale činíce vůli boží, s dobrou myslí sloužíce jakožto Pánu a ne lidem. (Efes. 6, 5. 7.)*)

4) Bůh řídí svět bezprostředně i prostředně. Prostředně jej řídí, anť užívá i lidské síly k vykonávání soudů svých. Jako vedl Bůh osvícenými proroky lid svůj israelský, spasení světa Synem svým vtčleným zřídil, a poslední soud s tímto svým Synem a se všemi spravedlivými konati bude**): tak také nyní svět prostředně řídí, anť činí lidi účastnými moci své. Panovníci jsou nástrojové prozřetelnosti boží a jeho místodržící a spoluvládařové. Pán Ježíš sám tomu za pravdu dal (Jan 10, 34.), což psáno v žalmích (82, 6.). že totiž jsou panovníci bohové, v jistém smyslu. Že však velmi důležitá to věc, kteří a jací lidé nad ostatními vládnou, to zajisté nikdo upíratí nebude. I není-li tedy již z toho průvodno, že tato důležitost obzvláštní musí býti péčí prozřetelnosti boží? — Nechať dosahují

*) Protož nedala nikdy katolická církev průchod bludu, roztroušenému od několika cizozemních právníků, že totiž zákony vrchnosti jináče neváží člověka — leč nuceného, vyhýbati se škodě vlastní, s trestu a násilí jemu hrozící, a že jsou zákony tyto *leges mere poenales*.

***) Spravedliví souditi budou národy (Moudr. 3.). Sednete i vy na dvanácti trůnch, soudíce dvanáctero pokolení. (Mat. 19, 28.) *Judicabunt perfecti viri cum Christo* (Thom. Aq 2. p. 3. q. 89. a. t.)

vrchnosti této moci a vlády nad jinými aneb stářím, zásluhou, moudrostí a volbou, aneb násilím, narozením a dědictvím, nechať tato moc jejich jesti větší anebo menší, obmezená anebo neobmezená: kdyby tomu byl Pán Bůh nechtěl, nebyli by došli této moci; neboť od řízení božího to záviselo, že stáři došli žádaného, že moudrostí nadáni byli, že zásluh sobě získati přezítost měli, že z královského lůna se narodili a v poslušnost panovníků vřadění byli, že zbraň jejich zvítězila, že obliby u lidu obecného dosáhli a voleni byli za správce jeho. Každá duše, praví sv. Pavel (Řím. 13, 1.), vrchnostem poddána buď; neboť není vrchnosti, jediné — od Boha, a kteréž jsou, od Boha zřízeny jsou. A Pán Ježíš pravil k Pilátovi, jenž byl římským vládařem podmaněné vlasti jeho: „Neměl bys nade mnou moci žádné, kdyby nebylo tobě dáno — s hůry.“ (Jan 19, 11.) Božím řízením máme tedy vrchnosti, a milostí boží panují mocností lidské. Skrze mne, praví Hospodin, skrze mne králové kralují a panují všickni soudcové zemští a knížata ustanovují věci spravedlivé. (Přisl. 8, 15. 16 Vrchnosti mají tedy tuto svou od Boha odvislost vyznávati, a za to Boha velebiti, že jim tak veliké věci učinil, uděliv jim ředitelské moci své; i nemají nikdy zapomenouti, že z milosti boží toliko dotud žezlo v ruku drží, dokud se Bohu líbí. A protož dobře se píší a nazývají „z milosti boží.“*) Císař Constantin k správoum církevám

*) Da mancher Regent in die Stelle des Schöpfers treten und von Seinetwegen erschaffen will (was das Geschöpf von Gotteswegen nicht sein sollte), und da alle Stände auf gewisse Weise einander entgegenarbeiten; so ist es kein Wunder, dass die meisten Völker, nachdem sie allerlei Regierungsarten durchgegangen waren und die Last jeder empfunden hatten, zuletzt verzweifelnd auf die zurückkamen, die sie ganz zu Maschinen machte. Sie sprachen, wie jener hebräische König, als ihm drei Übel vorgelegt wurden: Lasset uns lieber in die Hand des Herrn fallen, als in die Hände der Menschen! und gaben sich auf Gnade

řekl: *In iis, quae intra ecclesiam sunt, episcopi vos estis; ego vero in iis, quae extra geruntur, episcopus (dozorce) — a Deo sum constitutus.* Tak jest, všickni vladařové, jak král absolutní, tak i král ústavní a zpráve republikanský, z milosti boží jsou, co jsou; a z milosti boží psáti se mohou i mají.

5) Všelická vrchnost, pravili jsme, od Boha jest; všeliké tedy vrchnosti má se poslušnost prokazovati. A v pravdě, jelikož každý pořádek, a buď si jaký koli, lepší jest, než dokonce žádný, průvodně již z toho; že všeliké vrchnosti poslušni býti máme, a buď si ona jaká koli, absolutní anebo ústavní anebo republikanská; dosti na tom, že ona jest to, kteráž právě panuje. Obecné blaho vyhledávající král ospravedlňuje monarchii, dobří stavové aristokracii, dobrý lid demokracii. Toť forma, forma pak se mění, pravidlo mravní ale se nemění, nýbrž stále býti musí; a protož pro všechny věky a doby platí zákon morální: **poddán buď všeliké vrchnosti!** Písmo u sv. Petra (I. ep. 2, 13.) má takto: **Poddáni buďte všelikému lidskému zřízení, buďte králi, buďte vladařům — jako by se řeklo, všeliké vládě buďte té neb oné formy; což že tak a ne jinaké jest, dokazuje i verš 18, jenž di: Poddáni buďte pánům ne- toliko dobrým a mírným, ale i zlým — z kterýchžto**

und Ungnade der Providenz in die Arme, erwartend, wen diese ihnen zum Regenten zusenden würde; denn die Tyrannei der Aristokraten ist eine harte Tyrannei und das übermüthig gebietende Volk ist ein wahrer Leviathan. Alle christliche Regenten nennen sich also von Gottes Gnaden, und bekennen damit, dass sie nicht durch ihr Verdienst, das vor der Geburt gar nicht stattfindet, sondern durch das Gutbefinden der Vorsehung zur Krone gelangten. Das Verdienst dazu müssen sie sich erst durch eigene Mühe erwerben, mit der sie gleichsam die Providenz zu rechtfertigen haben, denn das Amt des Fürsten ist kein geringeres, als Gott zu sein unter den Menschen. (Herder Phil. 2. B. S. 317. p. 8.)

slov vysvítá, že panující vládě poddánu býti sluší, bytby i nerozmáhala dokonale a úplně obecné blaho za příčinou formy své. Ještě patrněji to vysvítá ze slov sv. Pavla (Řím. 13, 1.) pravícího, že poddáni býti máme vrchnostem, „*které jsou*“ „*quae sunt*“ „*welche besteht*“ to j. vládě, která právě panuje. Tak se také chovala povždy církev katolická; neboť žádnou formu vládní nepoznamenala, kteráž by jediné poslušnosti zaslubovala; ale všeliké vlády poslušná, až posud ve veškerých zemích co do vlády sebe rozdílnějších bytuje. Arcibiskup pražský zpívá: *Salvum fac regem!* Pařížský arcibiskup též dobře zpívá: *Salvam fac rempublicam!* — Z toho každý souditi může, že vrchnosti jakési vždycky stávatí musí, i tehdáž, když se ty největší změny ve vládní formě byly staly.

6) Víme-li, že církev katolická žádnou formu vládní výhradně nepoznamenala za takovou, kterěž bychom jediné poslušni býti měli: můžeme i snadno pochopiti, že ona, důslednosti šetrně, nemohla učiniti výrok, aby ti, ježto vládnou, nebyli lidu odpovědni. Ona zajisté učila vždycky, že se všeliký vladař bude muset jednou z vladaření svého zodpovídati, a že všickni panovníci odpovědni jsou Pánu Bohu. Neříkej: kdo má ze mne moci pro skutky mé? zajisté Pán přísně trestati bude tu hrdost tvou. (Eccles. 5, 3.) Slyšte to králové, učte se tomu soudcové končin země; pozorujte toho, jenž vládnete lidem a honosíte se zástupy národů: že svěreno jest od Pána vladařství vám, moc od Nejvyššího, který se vyptávati bude na skutky, a rady skoumati, poněvadž vy služebníci jsouce království jeho, soud jste nekonali upřímně, aniž ostríhali zákona, aniž podle vůle boží se chovali; ukrutně a náhle on ulehne na vás, neb soud přísný proti těm, kteří představeni jsou, držán bude; neb sprostý oučasten býti může milosrdenství, možní pak a velicí možného a ve-

likého trápení dosáhnou; neb nebude se hroziti osoby — všech panovník, aniž ostýchati jaké velikosti. (Moud. 6, 2—8.) V obradu svatém při korunování domlouvá církev katolická v tomtéž duchu panovníkovi, a jemu připomíná, že čím větší milosti boží obdržel, tím menšího milosrdenství jednou očekávati smí, pakli by té milosti zle užíval.

7) Ve společnosti lidské se pro dosažení obecného blaha zřídilo právo. Právo velí takové dobré skutky, které se vynutiti dají násilím, což ale musí mezí zlé s sebou nésti, než prospěch onoho vynuceného skutku; a to právo také zabráňuje takové zlé činy, které se násilím zabrániti dají, a větší zlé s sebou nesou, než násilí samé. Proč takové právo, proč ono násilí? Proto že se předvídati dá a zkušenost učila, že by si jinak mnohý člověk ze všech jemu v jednom případě možných skutků právě ten způsob chování často oblíbil, kterýmž by sobě snad nějaký kratičký prospěch, obecnstvu ale náramnou škodu způsobil. Takové jednání se násilím zabrániti musí. Toto právo s násilím toliko nejvyšší vrchnosti v občanstvu (státní moci) náležeti může a má. Pravi sv. Pavel (Řím. 13, 4.): Vrchnost zajisté boží služebník jest; paklibys zle činil, boj se, neboť ne nadarmo nese meč, mstitel zřívý nad tím, kdož zle činí. Vládaři jsou ku pomstě zle činících a k chvále (ochraně) dobře činících. (I. Pet. 2, 14.) Výkonnou moc Pilatovu Pán Ježíš sám uznal býti — s hůry, ačkoli spravedlivá nebyla. (Jan 19, 11.) Toto násilí má jediné moc státní v rukou, moc či vrchnost nejvyšší v občanském spolku, a nikdo jiný: protož také tomuto násilí násilím vzdorovati nikdo nesmí, nechce-li základy obecného blaha vyvrátiti a božimu řízení odporovati. Kdož se vrchnosti protiví, božimu zřízení se protiví a odsouzení sobě dobude. (Řím. 13, 2.) Protož Pán Ježíš Petrovi nedal se protiviti me-

čem proti odsláncům vrchnosti, kteří jej měli jímati, ale řekl: kteříž meč berou, mečem zahynou. Doložením, že by mu Otec anjela celý voj ku pomoci seslal, kdyby toho žádal, učí nás Pán Ježíš, bychom i tehdyž, když dostatečnou máme sílu, násilí násilím nevzdorovali. (Mat. 26, 52.)

8) Státu však toliko právem a násilím není možná, veškerý blahobyt člověčenstva ujistiti. Neboť právo jest jako syto, na němž se jen hrubina udrží, vše lepší a jemnější ale v něm propadává. Poctivý člověk tedy nepřestává toliko na právu, ale miluje-li obecné dobré, podporuje také státní oučel tím, že práva šetří i jinými ještě prostředky, jako jsou: svědomí, láska, škola, církev. Nečeká, až by ho právo násilím doháněti muselo; ale svobodně, co dobrého jest, vykonává. V tom smyslu také pravi sv. Pavel, že není spravedlivý pod zákonem. *Rex nolentibus praees, episcopus vero volentibus.* Hieronym. ep. 85. ad Heliodoram.

9) Bývá obyčejem mnohých lidí, že se ptávají, když nějaký zákon nový vyjde, jakou asi příčinou vrchnost k tomu vedena byla, a co tím zamejšli. Pakli vrchnost důvěry dostatečné u lidí nepožívá: vykládá sobě lid kroky její s podezřením, a stává se tím mnohdykráte váhavým v poslušenství, ne-li zcela neposlušným. Ačkolí snad vrchnost sama nedůvěry této jest příčinou, přece poddání chybují, jestli pro osobnost vrchnosti povinnosti své nedostojí, a poslušenství jí neprokazují. Neboť jakkolivěk vážená a milovaná osobuost panovníkova poslušenství nám usnadňuje: jediným původem a jedinou příčinou chování našeho přece býti nemůže, poněvadž povaha lidská ani stejná ani stálá nebývá.*)

*) Refert Seneca, *Neronem initio regni sui, cum de supplicio cujusdam capite damnati subscribere moneretur, exclamasse: utinum litteras nescirem!* Trajanus solabat dicere, ut refert Sextus Aq-

Osobnost panovníkova nemá býti základním pravidlem jednání našeho; nýbrž svědomí a obecné dobré, jakož vědy, i tu mají býti stálou příčinou poslušnosti našeho. Byť by vrchnost neměla nejlepšího umysla; stanovíc nějaké nařízení: nařízení samio o sobě přece prospěšné býti může pro dobro obecné; a právě tato prospěšnost, celému obecnstvu z toho vyplývající, má nás v poslušnosti udržeti. Dobře věděl ku př. svatý Pavel, co římský císař tím zamejšlel, an římské právo měšťanské v židovské vlasti jeho ustanovil; a přece bez ohledu na zlý úmysl zákonodárce s prospěchem toho nařízení použil, rka: „Římským jsem měšťanem!“ Ano, pohnútka poroučejícího a pohnútka poslouchajícího právě naopak se k sobě míti mohou. Židovská vrchnost Pánu Ježíši velela, umříti na kříži, aby jej i učení jeho zhladila: Pán Ježíš byl poslušen až k smrti kříže, aby z mrtvých vstáním svým učení své zpečetil. Stát může z nenávisti k církvi neuznávatí jí více za státní církev; a církev katolická mile ráda k tomu avolí a síce z opačné příčiny, že totiž z poručení toho vyvázne, a bohatými silami svými volně se vyvine. Je-li tedy zákon sám o sobě dobrý: pak ať zákonodárce a rádčové jeho mají kterékoli umysly — my zákonu tomu bez ohledu na osobnost původců jeho poslušně se podrobujme, věduce, co řekl svatý Pavel: „Ale což pak o to? když se způsobem, buď v přetvářenosti, buď v pravdě Kristus (blaho) zvěstuje; i z toho se raduji ano i radovati budu; nebo vím, že mi to přijde k spasení.“ (Filip. 1, 18. 19.) Z jiné příčiny stál zákon, nepožívati masa obětního: z jiné příčiny zase ostříhal sv. Pavel tohoto zákona, ne proto že by bylo toho zákona samého o sobě potřebí, nýbrž proto, že by přestoupení jeho větší škodu obecnému dobru

robis, precul distare onotos principes a Neronis quinquennio.
(Marliani theat. pol.)

bylo učinilo pohoršením. Protož řekl: „Jestliže pohoršuje pokrm bratra mého, nebudu jísti masa na věky.“ (1. Kor. 8, 13.) Co zákonníci lidu poroucheli, to chtěl Pán Ježíš aby se zachovávalo, nechtěl ale, aby se hledělo na farisejské záměry, kteréž oni měli. Všecko, což by koli rozkázali vám zachovávat, zachovávejte a číňte, ale podle skutků jejich nečíňte. (Mat. 23, 3.) Svätý bohoslovec Tomáš Aquinský nápodobně učí, že i tenkrátě zákona poslušni býti máme, když by nás k tomu netáhla ani osobnost poručníková, ani žádná výtečná vlastnost zákona samého, t. j. i v tom pádu, když bychom věc poručenou z přesvědčení konati nemohli; neboť postačuje povážiti, že by naším neposlušností a násilím, kteréhož by pak vrchnost užívala, více uškodino bylo blahu obecnému, než sám zákon nedokonalý škoditi může, — pokud totiž není dokonce zákazoplodný a přímo proti Bohu. *)

10) Ovšem vrchnosti poslušnost i tenkrátě povinni jsme, když důvěry naši nezasluhuje, a zákony toliko nevčasnými obecné blaho obstarává. Vážiti sobě ale takové vrchnosti uvnitř v srdci, to jest a zůstane těžkou věcí. Zevnitřní poctění však, jaké vrchnosti právem náleží, vždycky ji prokazovati povinni jsme. Průvodnou jest to obě již z toho, že poslušnost ne k osobnosti poručníkové, nýbrž k zákonu a blahu obecnému směřuje. **) Poslušnost a láska jsou věci rozdílné; poslední se osoby týká, zákonu se podrobuje první. Zač držel sv. Pavel vládaře Festa? a přece jemu zevnitřní poctu, kteráž dle ouřadu jeho mu náležela, prokázal,

*) Si illud, quod praecepit, nullo modo est secundum se volitum: tunc omnino manifestum est, quod non impletur, nisi propter praeceptum. (Thom. Aq. Summa 2. p. 2. q. 104. a. 2.)

**) Obedientia non est virtus theologica; non enim per se objectum ejus est Deus, sed praeceptum superioris. (Thom. Aq. Summa 2. p. 2. q. 104. a. 2.)

oslově ho: „Výborný Feste!“ *) Krále v. pectivosti mítí máme (Petr. 1. ep. 2, 17.); ale nejen dobrého, nýbrž i zlého. (v. 18.) I modlíti se máme za krále (1. Tim. 1. 2.), za krále dobrého i zlého; tomu ale jiného cos než onomu vyprošující. Tak učí všickni moralisté. **)

11) Jakož Pán Bůh svět prostředně řídí, anť nad poddanými vrchnosti stavi: ***) tak také dále nedává vrchnostem mocnost bezprostředně, nýbrž prostředně skrze lid jim poddaný či jim se poddávající. To tak světlá jesti pravda, že dle zdravého rozumu lidského i mezi sprostým lidem se říkává, že král pro lid tu jest, nikoli ale národ pro krále. Lid a národ je počátkem a příčinou všeho království, jelikož bez lidu se toto ani pomyslíti nedá. Počátek a zárodek všech sil leží v lidu, ačkoli užívání těchto sil pro blaho národu v ruce panovníka dáno. Větší neb menší množství sil národových činí větší neb menší moc panovníkovu: odvozena tedy jest moc panovníkova, nikolivěk ale prvotní. Vládne-li panovník vsí silou národovou, aneb vládně-li toliko větším dílem sil národových: to závisí od formy vládní, kteráž není ustanovení božské, nýbrž rozumu lidskému zůstavená. Protož sv. Petr krále a vládaře a moc jejich jmenuje zřízení lidské; †) neboť vlastně od lidu to závisí, mnoho-li a mnohým-li nad sebou panovati dává, aneb mnoho-li moci panovník

*) κρατιστε φησιν! (ekut. 16, 25.), mocný, statečný, ctihodný, pectivý, ehrenfester, mächtiger, edler.

**) Gehorsam sind wir allen Oberen schuldig; aber innere Achtung nur denen, die gut sind, wegen ihrer Persönlichkeit. (Hirschers Moral. Aufl. 3. B. 3. S. 700).

***) Quantum pertinet ad executionem gubernationis, Deus gubernat quaedam mediantibus aliis; sicut si aliquis magister discipulos suos, non solum scientes faceret, sed etiam aliorum doctores. (Thom. Aq. Summa p. 1. q. 103. a. 6.)

†) 1. Pet. 2. 13. καση ανθρωπινη κτισσι. Znamená κτισσι stvoření neb zřízení, jako κοσμος; svět neb pořádek. Podle vulgaty: král-

nad ním má. Sám podmanitel všeliký vyznává skutky svými, že od lidu nějak závisí; neboť právě proto podmaňuje lid, to j. doučuje ho násilím, aby zákony jeho přijal: Odtud také pocházejí veškeré úmluvy mezi panovníky a lidem jejich. — Stát jest tělo, panovník hlava tohoto těla; protož nemůže říci hlava k oudům, že jich nepotřebuje. Dobře jmenují katoličtí moralisté zákon — právem od obecnstva uznaným či vůlí obecnou.*) Sestaven, postaven a vydán může býti zákon od jednotlivce, od krále absolutního: oučinným přijetím jeho od lidu teprv oučinkuje, buď si toto přijetí dobrovolné neb vydobyté. V katolické církvi také jenom to učení slove dogma, kteréž bylo od veškerého shromáždění pravověřících křesťanů (církve obecně), ať pak již zprvu bylo vysloveno od papeže aneb od jiných dávno semotam co soukromné mínění roznášeno. — Národ není holá, pouhá věc, není nějaký takový nábytek, kterýmž by kdo mohl nakládati, jak by chtěl. Písmo svaté nemluví o majetnostech říši, ale o vládařstvích ponaučuje v přímé řeči i v podobenstvích. Tak tedy vedle učení, že králové a všelíká vrchnost z boží milosti jsou, dobře obstojí i tato pravda, že všelíká moc jejich na lidu jest postavena, — pokud jim totiž moc jejich Pán Bůh dává prostředecně skrze lid. Dává-li ale Bůh panovníkům moc prostředecně skrze lid: tím právě je obmezuje, by nic činiti nemohli, což by lidu bylo ke škodě. Ve svaté víře katolické sluje poslušensství k vrchnostem povinností, kteráž však jistým výminkám podlehá, a není neobmezenou, an

creatura humana; podle českých a německých překladů: králova moc = zřízení lidská.

*) Staatsoberhaupt = Einheit des Volkes concentrirt, personificirt-physische oder moralische Person (Kaiser oder König oder Fürst oder Senat oder Ausschuss). Das Gesetz = Recht, festgestellt von der Gesamtheit = Gesamtwille. (Hirschers Moral 3. A. 3. B. S. 667.)

každý člověk a tudy i vrchnost bludně může smejšleti a zlé věci chtít. Svatý Bernard, poslední středověku otec církevní, dává nám navedení, jak bychom měli rozeznávat věci přikázané. Ve věcech pouze dobrých (*puris bonis*) poslouchati máme vždycky; ve věcech pouze zlých (*puris malis*) nikdy; ve věcech obojetných (*mediis*), kteréž totiž samy o sobě ani dobré ani zlé nejsou, ale okolnostmi dobrými neb zlými se stávají, nikdy nesmíme smyslu našeho, nýbrž vždy poručníka našeho poslouchati. *) Nyní ale, kterak rozsouditi lze, co dobré, zlé a obojetné jest. Odpověď nám dává sv. Tomáš Aquinský. On praví, že spravedlivé zákony lidské ve svědomí zavazují, protože jsou vrchností od Boha zřízeny, a spravedlivé zákony k oučelu blaha obecného (*ad finem boni communis*) směřují. Nespravedlivé zákony buď jsou proti blahu lidskému, neb přímo proti Bohu. Jsou-li proti blahu lidskému: nezavazují nás ve svědomí; ale pozor dáti se musí, není-li se báti větší škody z povstalého pohoršení; neboť tu bychom ode práva našeho upustiti musili, aby se předešlo většímu zlému, obecnému dobrému hrozícímu. Tomu, kdož se s tebou chce souditi a sukni tvou vzíti, nech mu i pláště (Mat. 5, 40.). Neboť blaho obecné se obyčejně ruší více pohoršením, které povstává z neposlušnosti, než ze strpení škodlivého zákona. =

*) *In mediis rebus, quae pro modo, loco et tempore bona possunt esse et mala, lex posita est obedientiae tamquam in ligno scientiae boni et mali; in his fas non est, nostrum sensum sententiae praescribere magistrorum; in his praclatorum nec iussio nec prohibitio contemnenda. (Bern. ad Adam. n. 4.) Si homo ille, quem posuit Deus super capita nostra, aliter (quam Deus praecipit) sentire voluerit, ponens tenebras lucem et lucem tenebras, ut praecipiat pura bona relinquere vel malis puris adhaerere: audacter refutandum est praecipientis imperium et libera voce dicendum, obedire magis oportere Deo, quam hominibus. (Bern. serm. de virt. obed. c. 41. n. 3.)*

Která je hlavní příčina toho zlého, na něž sobě všickni praví křesťané ztěžují, a jaká tu pomoc?

Se všech stran je slyšeti nárek a bédování; víra klesá, víra hyne, a zvlášť mezi lidem městským netečnost u víře se zmáhá, a proudem se hlnou smutné následky nevěry a netečnosti náboženské!

Slyšeti můžeš bédování takové nejen od horlivých křesťanů, nýbrž i od pouhých lidumilů, kteřížto si zapříti nemohou, že, kde víry není, nemravnost a bezuzdnost má své žně, blaho ale společnosti hyne. Odkud ale toto klesání víry a tato netečnost? Vždyť ondy zde byla víra, a lidé si jí vážili, ano i život svůj pro ni nasazovali? Odkud tedy ta netečnost, ta zmalatnělost u víře? Mnozí hledají příčiny v tom, jiní v onom; já však dle svého náhledu nalezám příčinu hlavní — v rodině.

Rodina je ohnisko všeho života, jak tělesného, tak duševního, v ní se buď život posvátný víry, nebo rozpustilý nevěry silí a dále šíří. Rodina ale je základ obci, obce základ celého státu; rodina je pramen, odkud tekou proudy aneb blaha aneb strastí lidských, a protož tu platí pravidlo: jaké rodiny, takové obce. Není-li víry v obci, jistě se domysliti mohu, že jí není i v rodinách, jeli v obci víra, pochází to odtud, že se nalezá v rodinách, z nížto obec záleží.

Avšak podívejme se na rodiny, a uvažme, co se tam státi má, a co se tam stává obyčejně, a užijme, která jest příčina toho zlého, a spolu jak by se tomu odpomoci mohlo, aby zase lépe bylo.

Člověk, přicházející na svět, co oud království Božího odevzdává se ochraně rodičů, aby oni roze-nátka své vedli k cíli Bohem mu vykázanému v Kristu Ježíši a jeho církvi, kterýžto jest posvěcení naše. 1. Tes. 6, 3. Od vedení, pěstování, řečí a příkladu rodičů všecko závisí — jim zcela je dítě svěřeno, takž že žádný na ně působiti nemůže, leč s jejich přivolením.

Pod rodičů správou a ochranou vyvinuje se tělo a duch jeho, záhy již saje vzduch do sebe, který vane v rodině, jakož saje mléko matky své a jakž živilo se dříve její silou životní. Jaký duch vane v rodině, v takovém duchu vzrůstá dítě — první a spolu nejhlubší dojemy a pojemy pravé i nepravé běře z rodiny, které se vtiskují v duši jeho jako podoba do měkého vosku, co vidí na rodičích a od nich slyší, toť mu pravidlem. Máť ovšem pravým křesťanem býti, živým obrazem Božím, však k tomu má cvičení potřebí, aby takový život se zmocnil jeho duše. Cvičení toto má pocházeti od rodičů, pěstounů, oni mají život víry v něm vzbuzovat, rozmáhat, silit slovem a příkladem, aby roubeček štěpuice Boží se rozvíjel, kvetl a ovoce hodné přinesl. Vsak ale Bohu žel, což zhusta zvlášť v městech nale-záme? Jaký živel tu vládne v rodině, jaký zákon tu platí? Nahlédneme-li ostřeji, takť vidíme právě, že ne víra, nýbrž že tam vládne žádost očí, žádost těla a pýcha života, které nejsou od Otce světél, aniž pak k němu vedou, ani otce, ani matku, a tudy také ani dítě. Místo co by se život křesťanský v dítěti vzbuzoval, vzbuzuje se život marnosti pod rozličným i třebaš sladounkým názvem. O Bohu se dlouho nic nedoví, a cit dítěte baví se docela něčím jiným, sladkosti Páně ne-okusi, ačkoliv volá maličkých k sobě Pán a právě je-jich outlým nevinným duším jest nepřístupnější.

Dítě se vyvinuje, roste a běře. podílu ve vyučo-vání sv. náboženství, buď ve škole neb doma.

Ale náboženství se považuje za holý předmět, o němž se také něco jako o jiných věcech vědětí má, ne ale za *věc životní*, k níž símě se podává v škole neb v kostele, kteréž ale v rodině klíčiti a člověka proniknouti má, aby člověk se stal člověkem — živým obrazem Božím — věrným vychováváním.

Však ale příklad táhne, slovo jen pohne, praví staré a pravdivé přísloví. A jaký příklad mocněji a životněji působí na dítě, nežli rodičů, na něž poukázáno jest již Božím přikázáním. Oni jsou mu živý obraz všeho: co je vidí činiti, toť je mu dobré, dovolené, což je vidí zanedbávati, toť mu lhostejné; i nedává věcem jiné ceny, než jakou rodičové jim dávají, jejich život se stává obyčejně jeho životem, a i v dospělosti své nevědomky se dle dojemů v dětinských letech v rodinném životě si přivlastněných řídí, a jen velkým zápasem a přemáháním od nich upouští. Toť dosvědčuje kniha přísloví: „*Adolescens juxta viam suam etiam cum senuerit, non recedet ab ea.*“

A tu se nám patrněji jeví příčina toho *zlého*, — jenž jest netečnost u víře a nevěra.

Dítě na příklad třeba slyší u vyučování sv. náboženství, že s největší uctivostí se má o Bohu mluvit, že se má k němu denně modlit, o každý dar ho prosit, za každý mu děkovat — slovem, ono je vedeno v škole k modlitbě, a to nábožné a pokorné — ono ale nevidí ani otce, ani matku se modlit, aneb jen lecjaks; matka třebaš řekne, aby se modlilo, ale sama se nemodlí. K jídlu sednou otec a matka bez modlitby, medle kterak dítě se má modlit? Den sváteční jak má světit, když jest robotním dnem otci neb matce, když otec a matka ho nesvěti? Když vidí, že jsou jim tito dnové dny rozpustilosti buď hrubé neb uhlažené? Jak má duch církevní k uvědomění v dítěti dospěti, jak outlé srdce jeho uctivosti k církvi a k poslušnosti k jejím rozka-

žům se nakloniti, a tak záhy bujně tělesnosti hráz v zapření sebe postaviti, když vidí a slyší, jak sami rodičové příkázání církve nešetří, jak postní dny, na nichž spočívá zákon sebe zapření a svazek, kterýmž se každý oud církve s církví poji, jen příčinu ku posměchu jim podávají?

Dítě slyší od katechety ve škole: Toto církev, náměstkyně Boží, nařizuje, jíž slyšení veleb Pán, a kdož ji neslyší, budiž jako pohan a veřejný hříšník považován. I snad se děsí každého takového přestupku, snad má dobrou vůli, vše činiti, což Pán Ježíš prikazuje a jeho sv. církev, avšak přijde domů, tuť slyší jak otec a ve větších městech i matka někdy se tomu jen posmívá. Pakli se přece zdráhá proti svědomí svému jednatí, snad se mu praví, že to není žádný hřích, a k tomu se ještě něco přimísí o hlouposti, o sprostém lidu a o kněžích, na něžto se leckterá hana vrhá před dítětem. Jak má tu důvěra k církvi býti, jak má tu zbožnost se vkořeniti! A což mám teprv říci o sv. svátostech? Kde se má svatá toužebnost po nich vzíti, když netečnost, vlažnost aneb docela nevěru u vlastních rodičů dítě spatřuje, když vlastní rodičové cestu k nim dítěti neklestí, nýbrž svým příkladem zamezují? Ó, jak má náboženství, vira Bohem zjevená, duši dítěte proniknouti a obživiti drahými poklady svými, když v rodině nejen nic podobného nevidí, nýbrž právě jen takové věci se mu tam den co den představují, kteréž všecken náboženský cit v něm udusiti s to jsou? Jak tu má božská víra v srdci dítěte růsti a se rozmáhati, když sami rodičové bodláci *pochybnosti* neb docela nevěry do srdce jeho vtrusují a vstěpují? Z takového rodičů jednání nic jiného pojití nemůže, než že dítě s nedůvěrou hledí ke všemu, což se náboženství týká, a že posléz i to, což i rodičové ještě zachovávají, v *pochybnost* běře, a tak netečnickem skrytým neb veřejným

se stává. Tak roste dítě, odbude školy, nechuf a nedůvěra k církvi pustily již v něm kořeny, učení a kázeň církevní se mu protíví, i nemá dál než toliko jeden krok k úplné nevěře.

A byfby i někdy takový člověk ráznější slovo víry slyšel, ono jím sice otřese, ale ztěžka do života jeho stoupí, leč by se podrobil oběti velké, což ale zřídka se stává, leč působením milosti Boží.

V tom leží, jakž se domníváme, hlavní příčina náboženské netečnosti a nevěry.

Ovšem že takové počínání rodičů na nich samých se mstí, neb anť děti k neposlušnosti a netečnosti k Bohu a jeho církvi vedou, sami jim meč proti sobě dávají do rukou. Takové děti nemohou k radosti rodičů svých vyrůstí, a dříve nebo později stanou se jim kletbou a holestným bičem.

Dává se ovšem často také vina školám a katechetům, že tak nepracují, jak by pracovati měli. Ovšem mnoho — přemnoho leží na školách, tomu upírati nelze; což se ale vyučování v náboženství týká, myslím, že nebylo zanedbáno, ano tvrditi se může, že za našich časů více se učí, než kdy jindy. A hle, co to spomáhá? Jindá, an méně se vyučovalo ve školách a kostelích svatému náboženství, než za dnů našich, byla přece víra mnohem živější a svatě se ctíla a ostríhala. A odkud to, tážeme se? Odtud, že rodiny ve víře *žily*, že rodinám byla víra světlo, v němž ve všech poměrech svých kráčely, a že si víry vážily, co nejdražšího daru Božího. A právě že *v ní žily byly*, poznávaly také bez dlouhých důkazů božský její původ, jak již Spasitel náš jistil: „Bude-li kdo činiti dle slov mých, pozná, že sám ze sebe jsem nemluvil, nýbrž z Boha.“

Z toho ale také plyne, že byfby se sebe více pracovalo, byfby se sebe více učilo svatému náboženství, že život víry přece nepronikne všechněch vrstev

společnosti lidské, jestliže rodiny víry v život neobráti, jestli ony ohniskem živé víry nebudou, anť *šití se musí víra Kristova, aby zase život dala*. Jak mile se tato vystěhuje z rodin, vystěhuje se i z obcí, krajin a zemí. A že to není u vír řečeno, důkazem jsou nám celé krajiny východní, kdež ondy víra Kristova kvetla, nyní ale tam jen pustiny nekřesťanské spatřujeme. A příčina toho leží v tom, což i knihy písem sv. dosvědčují, a čemu i lidský cit přisvědčuje — že, kdo si darů božích neváží, o ně přichází. — Víra jest dar Boží, a ze všech darů ten nejvzácnější, anť stálá oběť jednorozenného, vtěleného Syna Božího. Víra jest dar, ježto nám jest dán z pouhého milosrdenství Božího co světlo, aby nám tmavé cesty života osvěcovalo, a ku přístavu věčného povolání našeho vedlo; dar, jenž života pravého nám uděliti, nás záhuby, bludu a převrácenosti vůle chrániti a nás schopné učiniti s to jest, abychom vůli Boží poznali, jí ve všem volně se podrobili, a jí s celou duší dle celého obsahu přijali a milovali, konečně abychom pod správou Ducha svatého, který církvi dán jest, dobrými dítkami Božími se osvědčili slovem a skutkem.

Dokud se tato víra živou přesvědčeností rodin nestane, dokud také život křesťanský své pružnosti v obcích nenabude.

Mají-li tedy blaženější dnové církví nastati — budiz všecka pozornost a péče obrácena na rodiny, aby ony poznaly úlohu, povolání a spolu odpovědnost svou; aby rodiny zase byly štěpnicemi víry, živé chrámy Boží, jak bývali ondy. Pak se slovo Boží nebude rozšívati na cesty netečnosti a skáhu nevěry, nýbrž na půdu dobrou a kyprou. Podobně přejí-li si matka a otec lepších časů, musí oní je připravovati v rodině své, křesťanským odchováním dětí svých k tomu cíli, ku kterémuž v Kristu povolány jsou na křtu sva-

tém, ježto mimo Krista není spásy, a Kristus zase jen v církvi své milosti své podává, kteréž k oblažení pokolení lidského s nebe přinesl a svým vtělením a obětí svou majetností člověčenstva učinil v církvi své. K ní tedy důvěrně se přihlásiti musí, aby v ní posvěcení svého dosáhli a duchem Božím nadchnuti byvše, aby se státi mohli křesťanskými rodičemi. Z pramene slova božího a sv. svátostí sami vážiti musí srdcem Bohu oddaným co živí oudové království Božího; život křesťanský musí býti životem jejich, aby ho mohli vštěpovati dětem svým.

V damácnosti na klíně své matky, v náruči svého otce, musí syn věčnosti a dědic království nebeského se učit své vznešené povolání, své svaté povinnosti, svého Boha a Spasitele znáti, ho milovati a jemu se klaněti. Tu se musí mladý dědic nebes životně učit, že aby vyvoleným se stal, pro Boha a bratři své žiti musí, v rodině musí do školy křesťanských cností jíti, v rodině se musí učit, jak by se křesťanem stal. — Splnití musí rodiny slovo sv. Augustina, jenž rodinu domácím chrámem nazývá, jehož kněží jsou rodičové a věřící děti. — Rodičové musí milovati modlitbu, a sami se modlit; musí sami zákon Páně plniti, musí sami všechny povinnosti křesťana katolického věrně a svědomitě zachovávat.

Pocítí-li, uvidí-li dítě, že vřelá, upřímná láska k Bohu, svaté náboženství vůbec žije v srdcích jeho rodičů, a že víra posvěcuje všecko v rodině: tuť bude dítě mánou nebeskou živeno, tuť i jeho srdce zahoří touto láskou nebeskou, oživí se v něm víra, naděje a láska, a stanou se životní, bytnostní částkou jeho duše. Tuť volně se všeho odřekne, což se protiví vůli Páně, tuť okusí dítě záhy, že sladký je Pán a nade všecko si vážiti bude darů jeho. Slovo Boží, sv. svátosti mu budou klenotem předrahým a pramenem radosti; rodi-

čové nebudou lhostejně na to se dívati, přijímá-li a a kterák přijímá dítě sv. svátosti, oni sami již doma je velebností zbožnou připravovati, budou, a takť příprava katechety nalezne života v rodině, a přijímání svátosti oltářní bude slavným dnem pro celou rodinu. Když takto zároveň hlava, srdce, cit, celá bytnost rodiny Kristu se oddá, tuť bude také ráj rodiny utvořen, a spokojenost svatá a láska křesťanská bude sídliti, kdež Kristus, kníže pokoje a milosti domácím, každodenním hostem bude, a netečnost neb nevěra vyhostí se z rodin a obcí křesťanských.

Namítnouti se však může: rodina všecko nečiní, jest tu i život veřejný, jsou tu školy, špatné knihy atd.

To všecko je pravda, koukol se bude jeviti vždy, jen když pšenici neudusí. Pojalo-li dítě srdcem, myslí a životem víru svatou, neopustí jí; neht není nic přilepeného, nýbrž jest, abych tak řekl, část bytnostní duše a doplněk života jeho; poznalo-li dítě životně, že je to ten nejsvětější a nejmilejší dar, nedá se tak snadno bludem zachvátiti, a mamivým stínem nějakým másti, nýbrž spíše o to se snažiti bude, by pevnější přesvědčeností nabyt. Víra bude člověku vůdcem na cestách života, jakož i zblouzení rozumu a vůle jiných lidí podnětem, by sobě více vážil toho daru nebeského, a opatrným byl, aby se o něj nepřipravil. A byfby i návalem pokušení a zlých příkladů jíných z pravě křesťanské rodiny pošlý dobrou cestu někdy opustil, jistě dříve neb později se zase pozná, jak tomu zkušenost učí, a na dobrou cestu se navrátí.

Z toho, což jsme zde jen nastínili, vysvítá patrně, že všecko *zlé* pochází hlavně z toho, že rodiny se více neb méně odchýlily od Krista, odchýlily od církve. Nemá-li pohanská tělesnost a vybroušený materialismus udávití člověčenstvo, obrátiti se musí rodiny ku Kristu v církvi jeho. Církev jen může jim dáti, čehož nemají

a což mítí mají — církev jediné posvěti jejich život, otcí dá vážnost, matce velebnost, dítěti cenu, a všechny uvede na cestu jejich povolání pro čas i věčnost.

Aby ale rodiny životem křesťanským nadchnuty a nově zrozeny byly, k tomu missii potřebí jest. Tyto jen jsou s to, *všecky vrstvy* lidstva proniknouti, a těch bohdá v brzkém čase se dobudeme, jestli biskupové a duchovní pastýřové jejich důležitost a užitečnost poznají, a té svobody, kteráž církvi Boží státní ústavou jest udělena, k spasení svěřenců svých ochotně užijí. Což aby se v brzku stalo, modlití se chťejme! K.

O právu Římského papeže, potvrzovati zvolené biskupy. ¹⁾

Jmenem práva potvrzovati, aneb konfirmovati zvolené biskupy, vyrozumívá sa právo vyššímu představenému církevnímu přínaležející, učiněné zvolení biskupa schvalovati po obdržení předsvědčení, aneb aspoň morální jistotě, že vyvolený nejenom potřebné k biskupskému ouřadu vlastnosti má, ale že se i také volení

- 1) Jako již před skoro třemi sty lety Chemnic, jeden z náčelníků protestanstva, v spisu svém „Loci Theologici“ (p. 3.) římského papeže ze svatokrádeže proto vinil, že církvi volení a ustanovování představených odjal a sobě a své kurii přivlastnil: tak i za našich dnů v národních novinách č. 181 m. r. katolický kněz pan Dr. Novotný, pod bombastickým titulem: „Církev od církve vyobcovaná z církve“ na římského papeže a ostatní přednostenstvo církve katolické laje, a netoliko na způsob dosazování vůbec, nýbrž zvláště i na právo potvrzování biskupů od římského papeže provozované rozhorlen, je za zvláštní výjev panovnictví papežského a porobení církve pod jeho římské stolice vydává. V demokratickém nadšení svém se dennívá, že netečnost a ho-

jak vzhledem na práva a osoby voličů, tak i vzhledem na okolnosti a způsob volby řádně a pravidelně dělo.

Základ svůj má právo toto ve veliké důstojnosti ouradu biskupského, pro kterou nejenom ti, kteříž právo volení aneb dosazování mají, zvláště ale ti, kteří vyvoleného na biskupství vysvěcují, se dříve o jeho všestranné hodnosti a schopnosti přesvědčiti mají, příkazu sv. Pavla: „Nemini cito manus imposueris,“²⁾ šetřice.

stejnost náboženská za našich dnů tak velice se rozmáhající, nejvíce v tom svůj základ má, že oudové církve z velkého okresu církevní činnosti vyobcování jsouce, biskupy jim neznámé od císaře a papeže dosazené dostávají, a že vroucí láska a oddanosti plná náchyllost prvňích křesťanů k biskupům svým nejvíce z toho pocházela, že biskup z lidu a od lidu vyvolen, jakožto muž důvěry, ano takřka jako vtělená láska celé diocesi na stolec biskupský povýšen býval. Ját ovšem myslím, že jak laskavá vroucnost a důvěrná oddanost prvňích, tak i lhostejnost, netečnost a nevšímavost nynějších křesťanů k biskupům svým, spíše odtud pochází, že prvňi křesťané biskupa svého, — neohlížejíce se jak a odkud se k nim dostal — jakožto jim Bohem daného náměstka Kristova považovali, a v osobě jeho Krista Pána samého ctíti se domnívali; ježto my demokratové všecku mocnost jen ze sebe a od sebe (ať nedím také jen pro sebe) odvozujeme, a protož také jen potud jí uznáváme, pokud našim soběckým choutkám a žádostem neodporuje. Ne abych pana Doktora N. lépe poučil — neb „si sal evanuerit, in quo salietur?“ — nýbrž abych mnohé z mladších pp. spolubratří s hlavou církve naší, a s způsobem volení a dosazování biskupů, jak za našich časů se děje, smířil, umínil jsem si tuto pojednati o právu římského papeže, biskupů zvolení zkoumati a potvrzovati, an vzhledem na druhé, třetí a čtvrté od p. Dr. Novotného tak nazvané vyobcování (nižších oudů) církve (z podílu v záležitostech) církve od (představené neb učící) církve, na jiná v tomto časopisu obsažená i dosti důkladná pojednání (jako P. Krboe o bezženství stavu duchovního, — pana [Votýpky?] o řeči latinské v liturgii — p. vydavatele: o dispensaci a taxách, a o zprávě jmění církevního) jej odkazují.

- 2) 1. Tim. 5, 22, o kterýchžto slovech píše sv. Leo — epist. 1, 2.: Cito manus imponere quid est, nisi ante actatem maturitatis,

Dle toho by se mělo potvrzení volby vždy dříve dítí, než se vyvolený na biskupství vysvěti, pakli ale ten, kdož volbu potvrzuje i také svěcení vyvoleného vykonává, může se ovšem ztvrzení volby se svěcením spojití, ano i také svěcením samým důkaz podati, že volba jest potvrzena. Má-li světitel ve volbě zvláštního podílu, může již volba sama i ztvrzení zahrnovati, a hned po vykonaném volení svěcení zvoleného se přede-
devzítí.

Ačkoli jméno potvrzování obyčejně se na *volbu* vztahuje a její schválení vyznamenává, pro kterou příčinu se také před svěcením děje: může se však také vztahovati na *vysvěcení*, v kterémžto potahu vyznamenává schválení vykonaného vysvěcení, aneb prohlášení, že udělené posvěcení řádně vykonáno bylo, a že tehdy vnově na biskupství posvěcený pastýř duchovní za řádného biskupa považován býti má, aneb že vada, pro kterou snad posvěcení vzhledem na svou platnost pochybné bylo, řádně napravena aneb promítnuta jest. V tomto ohledu možno jest i ztvrzení *již vykonaného posvěcení*.

Nechť se však potvrzení považuje co schválení volby aneb co schválení již vykonaného posvěcení: vždy vyznamenává *oučastenství vyššího představenstva církevního v dosazování biskupů na úřad biskupský*.

Toto o pojmu, základech a rozličném způsobu ztvrzování volby biskupské předeslavše, ohlédněme se nyní v listinách křesťanské starobylosti, bychom spatřili:

Zdali, od koho a jakým způsobem v rozličných dobách církve ztvrzování biskupského volení konáno bylo? —

Neměla-li víra křesťanská, kteroužto sám Syn

ante tempus examinis ante meritum laboris ante experientiam disciplinae, sacerdotalem honorem tribuere non probatis?

Boží jakožto světlo pravdy od věků toužebně očekávané na svět přinesl, po jeho na nebe vstoupení opět ze světa zmizeti, nýbrž měla-li povždy ve své původní čistotě a neporušenosti zachována býti, a jakožto strom života, Bohem v člověčenstvo vštípený a předrahou krví Syna Božího zalévaný, veškeré celého světa a všech časů národy utěšující růsti, své ratolesti po celé zemi rozprostíratí a ve svůj utěšený a blahodějný stín veškeré lidstvo vábiti: nesměla se pouhé náhodě pozůstatiti, nýbrž bylo přezádoucné, by tento neocenitelný poklad zevnitřním kázáním lidu v známost uveden, a tak blahodějný zámysl Kristův mezi veškerými národy uskutečněn byl. Poněvadž ale k tomuto víry křesťanské kázání a k dalšímu zámyslu Kristových provedení se nehodil každý, kdožkoli *sám* k tomu chuti měl, nýbrž toliko *kdož Bohem* k tomuto ouřadu povolán, za takového uznán a pod zevnitřním znamením neviditelnou mocí obdařen a k zastávání tohoto ouřadu oprávněn byl: protož sám Spasitel se o to peštaral, an z počtu svých učedníků nejschopnější vyvoliv, ustanovil, by ve jmenu jeho kázali, jakožto pastýřové ovce krví jeho vykoupené do ovčince přijímali, je pokrmem slova božího a svatých svátostí nasycovali, jakožto nebeští lékařové na duši churavé hojili, a jakožto splnomocnění soudcové urputně vřduující aneb odpadlé ze spolku a obcování svého vymítali. —

Při zvolení Apoštolů tehdy *sám Spasitel bezprostředně* posuzoval a poznal jejich vyšší povolání k ouřadu Apoštolskému; *on sám* je zplnomocnil k zastávání přednostenstva církevního. — (Matth. 28, 19., Joann. 20, 31.) Proto také Apoštolové se *nikoli od lidí*, nýbrž od Krista Ježíše a Boha Otce k Apoštolství býti povolání pravili, (ad Galat. 1, 1. 11. 12. Act. Ap. 26, 16. I. Cor. 11, 23.) a vždy se považovali co vyvolené od Onoho, kterýžto o sobě říci mohl, že *on*

dána jest všecka moc na nebi i na zemi, vědouce, že mají Ducha svatého, kterýžto u viditelně způsobě na ně se vznesl, a oučinkováním zázračným přítomnost svou jim objevoval.

Na toto vyšší božské splnomocnění se též odvolávali svatí Apoštolové, když v nově zřízených obcích církevních biskupy a kněží jakožto duchovní správce ustanovovali, jejich k tomuto ouřadu schopnost buď z dalšího s nimi obcování, anebo z dříve již objevené zvláštní pro víru horlivosti a v obci církevní činnosti posuzující. A jakkoli tito vnově zvolení toliko od Apoštolů a ne bezprostředně od Krista Pána své splnomocnění obdrželi, přece se jejich na ouřad biskupský posvěcení, rukou vzkládaním vyobrazené a zprostředkované, *ne Apoštolům, nýbrž Duchu svatému*, připisovalo; a Apoštolové sami se toliko za orgány považovali, skrze něž Duch svatý při svěcení oučinkoval. Tak u příkladu sv. Pavel napomínaje (Act. Ap. 20. 28.) presbytery Efezské praví, že je *Duch svatý* ustanovil co pastýře, by řídili církev Boží. Když obce církevní samy duchem křesťanství více proniknuty byly, počaly též jakýsi podíl bráti ve volení svých představených. Podíl však tento záležel nejvíce toliko v svědectví, kteréžto obec od sebe dávala, že dle jejího uznání ten neb onen životem a dosavadním oučinkováním svým nejvíce důkazů dal, že povolání svého k ouřadu biskupskému jest hoden, a že tedy od jeho již objevené přičinlivosti se věrně plnění povinnosti s tímto tak vznešeným ouřadem spojených dá očekávati. *Skutečné ustanovení a svěcením zprostředkované udělování ouřadu biskupského dělo se vždy Apoštolu neb jejich náměstky.*

To vidíme již v první obci církevní v Jerusalémě shromážděné. Dle udání sv. Lukáše (Act. 1, 15.) vystoupil sv. Petr u prostřed asi 120 učedníků Páně,

a navrhl, by na místo Jidáše, nový Apoštol vyvolen byl, udav spolu vlastnosti, na kteréby se při volení zvláštní zřetel bráti měl. Obec představila dva, z kterýchž po společné modlitbě — an se Apoštolové před viditelným sesláním Ducha svatého za splnomocněné k tomu nedrželi — losem vyvolen jest sv. Matěj. Tak také když ku posluhování vezdejšímu jáhnové ustanovení býti měli, obec vyhlídla *sedm* předepsané od sv. Petra vlastnosti majících, a je před obličej Apoštolů postavila, by i od nich za schopné uznání a vzkládáním rukou v ouřad uvedeni byli.³⁾ Svatý Pavel nejenom sám když Timothea sobě připojil,⁴⁾ na veřejné o něm mínění ohled bral, ale i také v listech na Timothea a Tita daných zřejmě žádá, by kdo za biskupa má zvolen býti, v dobré pověsti byl.⁵⁾ Že s dorozuměním obcí a Apoštolů a jejich náměstků biskupové ustanovování byli, vysvítá též z listu sv. Klimenta Římského na Korintské daného,⁶⁾ ze svědectví Origenesa,⁷⁾ Tertulliana⁸⁾, sv. Cypriana⁹⁾, sv. Hilaria papeže na

3) Act. Ap. 6.

4) Act. Ap. 16, 2.

5) I. Tim. 3, 7. Tit. 1, 7.

6) Apostoli nostri cognoverunt, quod futura esset contentio de nomine episcopatus; ob eam ergo causam constituerunt supradictos, et deinceps futurae successione regulam tradiderunt... constitutos itaque ab illis vel deinceps ab aliis viris eximiiis *consentiente et approbante universa ecclesia* injuste putamus officio deieci.

7) Homil. 6 in Levit. kdežto i také přičinu toho udává, říká: Id requiritur, ut omnes sciant et certi sint, praestantiozem esse qui eligitur neve postea retractatio cuiquam ad scrupulus resident.

8) Apologet. c. 39. Praesident apud nos *probati* quique seniores honorem istum non pretio sed testimonio adepti.

9) Epist. 68. edit. Rigaltii: Propter quod diligenter de traditione divina et apostolica observatione tenendum est quod apud nos quoque et fere per provincias universas tenetur, ut ad ordinationes rite celebrandas ad eam plebem cui praepositus ordinatur

sněmu Římském, ¹⁰⁾ sv. Iva velikého, ¹¹⁾ Hinkmara Reměského, ¹²⁾ ano i z listu sv. Řehoře VII., kterýž biskupovi Orleanskému mezi jinými také vytýká, že se na biskupství Orleanské dostal „contra decreta sanctorum Patrum sine idonea Cleri et populi electione. ¹³⁾ Ještě v 12. století sv. Bernard o zvolení biskupů Kabilonského a Gebennenského se na srozumění lidu odvolává. ¹⁴⁾ Z toho, což posud řečeno, zřejmě vysvítá, že až do třináctého století obce církevní ve volení biskupů svých podíl měly, an svědectví o těch, jenž zvoleni býti měli, vydávaly.

Ačkoli však na tomto svědectví (testimonium, suffragium) obce velmi mnoho záleželo, tak sice, že kdo v obci uscdlým ¹⁵⁾ aneb v dobré pověsti nebyl, nikoli

episcopi ejusdem provinciae proximi quique convenient, et episcopus eligatur plebe praesente, quae singulorum vitam plenissime novit, et uniuscujusque actum de ejus conversatione perspexit... Sacerdos plebe praesente sub omnium oculis deligatur et dignus atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur... Ordinationes sacerdotales non nisi sub populi assistentis conscientia fieri debent, ut plebe praesente vel detegantur malorum crimina vel bonorum merita praedicentur et sit ordinatio justa et legitima.

10) Conc. Rom. an. 465 in col. concil. Harduini Tom. I. p. 799 sq.

11) Ep. 10 ad eppos provinciae Viennens (10 ap. Quenell.) Per pacem et quietem sacerdotes qui futuri sunt postulentur... Teneatur subscriptio Clericorum, honoratorum testimonium, ordinis consensus et plebis. Qui praefuturus est omnibus ab omnibus eligatur.

12) Epist. ad Hedenuiph. Laudun. episcopum (in tom. 8° coll. conc. Labbaei pag. 1967 et 68.) „Quoniam ab omnibus debet eligi cui ab omnibus debet obediri.

13) Lib. 5 epist. 8.

14) Epist. 13. et 27.

15) Concil. Illiberit. can. 24. Omnes qui peregre fuerint baptizati, eo quod eorum minime cognita sit vita, placuit ad Clerum non esse promovendos in allis provinciis.

ji *proti vůli* na biskupa dán býti nesměl,¹⁶⁾ přece se na ně nedbalo, když jiné důkazy hodnosti a k ouřadu biskupskému schopnosti stávalo,¹⁷⁾ anebo když lid buď jakousi bezbožností aneb toliko vplyvem zevnitřních ohledů zaslepen, méně schopného si za biskupa žádal.¹⁸⁾

16) Sv. Cyprian píše loc. cit. *Cum ipsa maxime plebs habeat potestatem vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi.* A Coelestin I. papež ep. 2. c. 5. *Nullis invitis detur episcopatus; cleri plebis et ordinis consensus et desiderium requiratur, apud Grat. dist. 61. c. 14.* K docilení tohoto srozumění obce již v pátém století se objevují tak nazvaní „interventores“, kteří před volbou od metropolitů do obce osířelé posláni, o to se starati měli, by se lid o vlastnostech, na které se při volení ohled bráti má, poučil a ku vyvolení všestranně schopného navedení dostal. Tak u příkladu píše sv. Řehoř Velký lib. 2. epist. 19. (al. lib. 11. ep. 16.) Barbarovi, biskupovi Beneventskému: *Dilectio tua ad praedictam ecclesiam (Panormitanam) properabit, et assiduis adhortationibus clerum plebemque ejusmodi ecclesiae admonere festinet, ut remoto privato studio, uno eodemque consensu talem sibi praeficiendum expetant sacerdotem, qui et tanto ministerio dignus valeat reperiri et a venerandis canonibus nullatenus respuatur.* — An Hinkmar Reměský v listu výše uvedenému Hedouulfovi to samé rozkazuje, patrno, že ještě v 9. století nadzminění „interventores“ v obyčeji byli.

17) Sv. Cyprian in ep. ad Clerum et populum píše: *In ordinandis clericis solemus vos ante consulere, et mores ac merita singulorum communi consilio ponderare; sed expectanda non sunt testimonia humana, quum praecedunt divina suffragia.* Taková divina suffragia byla buďto zvláště objevující se snost a svatost, anebo se za taková považovaly veliké události, pozornost na jistého muže zvláště obracující. Tak u příkladu sv. Fabian, papež zvolen jest proto, že v čas volby holubice na něho se vznesla; (Euseb. hist. eccl. VI. 29.) Sv. Ambrož voláním malého dítěte, ačkoli tehdy teprv katechumca byl, biskupem Milánským jest učiněn. Paulin. in vita S. Ambros.

18) Pěkně takovou událost vypisuje Sozomenus hist. eccl. lib. 7. ep. 8. an uvádí Sidonia Apollináře o posvěcení Jana Cabylonského takto vypravujícího: *Postquam episcopus Paulus discesserat decesseratque exceperunt pontificale consilium variae voluntates op-*

Též také nesmělo býti toto svědectví lidu při volbě biskupa jediné *rozhodné*; neboť tím by se byla snadno zavdala příčina k tomu domnění, že se vyvolenec toliko následkem sjednocené a vyslovené vůle osady své biskupem stal, a že tehdy svou právomocnost ne tak z vyššího splnomocnění, jako ze sjednocené důvěry svých podrizených odvozuje.

Za tou příčinou větší váhy měl při volení biskupa *hlas duchovenstva*; dílem že duchovenstvo větší vplyv mělo na smejšlení obce; dílem ale, že se mohlo předvídati, že klerikové jedné církve ze stálého pospolu obcování se nejlépe znáti musí, a že tehdy s to budou, schopnosti své vespolek oceniti, tak sice, že když všickni, anebo aspoň větší díl, se pro jistého prohlásili,

pidanorum nec non et illa, quae bonum publicum semper evertunt studia privata, quae quidam triumviratus accenderat competitorum, quorum primus antiquam natalium praerogativam reliqua destitutus morum dote, ructabat; alter per fragores parasiticos, culinarum suffragio comparatos, Apicianis plausibus ingerebatur; tertius, apice votivo si potiretar, tacita pactione promiserat, ecclesiastica praedia, plororibus suis praedae futura. Quod ubi viderunt SS. Patiens et Euphorbius consilio cum coepiscopis communicato, strepituque furentis turbae despecto, junctis repente manibus areptum, nihilque optantem suspicantemque S. Joannem, virum honestate et humanitate insignem, stupentibus factiosis, erubescens malis, acclamantibus bonis, reclamantibus nullis, collegam sibi consecraverere. — Coelestin I. Papež v podobném pádu psal biskupům Calabreským a Apulským: „Docendus est populus non sequendus; nosque eos — si nesciunt — quid liceat, quidve non liceat commonere, non his consensum praebere debemus. epist. 3. cap. 3. apud Gratian. Dist. 62. c. 2. — Pro tuto příčinu také Justinian císař zapověděl sprostému lidu podíl bráti ve volbě biskupské, toliko vznešeným tohoto práva zanechav. Novel. 123. cp. 1. et nov. 137. cp. 2. Sancimus, quotiescumque opus fuerit episcopum ordinari clericos et primates civitatis cui episcopus est ordinandus, mox in tribus personis decreta facere... ut ex tribus illis personis melior ordinetur electione et iudicio ordinantis.

souditi se mohlo, že toliko pravá zásluha mu takového uznání vydobyla. Z dopisu Hinkmara Remešského v 9. století vysvitá, že všickni celé diécési klerikové ve volbě biskupské účastenství měli.¹⁹⁾

Aby se ale ještě jistěji všem možným roztržkám vyhovělo, a pevný základ vnitřní a zevnitřní sjednocenosti položen byl, požadovalo se též, by *biskupové blížeších církví* ve volení biskupa podíl brali, vlastnosti vyvolenu býti majících zkoumali, a *pak koho by oni za nejhodnějšího a k ouřadu biskupskému nejschopnějšího našli, toho rukou vzkládáním za biskupa ustanovili*. Žeby to tak býti mělo, sv. Cyprian z bozského a apoštolského podání odvozuje,²⁰⁾ a již první obecní sněm Nicenský²¹⁾ přikazuje v souhlasu se sněmem Arelatským a prvním zákonem tak nazvaných kanonů Apoštolských, by se volby biskupův od ostatních biskupů tétéž krajiny, kdyby ale všickni se dostaviti nemohli, aspoň od tří vykonávaly, a po obdržení dopisu nepřítomných *Metropolitou ztvrzovaly*. Sněm Kartaginenský IV. též ustanovuje, načby se při

19) Hincmar. Rhem. ad Hedenulphum: „Quae electio non tantum a Civitatis clericis erit agenda verum et de omnibus monasteriis ipsius parochias et de rusticanarum parochiarum presbyteris occurrent vicarii, commorantium secum concordia vota ferentes etc. ap. Labbe T. 8. p. 1867.

20) ep. 68. De traditione divina et apostolica observatione tenendum est, quod et apud nos ac fere per universas provincias tenetur ut ad ordinationes rite celebrandas, ad eam plebem cui praepositus ordinatur episcopi ejusdem provinciae proximi quique conveniant etc.

21) Nicaen. I. can. 4. Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia constitui; si autem sit hoc difficile, vel propter urgentem necessitatem vel viae longitudinem, tres omnino eundem in locum congregatos, absentibus quoque suffragium ferentibus, scriptisque assentientibus tunc electionem fieri, eorum autem quae sunt confirmationem in unaquaque provincia a Metropolitano fieri.

předepsaném skoumání volenu býti majícího zvláště hleděti mělo, ²²⁾ což i sněm Laodicenský ²³⁾ poroučí. Potvrzení volby od Metropolitů za tak potřebné se uznávalo, že dle rozkazu sněmu Nicenského ²⁴⁾ za biskupa považovati se neměl, kdožby proti vůli Metropolitů biskupem se byl stal. Metropolitovi též dle svědectví sv. Lva I. přináleželo *právo rozhodující*, když se vzhledem volby rozepře staly, ²⁵⁾ anebo když od duchovenstva a lidu méně schopný byl představen. ²⁶⁾

Mimo tohoto ztvrzování biskupského volení, které, jak z kněh dekretních Řehoře IX. dovesti se dá, až skoro do čtrnáctého století od Metropolitů se vykonávalo, v starobylostech církevních stopy nalezáme ještě *jiného potvrzování nejenom volby ale i také posvěcení*

22) Carthag. IV. can. 1. Qui episcopus ordinandus est antea *examinetur*, si natura sit prudens, si docibilis, si moribus temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis vacans, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si in lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus ecclesiasticis exeroitatus etc.

23) Laodocinaen. can. 12.

24) Nicaen. I. 6. „Illud generaliter clarum est, ut si quis praeter sententiam Metropolitanam factus fuerit episcopus, hunc magna synodus definiuit episcopum esse non oportere (Dist. 64. c. 8.)

25) Si in aliam forte personam partium vota se diviserint, *Metropolitani iudicio* is alteri praeferatur, qui majoribus et studiis iuvatur et meritis.

26) Hinkmar Remešský píše: epist. ad Cler. Bellovacens. Hujus modi electum ad humilitatis nostrae sollicitudinem *examinandum* adducite. „Non enim est facile dimittendus, cui est proximus committendus.“ Praenosceret vos denique volo, quia si personam a Saoris canonibus deviam *scienter* nobis adduxeritis, non solum ex ea Pontificem non habebitis, verum etiam pro illicita electione ut contemptores canonum iudicium incurretis. Sed et nostro et coepiscoporum nostrorum iudicio refutata rationabiliter electione vestra incongrua talem secundum Laodicaenos canones studebimus eligere, qui vestris vitiosis voluntatibus non valeat consentire.

biskupského, které se od *Papežů římských* dělo. Poněvadž totiž římská stolice apoštolská dle výroku sv. Irenéa ²⁷⁾ ta jest, „ad quam propter potioem principatitatem necesse est omnem convenire ecclesiam,“ a kterou sv. Cyprian ²⁸⁾ za takovou vyhláší, „de qua unitas sacerdotalis exorta est“ — protož netoliko biskupové na blízku Říma bydlící, a jakožto „suburbicarii“ od římského biskupa odvislí, ale i dosti vzdálení, na začátku bezprostředně, později ale po více vyvinutém svazku metropolitním a patriarchálním skrze Metropolitu a Patriarchy v stálém spojení s římským Papežem setrvati se vynasnažovali. Zachovávalo a pěstovalo se spojení toto *dopisy*, kteréž biskupové v důležitějších záležitostech do Říma posílali. Theodoret obyčej tento z časů Apoštolských odvozuje, ²⁹⁾ a sněm Sardicenský v dopisu svém na Julia I. papeže jej velice schvaluje. ³⁰⁾ Poněvadž ale v jednotlivé církvi nastoupení nového pastýře zajisté mezi nejdůležitější události počítati se musí, snadno domysliti se můžeme, že vnově dosazení biskupové římskému papeži zvláštními dopisy své na biskupství povýšení oznamovali, jemu svou s římskou církví ve víře sjednocenost osvědčovali, a by i od něho za soudruhy Apoštolství uznáni byli, žádali. Odpověď na takový dopis daná osvědčovala, že papež s učiněným obsazením biskupské stolice srozuměn jest, a posvěcení nového biskupa schvaluje neb ztvrzuje, a protož se jej tehdaž dávala, když po předeslaném skoumání o hodnosti zvoleného a o řádně vykonané volbě žádné pochybnosti nebylo. ³¹⁾ Zvláště ale se na

27) libr. III. adv. haer. c. 3.

28) epist. 55.

29) epist. ad Leonem.

30) Hoc enim optimum et congruentissimum esse videtur, si ad Caput, i. e. ad Petri Apostoli sedem de singulis quibusque provinciis Domini referant Sacerdotes.

31) Confer Pagii Critic. ad Baronii annal. ad an. 326 n. 6.

římského papeže psalo a od něho *rozhodné slovo* se očekávalo, když při obsazení biskupské stolice *rozepře* povstaly. Toho příklad máme hned v prvním století na církvi Korintské. Když totiž někteří s dosazením nového biskupa nespokojeni jsouce, jej z hodnosti biskupské zložiti usilovali, obrátil se tento nový biskup na Klimenta papeže římského (ačkoli tehdáž ještě sv. Jan Apoštol v bližším Efezu živ byl) a u něho ochrany proti odpůrcům svým hledal, vysvětliv způsob svého na stolec biskupský povýšení. Výsledek této appellací byl vzácný list sv. Klémenta ku Korintům, v kterémžto biskupa co řádně dosazeného uznává, a by i Korintští jej co takového přijali, dovesti se snaží. — Když v 3. století Fortunatus a Felicissimus od katolických biskupů v Africe za biskupy uznáni nebyli, do Říma se odebrali, by u Papeže na ouřad biskupský potvrzeni byli, z kteréžto smělosti je velice kárá svatý Cyprian, biskup Karthaginský. (epist. 55.) — Tak také v 4. století sv. Athanasius od Arianských odpůrců utiskovaný a z Alexandrie vyhnáný k Juliovi I. papeži římskému se utíkal, a jemu dosvědčení biskupů patriarchatu Alexandrinského vzhledem na své za biskupa zvolení doručiv, prosil, by za řádně zvoleného biskupa uznán, a ve svých právech hájen byl. ³²⁾ — Když na místo Flaviana, v zlopověstném sněmu Efezském na smrt ubitého, Anatolius za Patriarchu Konstantinopolského zvolen byl, nejenom on, ale i biskupové jej posvětijší, na papeže sv. Lva I. dopisy poslali. ³³⁾ Poněvadž ale mezi světiteli Anatólia byl i pověstný Dioscoros Alexandrinský, a Anatolius své víry katolické vyznání neucínil, aniž se o tom nic nezmínil, že kacířství Eutycheské zavr-

32) Conc. Rom. sub Julio I. ap. Harduin T. I. p. 622. etc.

33) Fragment dopisu Anatólia nachází se v sbírce listů sv. Lva edit. Quesnell. pag. 272.

huje: sv. Leo na dopis odpověď dáti, a jí Anatollovo na biskupství povýšení schváliti nechtěl; na přímluvu pak císaře Theodosia vyslance do Konstantinopole vypravil, v jichžto přítomnosti Anatolius svou pravověrnost osvědčiti měl; a teprv když to vše se stalo, sv. Leo Papež jej co řádně ustanoveného biskupa uznal. — Podobné příklady nalezáme též v životopisech jiných papežů římských, jako: Simplicia, Hormisdy atd., z kterýchžto příkladů vysvítá, že papežové římstí hned od prvního století provozovali to právo: dosazování biskupů po obdrženém přesvědčení o jejich hodnosti schvalovati a potvrzovati. Že však od třináctého století toto právo *výhradně* provozovati počali, z jiných, zvláště nutných příčin se stalo.³⁴⁾ Takové byly:

1. častěji povstávající rozepře při volbách biskupských, pro které se volba od strany odporné u papežské stolice za nepravdělnou vydávala, čehož následek byl, že i vyvolený a od Metropolitou stvrzený biskup tak dlouho za biskupa se považovati nesměl, dokudby volba vzhledem na pravidelnost v Římě aneb od vyslance papežského skoumána, a za řádnou uznána nebyla. K uvarování nepohodlí z takové volby biskupské obžalování povstati mohoucích, biskupové, jak mile vyvoleni byli, své vyvolení hned papeži oznámili, potvrzení od něho žádajíce. Po obdržení konfirmací papežské stala se konfirmací metropolitova zbytečnou.

2. Mimořádné *obsazování* biskupských stolic rozkazem mocnářů. An totiž Metropolitové jakožto poddaní se proti nezákonnému obsazení stolice biskupské opřítí buď nemohli buď nechtěli, hleděli od sebe odvaliti

34) Dr. Jan Eck, proslulý odpárec Lutherův svislátní ať nikoli dostatečnou příčinu udává papežského potvrzování biskupův, an libr. 3. de primatu Petri c. 40. dí: Forsan viri magni et potentis, ac illustres natalibus, dedignabantur confirmari ab humilibus generis Metropolititis (!?)

tu povinnost, zvoleného vzhledem jeho k biskupskému ouřadu schopnosti zkoušeti, a ji na papeže tím raději přenášeli, čím jistěji se doufati mohlo, že se on, pro svou od mocnáře neodvislost, všemu nezákonnému se na biskupské stolice dotírání, nestranně opře.

3. Ochabnutí metropolitního svazku a změny v způsobu voleb biskupských. Od začátku třináctého století se volby biskupův od kapitol katedrálních konati počaly, kdežto obyčejně jeden z kanovníků za biskupa zvolen jest byl. An ale skoro všady toliko z vznešených rodů poslí do kapitol se přijímali, bylo tím více třeba, by se volby biskupské od papežů skoumali, čím více bylo se báti, že se při volbě ne tak na schopnost jako na urozenost patřiti bude.³⁵⁾ A od toho času přestali Metropolitové volby biskupů ztvrzovati, a skoumání a potvrzování vnově zvolených biskupů se římské stolici výhradně ponechalo, kterážto praxis, nikoli na zistnosti aneb panovnictví, nýbrž jak jsme viděli, toliko *na péči, by jenom všestranně schopní na biskupství povýšeni byli, se zakládající, později i v konkordátech, právo biskupy dosazovati mocnárům postupujících, zachována byla a až podnes se zachovává.*

Dr. Mokřý.

---

35) Wäre es den Kapiteln — di Staudenmaier v Geschichte der Bischofswahlen p. 392 etc. — in ihrer streng egoistischen Abgeschlossenheit vom Schicksal gegönnt gewesen, ihren Plan — nur Adelige aufzunehmen — ohne Unterbrechung fortzuführen: das grösste Uibel hätte sich erzeugt, das durch den krampfhaftesten Egoismus immer nur entstehen kann. Die höchsten kirchlichen Würden, die in der Kirche der h. Geist nur seinen Gesalbten verleiht, wären das ausschliessliche Eigenthum weniger adeligen Familien geworden. Aber das unheilige Gebäude zertrümmerte, noch ehe es aufgebaut war — der Papst.

První svaté přijímání školní mládeže.

Aspoň jednou za života mělo by člověku slavným nějakým a neshladitelně v paměti zůstávajícím činem zevnitřním uvědoměno býti, že pro Boha jest stvořen, Bohu že náleží, a Bohu že má sloužiti. Čtou ovšem děti v katechismu a slyší to také z úst katechetových: „Bůh lidi stvořil, aby ho poznali, ctili, milovali, klaněli mu se, sloužili mu, poslouchali ho, a byli spaseni;“ než ale zdali pouhým odříkáváním této veledůležité pravdy jest již všecko odbyto? Zdali se již touto sadou, a by jí dítě bylo sebe lépe porozumělo a do srdce svého přijalo, vnitřní přesvědčení jeho tak upevnilo, aby nikdy již více nemohlo býti zvráceno? Zdali tato myšlénka: Ty Bohu náležíš, s Bohem máš spojen zůstatí, a Bohu máš po všechem čas života svého sloužiti! tak se v duši dítěte ukotvila, aby ho nikdy již více neopustila, nýbrž jej skrze celý jeho život na všech cestách jeho vyprovázela? — My znajíce přirozenost lidskou, takovou se nadějí nekojíme, a toho jsme mínění, že potřebí jest k tomu nějakého zevnitřního činu, jimžto by se dítěti způsobem viditelným, do očí padajícím a smyslů jeho se dotýkajícím do srdce vtisklo, že majetností jest Boží, a s Bohem spojeno že nikdy více se nemá od něho odlučovati.

Jelikož ale nelze k Otci přijíti leč skrze jeho Syna *Ježíše Krista*, a poněvadž spojení s Bohem podstatně, opravdu, skutečně a co nejpevněji se přijímáním nejsvětější svátosti oltářní děje: za tou příčinou máme za to, že první jejich přijímání jesti ta doba, v kteréž mají děti prvotiny svých slibů, svého citění, své duše a celého vnitřního duchovního života svého Bohu v oběť přinášeti, či s ním v takové míře se sr

jíti, aby nemohly od něho nikdy již více býti odloučeny. V tento den by mělo dítě úplně a makavým nějakým způsobem poznati, že zde jenom pro Boha jest, a že zde nemá přednějšího a hlavnějšího úkolu, než svatou vůli jeho plniti v radosti i v žalosti. Protož by se měly také v tento den takové věci před očima a ušima jeho děti, jimiž by se mu ten den stal nezapomenutelným. Na způsobu, kterýmž dítě ponejprv nejsvětější svátost přijímalo, leží velmi mnoho, a obyčejně od něho závisí i způsob všech budoucích jeho přijímání. Kterak totiž ponejprv přijímalo, tak obyčejně přijímá i později v dalším postupu života svého; neb první dotisk bývá nejsilnější, nejtrvalejší a nejednou rozhodným jest pro celý život. Jestli tedy hned ponejprv toto svaté konání srdce dítěte skrz naskrz nedojalo a neproniklo, za příčinou, že snad katecheta nedostav povinnosti své, důležitost jeho dosti zřetelně a významně na světlo vynesti obmeškal, zajisté i budoucně dítě svatému činu tomu větší ceny přikládati nebude, a to svaté přijímání mocněji ho nedojme. Přijímalo-li ponejprv způsobem mechanickým: bude i později tak přijímati, nestaneli se s ním nějaká kromobyčejná změna. Naproti tomu jest se nadíti, že jestli dítě hned zpočátku, když totiž ponejprv k stolu Páně přistupuje, přesvědčeno jest o důležitosti a svatosti tohoto činu, že mu i za pozdějších časů čin tento bude svrchovaně ctihodným, důležitým a svatým.

Dále mnoho, velmi mnoho na tom záleží, aby aspoň jednou za života, v den prvního svatého přijímání člověku živě vstoupilo na mysl, co jest život Bohu zasvěcený, a jaká jest jeho důstojnost a blaženost. Člověk jest bytost, kteráž chce požívat radosti; nemá neb nezná-li svaté a bohumilé radosti, táhne ho to k radostem nesvatým a záhubným. Potřebí, svrchovaně jest tedy potřebí, aby se člověku navedení dalo, po

jakých radostech toužiti má; aby se mu ukázalo, co pravá, křesťanská radost jest, v čem vlastně leží, kde nalezena býti může, a jaká to blaženost, býti dítětem Božím. Cítili tedy dítě v den prvního svého přijímání, poznávali dosti světle a živě, jaké nesmírné štěstí, jaká svatá radost to jest, Pánu Ježíši náležeti, jest naděje, že kdyby v pozdějších letech roucho nevinosti pozbylo, z milosti Boží vypadlo, a do hříchů zabředlo, s bolestí a nepokojem svého srdce upamatuje se na tu ztracenou blaženost, na tu řku blaženost, kteréž se mu dostalo v den prvního jeho přijímání, a že bezděky po tom ztraceném ráji zatouží. Nastojte, jak mnoho jest těch, ježto živi jsou a umírají, neokusivše nikdy toho ráje synovství Božího! Jak mnoho jesti těch a takových, kteříž nikdy v životě svém toho nepocítili, jaká slast a rozkoš a blaženost to jest, Bohu zcela náležeti, s ním opravdu spojenu býti, a proň, pro cnost a život věčný nadšenu, rozhorlenú a posvěcenu býti. Nepocítili, neokusili té slasti a rozkoše ani v den prvního svého přijímání, a snad jen vinou katechetovou. Ani tehdaž snad jim dětinské jejich nebe nebylo odevřeno, a tak se přihodilo, že zůstali lpíti na zemi, a že ani nevědí, ba že se ani nedověděli, co to jest, s Bohem býti spojenu, a v Bohu se radovati.

Mohli bychom o důležitosti *prvního* svatého přijímání více ještě říci, než nechceme slov šířiti o věci, kteráž leží na jevu, a protož k tomu raději hned přistupujeme, k čemuž vlastně pojednání naše směřuje. Pomníme-li na převelikou důležitost *prvního* svatého přijímání, povážimeli, jak mnoho na něm záleží, a jak mocný vplyv provozuje na celý budoucí život člověka, a podívámeli se zase sem i tam, a užímeli, jak málo práce se na to vynakládá, aby tento náboženský a svatý čin stal se významným, dojmavým a co nejvíce možno slavným: nemůžeme jináče než s trudným a

zkormouceným srdcem vyznati, že jednu nejdůležitější a nejsvětější stránku pastýřského ouřadu svého s takovou pozorností, péčí a dbalostí neobstaráváme, jakováž ona v pravdě zasluhuje, a s jakou bychom všickni my duši pastýřové měli ji obstarávati.

Připravující dítky školní ke svatému přijímání nejednou s myslí spouštíme, a snad ani na to zřetel nebereme, že mnohé z nich *ponejprv* k stolu Páně mají přistoupiti. Když pak přijde ten den, kterýž by jak pro katechetu tak i pro jeho děti měl býti den radosti a plesu, ó jak mechanicky se vše odbývá! Nerozeznává se tento den snad ničím od jiných dnů! I není žádného slova k dětem z úst kazatelových slyšení, žádné symbolické ozdoby nikde není viděti, a nic se neděje, cožby dne toho velikost, důležitost a slavnost vyznamenávalo. Katecheta slouží mši svatou, učitel se s dětmi modlí, čemuž snad děti ani nerozumějí, a což snad jen v dosti malém aneb dokonce žádném spojení s tím přesvatým konáním nestojí. Den ten jest a zůstane dětem temnou, nesrozumitelnou knihou, o nějakém nadšení, pozdvížení a vyšším citění není ani slychu — dětské srdce zůstalo studeno, nic ho nezachytilo, a tak jeden z největších a nejslavnějších dnů celého jeho života odešel, odešel na vždycky, nepozůstaviv v srdci nižádné stopy, nižádné blahonosné známky.

Co tedy činiti, aby se ten den dítěti stal památným, a vydal toho ovoce, kteréhož se jím docíliti má a může? Otázka tato jest zajisté veledůležitá, a vši pozornosti svrchovaně hodna. Ač si nedůvěřujeme, že bychom mohli k této otázce takovou podati odpověď, kteráž by všem požádkům ctěného čtenářstva dosti učinila, nicméně nedáme se tím odstrašiti, a aspoň dle síly sobě přiměřené ji zodpověditi se vynasnažíme.

Záhy, totiž hned tehdyž, an se dítě počíná svatému náboženství vyučovati, berme ohled při každé

naskytlé příležitosti na tuto nejsvětější svátost, na ní pozornost dítěte obracující, jako na jádro, korunu a vrch vši služby Boží a touhy lidské, a jako na osu, o nížto se vše točí a pohybuje. I to nejoutlejší dítě má věděti, že Kristus Pán, jeho Bůh a Spasitel, chce k němu přijíti, v srdci jeho stánek sobě připravití, s ním přebývati, a všemi milostmi je naplniti. Záhy, pravím, má katecheta pozornost dítěte na tuto nejsvětější svátost obracet, aby se tak srdce jeho po tom přeslavném a blaženém dni roztoužilo, v kterýž by všech těch milostí z hodného přijímání vyplývajících účastno mohlo býti učiněno. Blížili se již ten čas, an by mělo dítě k stolu Páně přistoupiti, nechať vyučování o nejsvětější svátosti oltářní děje se zevrubněji, a co nejvíce možno důkladně, s ustavičným poukázováním na první přijímání, jehož dítě má býti účastno učiněno. Tu jest potřebí, aby důstojnost a vznešenost tohoto svatého činu v jasném světle byla objevena, aby se ukázalo, jaká to jest nestihlá milost, účastenství míti ve večeři Páně, a aby zvláště následující otázky na mysl a srdce dítěte kladeny byly: Kterak se máme ku Pánu Ježíši blížiti, kterak ho přijímati, a co mu dáti, an On nám tak veliké věci činí? Poněvadž má však dítě s Pánem Ježíšem mluvíti, a poněvadž není posud s to, citění svá příslušnými slovy vyjádřiti, odtud jde, že katecheta povinen jest, jistým krátkým vzdechům a modlitbám dítě vyučiti, a význam jejich mu vyložiti, aby se dítě v mysl jejich mohlo vpravití, a dobře jich užívati.

Když pak ten toužebně očekávaný den nastane, bylo by dobře, aby se následujících věcí šetřilo:

Den prvního přijímání nechať se ustanoví na první neděli po veliké noci (Dom. in albis), kteráž jak příčinou církevního významu svého tak i z ohledu té evanjelické částky, kteráž se v ten den

čítá, k tomu jest nejprůhodnějši a nejprůpadnějši. Na všechen spůsob ať se k svatému průjímání školni mládeže obeře vždy neděle anebo některý svátek, neb první jejich průjímání má se u průtomnosti nejen jejich rodičů, nýbrž celé farni obce diti. Děti ať se ve škole shromáždí, a odtud ať se v slušném pořádku odeberou do chrámu. Kde toho docíliti možno, nebylo by od času, kdyby děvčata měla roucha bílá, a chlapci tmavá aneb černá. Při hlaholu zvonů a varhan vkročí do svatyně, a pozdraví nejsvětějši svátost oltární. U oltáře stojí kněz v rochetě a s stolou, a uvítaje diti, činí je krátkou ale jádrnou řeči pozornou na důležitost tohoto svatého činu, kterýž se má nyní diti. Mohl by snad k nim asi takto promluvit:

Ve jměnu Boha Otce, Syna i Ducha svatého! Amen.

Srdce moje radostí plesá, když pomním, jaká příčina nás zde tak hojně dnes shromáždila, a co se zde dnes diti má. Požehnaný a blahoslavený to den, den to, kterýž nám učinil Hospodin, a kterýž zvláště vám, rozmilé dítky, má býti věčně památný. Vy dnes *ponejprv* máte k stolu Páně průstoupiti, i nenili to tedy den, v kterýž radovati a veseliti se máte? Patřte, jak dobrotivý a laskavý jest Pán. Jako druhdy, an ještě po této zemi v lidském těle chodil, maličkě k sobě volával, a jim požehnání svého uděloval: tak podobně i dnes vás, milé dítky, zve a volá k sobě, a nejen aby vám požehnal, nýbrž aby vás mnohem více ještě oblažil, aby vás totiž *ponejprv* ve vašem životě nejsvětějšim tělem svým nakrmil. A hle toto laskavé pozvání jste přijali, zde jste, zde klečíte okolo jeho svatého oltáře, rouchem svatebnim průdění, a s toužebností očekávajice to slavné a přěšťastné okamžení, ve kterémž vám popřáno bude, *ponejprv* ke stolu Páně průstoupiti a nej-

světější tělo jeho přijímati. Ó šťastný to zajisté den, šťastná a blahoslavená to hodina, a nejkrásnější a nejslavnější to chvíle, kteréž jste se milé dívky až posud v životě svém dočekaly! Kým bych mohl, co dnes srdce moje cítí, i slušnými a dostojnými slovy vám vyjádřiti! Pokusím se o to, dejte tedy milé dívky pozor.

Veliké jsou ty milosti, kterýchž vám Bůh hned od prvního okamžení života vašeho až do této chvíle uděloval. Sotva že jste světla tohoto světa spatřili, hned se vás láska jeho ujala, a poklady nestihlého milosrdenství svého vám odevřela. Podívejte se tam na tu křtitelnicu! Tam vás nebeský Pán váš očistil od poškrbn dědičného hříchu, a tam v té svaté koupeli vás ospravedlnil, posvětil, dětmi svými učinil. A jak pečlivě bdělo oko Boží nad vámi po všecken čas outlého vašeho dětinství! Jak často vás nebeský Pán a Spasitel váš uchoval všelikého ourazu a neštěstí! Jak mnohokrát vás v nemocích a chorobách vašich uzdravoval a z rukou smrti vytrhl! A konečně když jste zhřešili a ho urazili, ve svátosti svatého pokání ale se k němu s lítostí zase obrátili, zdaž se nad vámi nemsiloval, a vám neodpustil? Než ale jakkoli veliká byla jsou ta dobrodini, kteráž vám až posud ten dobrotivý Otec váš nebeský prokazoval, přece to největší dobrodini a tu největší milost vám ještě až posud byl neprokázal, chtěje vám dnes teprv ji prokázati. On prodléval s touto milostí, až byste drahé dívky věkem i rozumem dospěly, až byste totiž uměly si této milostí vážiti. Až posud jste Pána Ježíše, jednorozeného Syna Božího do srdce svého nepřijali, až posud jste ještě nikdy nejsvětějším tělem jeho nakrmeni nebyli. A to se dnes má státi! Dnes milované dívky, dnes jest ten svatý, veliký a slavný den života vašeho, an vás *po-nejpro* volá Spasitel k oltáři svému, kdežto se božská velebnost jeho pod způsobou chleba ukrývá. Dnes chce

s vámi slaviti hody nestihlé své lásky, dnes vás chce nakrmiti tím tělem, kteréž za vás na kříži trpělo, a napájeti tou krví, kteráž se ze svatých ran jeho pro vás cedila — na odpuštění hříchů. Dnes vám tedy nastala ta přesvatá a přeslavná doba, v kteréžto přijímati budete tu nejsvětější svátost, to nejsvětější a největší tajemství našeho náboženství, jenž jest spolu největším a nejstkvělejším důkazem nesmírné lásky Boží k nám lidem. Budete *ponejprv* do srdce svého přijímati Pána Ježíše Krista, Boha a Spasitele, Pána a krále svého. Svátost to, kteráž v starém zákoně již mnohými obrazy předoznámena a předobrazena byla, — svátost to, kterouž Pán Ježíš v posledních dobách svatého života svého ustanovil — svátost to, kteréž se celý katolický svět skoro dva tisíce let s největší rozkoší klaní — svátost to, kteráž jest jádro, koruna a vrch celé naší svaté víry — svátost to, kteráž byla a jest blažeností blažených, posilou slabých, útechou zkormoucených, a ulehčením umírajících — svátost to, kteráž opravdu, skutečně a podstatně tělo a krev, tělo a duši, bozství a člověčenství Pána našeho Ježíše Krista v sobě má a drží. Ó děti nejsteli tedy šťastné, přešťastné a blahoslavené? Kým byste poznali to nevýmluvné štěstí, kteréhož se vám dnes dostane, a kým byste si ho vážiti uměli! Ejhle, Pán Ježíš, váš Bůh a Spasitel, chce sobě v srdcích vašich učiniti příbytek, On chce k vám přijíti a s vámi býti! On pán nebe a země, před nímžto každé koleno klekati má nebeských, zemských i podzemských, před nímžto se milionové svatých anjelův a blažených nebeských duchů v nejhlubší pokoře sklánějí, chce si ze srdcí vašich učiniti chrám, a chce tam přebývati. Ó považte, jaké to štěstí, jaká to milost! Syn Boží chce se s vámi spojití, tak pevně spojití, abyste byli s ním jedno, abyste nebyli již svoji ale byli jeho, a on byl vás! Děti, nedostává se

mi slov, abych vám náležitě vyjádřil, co to je, jaká to nestihlá čest a milost!

Než jsteli pak také hodni této cti a milosti? Podívejte se do srdce svého, a tažte sebe samých: zasluhujemeli té milosti, abychom přijímali tělo Páně? Té milosti, jísti tu mannu nebeskou, v nížto jest tělo Boží, není žádný syn lidský, není žádný člověk zcela hoden; vždyť sám apoštol svatý Petr pokorně vyznal a řekl: „*Odejdi ode mne Pane, neboť jsem člověk hřtšný;*“ než nepamatujete-li se na to, což jsem vám o této svátosti a o hodné k ní přípravě byl pravil? Vím a přesvědčen jsem, že jste to všecko k srdci svému připustili, a že jste se náležitě k této svátosti připravili, a protož také doufám, že té nestihlé milosti hodni jste. Vy jste se zajisté svátostí svatého pokání ode všech poškrvn hřichu očistili, ozdobili jste se rouchem nevinnosti, a srdce svoje jste rozžehli svatým ohněm víry, naděje a lásky, učinili jste tedy, seč jste byli, a protož s upokojenou myslí a utěšeným srdcem můžete se nyní k stolu Páně blížiti, doufajíce, že Pán Bůh vámi nepohrdne, a že hodně přijímati budete k životu věčnému. — Já nyní konati budu tu nejdůstojnější a nejsvětější oběť, kterouž Pán Ježíš na dřevě kříže krvavým způsobem za nás všecky vykonal. I seberte mysl svou, a spojte modlitbu svou s modlitbou mou, kterouž já nyní při oltáři Páně konati budu. —

Na to slouží tichou mší svatou, při kteréž děti aneb zpívají aneb hlasitě se modlí, což jim druhý kněz aneb když druhého v osadě není, učitel předřikává. Lépe však jest, když se obé zachová, když se totiž zpěv s modlitbou střídá, aby děti při jistých částkách mše svaté zpívaly, při jiných zase srdce svoje krátkými vzdechy vylévaly. Po přijímání, kteréž obětující kněz sám byl vykonal, obrátí se opět k dětem, by jim ještě jednou na srdce položil, co se dítí bude. Svaté

nadšení je viděti na tváři jeho, a svatá radost září se v očích jeho. I vypravuje, kterak Spasitel večeri těla a krve své ustanovil; vykládá, co ta přesvatá oběť v sobě obnáší, co v člověku hodně přijímajícím oučinkuje, a jak ho s Synem Boží pojí a sjednocuje; dále popisuje to nesmírné štěstí, s Kristem Pánem býti spojenu, a když upozoruje, že se v srdcích dětí žádost, tělo Páně přijmouti, pořád víc a více rozžehá, volá je k těm nejsvětějším hodům. Promluva tato musí býti velmi kratinká, ale důrazná, a musí se více modlitbě podobati.

Nyní děti, jsouce rozděleny podle pohlaví, k oltáři přistupují, přijímají, a v slušném pořádku zase odstupují. Mezi tím, co děti přijímají a později ještě několik minut panuje v chrámu hluboké ticho, aby jich v jejich pobožnosti nic nemátlo, a aby se tím snáze mohly samy v sobě pohřiziti. Než jak jsme již svrchu pravili, potřebí jest, aby dříve děti k tomu od katechety navedeny byly, jak by v tomto velikém okamžení srdce své k Bohu pozdvihly, a jaká citění a kteraké vzdechy by měly duši jejich naplňovati, což k místu může býti přivedeno, když je katecheta jistým přiměřeným velmi krátkým modlitbám vyučí, a smysl a význam jejich jim náležitě vyloží. Na to se dokončí mše svatá. Po mši svaté se opět kněz k nim obrátí, vykládá jim, jak veliké věci učinil jim Pán, jaké nesmírně milosti nabyly, a jak by tento den a tuto hodinu nikdy s myslí spustiti neměly. Mohl by jim také tyto otázky předložit: Patřte, jak velice vás Pán Ježíš miluje! On vás k sobě pozdvihl, s vámi se co nejpevněji spojil, a vás šťastné a blažené učinil. Jaké štěstí by to pro vás bylo, kdy by to tak pořád zůstalo, a vy jste byli vždy jeho, a on vašim? Nuže, či chcete býti, komu chcete náležeti? komu sloužiti? komu tělo své a duši svou zasvětit? kdo má od této chvíle v srdci vašem přebývati? Komu chcete býti živi, pro

koho pracovati, pro koho trpěti? Komu k vůli chcete býti tiši, poslušni, pilni, pracoviti, věrní a čistoty milovní? Kdo má býti vaší slávou, nadějí a útěchou? Můžete vám svět dáti cos lepšího, a můžete vás blaženějšími učiniti, nežli On? A poněvadž vás toto spojení s Kristem Pánem učinilo tak blažené, co medle budete, až jednou ze školy vystoupíte, činiti, a to často, velmi často činiti, abyste zase byli tak blaženými? Nebudete-li častěji za rok k stolu Páně přistupovati, a nejsvětější svátost tuto přijímati? — Potom jim kněz na srdce položí, by nikdy na tuto přítomnou hodinu, v kteréž takové milosti *ponejprve* ve svém životě nabyly, nezapomínali, nýbrž by častěji na tento den vzpomínali, a kdykoli zase ke stolu Páně přistupovati budou, aby hleděli vždycky s takovým myšlením a citěním, s takou touhou, věrou a pobožností přijímati, jako dnes přijímali. Na ten cíl a konec jest potřeba, by, jak jsme již dříve pověděli, živě a úplně poznali všechny ty milosti, kterýchž účastnými byli učiněni, a tak aby se jejich srdce láskou k Bohu roznítilo, a k díkům a šlechetným předsevzetím probuzeno bylo. Na tom, v jaké míře se srdce dítěte při jeho *prvním* přijímání zajalo, velmi mnoho záleží, a po drahných letech ještě může pomnění na toto první přijímání padlému, bloudícímu a tonoucímu pevnou a silnou kotvicí a ochranou býti.

Svrchu vytknuli jsme některé myšlénky, z nichžto by sobě mohl kněz řeč svou vzdělati, kterouž by měl po přijímání činiti. Aby však rok co rok stejně nemusel mluvití, mohl by snad je i takto osloviti:

Šťastné a blažené dítky! Čehož jste sobě žádali, vyplnilo se vám. Pán a Bůh váš vešel k vám, a již ho držíte, již ho máte v srdcích svých. Ó jaký to zázrak všemohoucnosti a dobroty Boží! Svrchovaný nebe a země Pán a Král se s duší vaší spojil, ve vás se vstípl, k vám se přivtělil. Již duší vaší nakrmil a

nasytil, již vás posilnil, již vám poskytl to právě lékařství, jenž jest proti smrti. Spasení stalo se domu Zacheovu, an jej Syn Boží navštívil. Takové spasení stalo se nyní i vám, rozmilé dítky. Než co pravím, takové jenom? Ó vám se daleko větší milost stala! Neb ten velikomocný nebe a země Pán, jenž sedí na pravici Boha Otce všemohoucího, a jemuž dána jest nejvyšší moc a sláva nade vším, což jest na nebi i na zemi, vešel netoliko do vašeho domu a příbytku, nýbrž ráčil až do vašeho srdce vejíti, a tam sobě vzdělal svůj chrám, svou svatyni. Ó jaká to šťastná, líbezná, blažená a svatá chvíle! I vzdávejte mu za to nejvřelejší díky, chvalte ho z toho, klanějte se mu v nejhlubší pokoře, zasvěťte a obětujte mu od dnešního dne všecky vaše myšlenky, žádosti, řeči a skutky. Proste ho ale také, aby povždy se svou milostí s vámi a ve vás zůstával, a vás nikdá neopouštěl. A neopustí vás, pakli se ho sami nespustíte, pakli se sami hříchy svými od něho neodvrátíte. Ach, jaké by to bylo hrozné neštěstí a jaká by to byla nevděčnost, kdy byste ho zase znovu uráželi a hněvali! A protož proste ho, aby vás v milosti své utvrdil, v pokušení vás sílil, vám do hříchu upadnutí nedopustil, a s vámi vždy zůstal. Proste ho, abyste vždy zůstali dítkami jeho, a On aby zůstal vždy Otcem vašim. Než vás ale milé dítky propustím, musím vám ještě něco připomenouti. Nevíteli, že modlitba z čistého srdce pocházející nebesa proráží, a Pánu Bohu se líbí? Vy jste srdce svoje očistili, a Spasitel světa milostmi svými vás naplnil. A protož kojíme se my všickni zde shromáždění tou blaženou nadějí, že vás Otec nebeský vyslyší a dá nám, zač ho prositi budete. I klekněte tedy na kolena svá, a srdcem skroušeným a pobožným se takto semnou modlete:

Pane a Spasiteli náš Jezu Kriste, vyslyš milostivě pokorné prosby naše! Dejž nám své nebeské požehnání,

abychom v nevinosti a lásce tvé setrvali. Požehnejž i našim rodičům, a odplaf jim ty práce a starosti, kteréž s námi mají. Dobře víme, že jim mnoho dlužni jsme, budiž jim tedy bojným odplatitelem. Tóutéž měrou odplaf i našim učitelům, kteříž co praví otcové nás milují, a o spasení naše pečují. Zachovej ve své milosti všecky lidi, dej moudrost vrchnostem a poddaným dobrého ducha. Zachovej i polní osení, a dej nám všem chléb náš vezdejší. Učiň, abychom netoliko věkem ale i moudrostí a milostí u tebe i u lidí prospívali, tvých svatých přikázání věrně ostříhali, a jednou k těm slavným hodům připuštění byli, kteréž jsi tam v nebesích připravil těm, ježto svatou vůli tvou plní. Pane Ježíši Kriste dejž nám to, a smiluj se nad námi! Amen.

Nejposléze slušno jest a zcela od času, aby se také krátká řeč učinila k rodičům a ostatním přítomným. Obsah řeči této sám od sebe se vtírá knězi na mysl. Přeje totiž kněz rodičům štěstí k tomu spasení, kteréž se stalo jejich domu, napomíná je, aby zdvojnásobili svou péči a dbalost o děti své, by nepřítel k nim přístupu neměl, a srdci jejich nenakazil. Že tedy potřebí, by bez přestání nad nimi bděli, a slovem i příkladem k dobrému je vedli. Avšak i všem ostatním má se pověditi, že se jim stalo dnes spasení. Dnes že křesťanská obec se rozšířila mladými těmito vyznavači víry svaté, a o tolik živých oudů že se rozmnožila. Že však i svatou povinností jest jednohokaždého křesťana, ourazu chrániti tyto mladé kvítky svaté církve, a že tudy jedenkaždý, seč jest, k tomu má přiblížeti, aby království Boží v těchto maličkých zrostlo a utěšeně vykvetlo. Běda tomu, kdožby jednoho z nich pohoršil! Může ku příkladu kněz v tato slova říci:

Nyní se obracím k vám milí rodičové, jenž jste dnes viděli milé dítky své *ponejprv* k stolu Páně při-

stupovati. Ó považte, jaké milosti nabyly dnes děti vaše! A co medle říká k tomu srdce vaše? Ó který jazyk by to mohl vyjádřiti, což by dnes každé srdce otcovské a mateřské cítiti mělo? Matko křesťanská, neplesáli radostí srdce tvoje, že to dítě, kteréž jsi pod svým srdcem nosila, a s takovou péčí a láskou odchovala, již tak dospělo, že dnes k stolu Páně mohlo přistoupiti? A ty otče, co cítí srdce tvoje, vida, an to milované dítě tvé, na jehožto odchování jsi tolik práce a tolik starostí vynaložil, dnes se účastno stalo přesvaté večeře Páně? Ó dajili se všecky ty bolesti, kterýchž jsi ty křesťanská matko při porodu tohoto dítěte pocítila: dajili se všecky ty práce a starosti, kteréž jsi ty křesťanský otče s dítětem svým až posud poměl; dajili se všecky ty probdělé noci a vše to, což jste milí rodičové až posud s dětmi svými přetrpěli, k té radosti přirovnati, kterouž vám tento dnešní den přinesl? Vidím, an se oči vaše slzami zalévají, ale nejsou to slze bolestné, nýbrž jsou to slze radosti a blahé útěchy. Ó takové slze nechať tekou, a hojně nechať dnes z očí vašich tekou, neb ty a také slze mocněji a hlasitěji mluví než všeliká slova má! Podívejte se milí rodičové na ten plod manželské lásky své, a patřte, jaká nestihlá milost se jim dnes stala. Pán Ježíš, jejich Pán a Spasitel, je navštívil, s nimi se spojil, jejich srdce milostmi svými naplnil. Nyní vám je zase odevzdávám, — jsou očištěné, ospravedlněné, posilněné, posvěcené a v milosti Boží postavené, přijměte je, a starejte se o to, aby tak zůstaly. Ach, jaké by to bylo neštěstí, kdyby z milosti této zase vypadly! Jednou se dostavíte, milí rodičové, před soudnou stolicí Boží, a i tyto děti vaše budou tam s vámi státi. I požádá jich z rukou vašich, abyste mu odevzdali, kteréž vám svěřil. Blaze vám, budete-li moci říci: Hle Pane, zde jsou, ani jednoho z těch, kteréž jsi nám

svěřil, jsme neztratili! A protož bděte nad nimi, opatrujte je, by zlý duch tohoto světa neměl k nim přístupu, a květ nevinnosti jejich horoucím svým dechem nespálil. Dávejte jim dobrá naučení, držte je v kázni a bázni Boží, a sami dobrým příkladem je předcházejte. Zvláště vy křesťanské matky, jenž jste je s bolestí na svět porodily a prsy svými kojily, nepřestávejte s toužou láskou a věrností nad nimi bdíti, s kterouž jste až posud nad nimi bděly. Vždyť to vaše jsou děti, krev z krve vaší! A protož starejte se o to se vsí snažností, aby mrazivý dech hříchu květ nevinnosti s tváří jejich nesešel, nýbrž aby Bohu, víře a cnosti zůstaly věrny, a v bázni Boží aby vyrostly — vám k radosti. A nemohu skončiti, bych i k vám ostatním zde shromážděným slovíčko nějaké nepromluvil. (Brevis allocutio ad totum populum, uti supra.) Zvláště ale vás, mládenci a panny, musím také ještě dnes osloviti. Tento dnešní den jest i pro vás den na nejvyšše slavný a radostný, neb on vás pamatuje na to, že jste i vy druhdy *ponejprv* k stolu Páně přistoupili. Podívejte se na tyto děti! Tak jste i vy před více neb méně lety klečeli před oltářem Páně, přijímajíc *ponejprv* v životě svém Pána Ježíše do srdcí svých, a majíc čela svá ozdobena věncem nevinnosti. Než ale zdali pak jste ten věnec nevinnosti až do této chvíle také podrželi? Zdali jednomu neb druhému z vás věnec tento již nesvadl? Vaše těla byla jsou tehdáž chrámem Božím, chrámem Ducha svatého učiněna, byla jsou čista a posvěcena, ó kýž by až posud byla taková, kýž by jich až dosavad žádný hřích byl neporušil! Ó blaze vám, jestli posud v nevinnosti kráčíte před Bohem, s zalíbením hledí na vás Bůh, a i vy jednou na Boha patřiti budete!

Ku konci slušno jest, aby se kněz ještě také hlasitě za ditky pomodlil. Modlitba ta nechať je krátká,

ale srdečná. Nejposléze udělí všem požehnání. Nepochybujeme, že by se takým během mohlo první přijímání školní mládeže státi pramenem neshladitelného blaha, a den ten velmi radostným a památným jak pro děti tak i pro jejich rodiče, ba pro celou osadu. Stalo by se tím, čímž vlastně má býti, totiž znamenitou epochou v životě lidském, svítící člověku na dráze života jeho tak, jako svítil ohnivý sloup synům Israelským na poušti.

Otázky a odpovědi — k dorozumění.

1) *Byl-li sv. Václav poctěn královským titulem?*

Přebírajíce se v „reální encyklopédii pro katolické Německo,“ *) připadli jsme na článek „Wenzel“, a v něm na udání, že sv. Václav od německého císaře **Otty I.** na důstojenství královské povýšen byl, ale toho důstojenství (či titule) nepřijal. Když se totiž v onom článku ledacos nesmyslného o sv. Václavu a osobách souvěkých bylo povědělo — jako k. p. že Václav své vědecké vycvičení (*wissenschaftliche Bildung*) ve škole *budějovické* (zu Budweis) obdržel, že matka jeho *Drahomír* ještě *pohankou* byla a syna svého *Boleslava* v pohanství vychovala, i nenávisť svou proti křesťanství v srdce mu vstúpila t. d. — dokládá se doslova takto: Několik historiků praví, že mu *Otto* důstojenství královského udělil, a právo, míti na korouhvi říšského orla, i že jeho říšské leno (zemí českou) ode všech platů osvobodil. Ale nábožný vévoda (prý) toho královského titule nepřijal, kterýž pak mu nicméně od té doby v

*) *Allgemeine Realencyclopaedie oder Conversations-Lexicon für das katholische Deutschland.* Regensb. 1849.

listech císaře Otty i knížat říšských *všedky* dáván byl. *)

Zdá se nám ten dotčený článek velmi chatrný býti a z pouhých pozdějších legend slátaný: nicméně nehyloby nám to nemilé, kdyžby se to udání o královském tituli sv. Václava dokázati mohlo. Ten důkaz by se arci nejsvětleji tím provedl, kdyžby se takoví od císaře aneb knížat říšských Václavovi odeslaní listové na světlo vydali, aneb kdyžby se to udání souvěkými neb alespoň toho věku blízkými svědky potvrzovalo. Ohlíželi jsme se tedy na tu encyklopédickou zprávu po nějakém víryhodném toho osvědčení, a teď povíme, co jsme koli našli.

Pamatovali jsme se hned, že jsme již někde jinde o sv. Václavu cos podobného se dočtli. Bylo to v legendě monte-kasinské ze století 11—12., jejížto opis, od nás zjednaný, v knihovně Národního museum se chová. Tu jest nazývána Praha sídlem královským ***), a panovník její Brateslabus, i sv. mučenník Václav veskrze králem ***). Dále, dle svědectví pana musejního bibliothekáře, Váceslava Hanky, nalezá se tak v legendách vlaských vůbec, a tak poznamenáno i ve vlaských kalendářích, potom i v polských, též i v nejednom v Čechách vydaném, jakž jsme se o tom v kalendáři na r. 1757. latině vydaném očitě přesvědčili,

*) Einige Geschichtschreiber sagen, Otto habe ihm die Königswürde ertheilt, mit dem Vorrecht, den Reichsadler auf seiner Fahne zu führen, und habe sein Reichslehen von allen Abgaben befreit. Der fromme Herzog aber lehnte den Königstitel ab, der ihm jedoch von jener Zeit an in Ottos und der Reichsfürsten Schreiben immer beigelegt wurde.

**) *Praga antiquitus vocitata, quae regalibus habilis usibus, a sceptrigeris quibuscunque earundem partium solet inhabitari.*

***) *Regio igitur (Weno) insignitus digniter sceptro... Igitur rex nefandissima ejusdem fratris sui execratus acta.*

kdež doslova stojí: **St. Wenceslaus M. R., a malý český kalendář na r. 1849. staví též určitě: Sv. Václav král. Nemýlíme-li se, jestli také v lidu obecném to domnění, i ten mluvení a zpívání způsob, jakoby byl sv. Václav skutečně králem býval. —**

Než, to všecko nezdálo se nám postačovati k upodstatnění tak znamenitého podání: pročez bylo třeba po jiných důkazech pátrati. Vzali jsme tedy k ruce chronologickou historii Pubičkovu, o kteréž známo, že se o podobných věcech do obšírných disputací pouštívá, o nichž se jinde ničehož nenalezá. I mluví P. o té věci skutečně na svém místě (2. díl str. 271.) v následující smysl. Předně prý se o tom udělení sv. Václavu královského důstojenství, či titule, aneb koruny (diadema), žádný souvěký aneb tomu věku blízký, ani cizí ani domácí spisovatel ničím nezmiňuje, ani Křistan, ani nejmenovaný životopisec Ottův (Ottonius), ani Wit-kind, ani Kosmas, a konečně ani Pulkava a Eneas Silvius, jenž prý neopominul, kde co takového dost málo pravdě podobného nalezl, do své historie přijmouti. Potom prý těch císařských neb knížecích listů k Václavovi, kterýmiž by se ta věc ještě teď nejjistěji dokázati mohla, nikdež není, aniž jich kdo ze souvěkých neb jen starších kronikářů zpomíná. Teprva prý spisovatelé 16. stotetí: Hájek (ač my ani v tom ničehož toho nenalezáme), Dubravius, Kruger, Balbin, Goldast a jiní, a to bez udání nějakého důkladného svědectví, o tom sv. Václavu uděleném královském důstojenství či tituli povídají. Mimo to prý se ti spisovatelé ani v osobách nesrovnávají, jelikož to jedni Henrikovi I. či Ptáčnickovi, druzí zas Ottovi, jeho následovníku, připisují; k čemuž my dokládáme, že by to byl císař Otto nikterak býti nemohl, poněvadž sv. Václav hned z počátku jeho králování usmrčen byl, a s ním se nikdy nesešel. Pubička tedy tu zprávu o udělení královského titule sv. Vác-

lavu, a co toho více, jakožto novější a žádného historického základu nemající pověst zcela zamítá.

A my myslíme, že vším právem, dokládajíce spolu, že se nám ta věc, zvláště z ohledu politického, zcela pravdě nepodobnou i téměř nemožnou býti zdá. Neb nikoli se nedá ani pomyslit, že by možno bylo, aby král německý, odpůrce a podmanitel Slovanů, jakýž Henrik Ptáčník skutečně byl, a jehož, i všech jeho následovníků a celého národu jeho zřejmá politika byla, vůkolní Slovany v porobu neb alespoň pod leno uvést; nelze pomyslit, aby ten německý král tak bez potřeby, a dobrovolně, a z pouhé přízně, slovanského kráte, ač jen dle jména, krom sebe byl postavil. Potom pak ne králové němečtí, nýbrž jen císařové římsí, jakýmž Henrik nikdy nebyl, sobě to právo osobovali, svým manům a spojencům královské titule rozdávat, a Otto, následník Henrikův teprva r. 962., dávno po smrti sv. Václava, na císařství korunován byl.

Bezpochyby se v té věci jen pouhá vlastenecká horlivost spisovatelů 16. století překvapila, by tak svého milého sv. vlastence a patrona více oslavila, chopivše se k tomu cíli, jak se domníváme, patrného omylu. Omylu, díme; neb poslyš soudný čtenář, zdali by ta myšlénka, o poctění sv. Václava důstojenstvím či diademem královským, a poněvadž toho prý nepřijal, alespoň v listech takovým titulem — zdaliby snad nebyla posla z nedorozumění následujícímu místu u Křistana, kdež doslova takto stojí: *Agebantur vero (haec?) temporibus Henrici regis Saxoniorum, qui primus inter ipsos Christo sibi propitio, diadema imposuit, cui felix idem amicus jungebatur assidue.* Práví se tu o králi Henrickovi, že on první z národu saského korunu vstavil, t. sobě, či, že on byl prvním králem německým z rodu saského, jehožto předchůdce Konrad z národu franckého pocházel, i že mu Václav ustavičně přátelsky oddán byl. Jest

ale to místo tak sestavené, že se snadno může rozuměti (a tak jsme i my na první pohled rozuměli), jako by Henrik byl první vstavil korunu tomu, jenž byl ustavičným jeho přítelem t. sv. Václavu. Zdalíž nemohlo odtud povstaťi domněni o královském tituli sv. Václava, zvláště když ti dotčení novější spisovatelé, jedni o diademu, druzí, jako Balbin, o „regiis insignibus ac titulis,“ mluvějí?

Týkáje se legendy monte-kasinské, soudíme, že se tu běře slovo *rex* v smyslu *obecném*, pokudž znamená ředitele a panovníka vůbec, jakž se toho i jinde u tehdejších spisovatelů, také o panovnicích českých, Václava starších i pozdějších (k. p. o Boleslavu I.) v smyslu tom dočísti lze, nikoli pak v smyslu diplomatickém, pokud se tím slovem rozumí panovník, král nazvaný a korunovaný, jakž to bylo tehdáž u Franků a potom u Němců, k čemuž se později připojilo i římské císařství. Možná také, že jest název *rex* v legendě monte-kasinské pouhý omyl spisovatele, pošlý z nevědomosti a neznámosti věcí českých, příliš vzdálených. I také proto nelze z toho názvu ničehož o královském sv. Václava důstojenství dovozovati, poněvadž se v téže legendě i Vratislav, Václavův otec, králem nazývá, což ovšem příliš jest, a od nikoho zastáváno nebude.

Legenda monte-kasinská tedy ničehož v té částce nedokazuje, a z legendy té mohl ten omyl aneb způsob mluvení snadno do jiných vlaských legend a životopisů sv. Václava přejíti, a z těch přímo do vlaských kalendářů, odkudž zase do jiných, a jak pan Hanka míní, zvláště také do polských.

Ovšem by tedy marné bylo snažení, titul královský sv. Václava zastávati, neb jest to věc historicky zcela nedůvodná. Aníž pak jest o tu pouze světskou ozdůbku co státi, ježto k rozmnožení jeho pravých zá-

sluh a jeho slávy nic podstatného nepřičinuje. Nám věrným Čechům jest sv. Václav bez takové liché ozdoby, tak jak skutečně jest, a jak za živa sám sebe a po smrti Bůh jej oslavil, dosti ozdobený, krásný a slavný, a netřeba mu více přidávati, leč bychom se chtěli vši snažností o to zasazovati, jak bychom ho horlivým v pravověrném smýšlení a v skutcích křesťanské lásky následováním vždy víc a víc oslavovali. Ostatně dobře bude dotčené nedůvodné čestné přídavky královského titule mimo pustiti, a jich více neobnovovati.

2) *Jiná otázka jest, zdali Drahomira, máti sv. Václava, byla ještě pohankou a modloslužebnicí?* Přicházíme na tu věc proto, že se v onom článku německé encyklopédie zřejmě a tvrdě píše, že Václav byl syn Drahomiry, ještě pohanství oddané, hrdé a ukrutné ženy (einer noch dem Heidenthume ergebenen, stolzen und grausamen Frau). Avšak ani to se nedá historicky dovesti, alebrž jest to pověst zcela pravdě nepodobná, i patrně křivá, a věc téměř nemožná, aby totiž Drahomira v sňatku manželském s křesťanským knížetem, v křesťanském domě a s křesťanskými dětmi ještě pohankou či modlářkou (idololatra), jak tomu někteří novější chtějí, byla zůstala.

Předně, v nejstarším svědectví, t. v legendě Kristanově, kdež se, obyčejem jisté strany, dosti hrubě a tvrdě o Drahomiře mluví, nenazývá se ta kněžna nikde modloslužebnicí a pohankou dle víry a náboženství, čehož by ten spisovatel, kdy by byl o tom jistotu měl, (a tu mohl míti) ovšem nebyl poznamenaní opominul. Nýbrž Kristan udává toliko, že Drahomira pocházela ze země Slovanů pohanských (ex provincia Slavorum paganorum) jmenem Ztodor. Přirovnává pak ji spolu „k oné Jezabeli, kteráž ze zlosti proroky zabíjela, a k Evě, která Kaina a Abele porodila.“ Dále ji také nazývá, a to z úst vlastního syna jejího Václava, „jak

rodem, tak i poškvěrností skutků pohankou (tam *genere, quam operum etiam iniquatione gentilis*), nikoli ale věrou a náboženstvím či bohoslužbou. Dostává pak tu ještě více jiných, dosti nešetrných příjmění, a z částky slovy samého Václava; jako „bezbožná paní (*impia domina*), proklaté paměti rodičká má (*execrabilis memoriae genitrix mea*),“ atd., z čehož patrně, že kdyby ten nejstarší legendář o skutečné nepokřtěnosti a modloslužebnosti Drahomířině něco byl věděl, zajisté by toho nebyl zamlčel, ano spíše ostřeji než mírněji o tom se pronesl. Poněvadž tedy zřejmě jen tolik svědčí, že Drahomira byla pohanka rodem, a poněkud také mravy či skutky, zvláště týkajíc se jejího chování k sv. Lidmile, jejížto smrt se tu zoumyslnému působení nevěsty („ve vzteklém spiknutí ještě s některými podobně k zločinu hotovými sluhy“) přičítá, nelze pochybovati, že to s Drahomírou jináč nebylo, aniž býti mohlo, než jak toho církevní řád sám nevyhnutelně žádal; totiž, že pokřtění nevěstino již v svatebních smlouvách určeno bylo, a že Drahomira k vůli manželství s křesťanským knížetem také křesťanskou víru a křest přijala, ač třebaš potom v křesťanské nábožnosti a dokonalosti méně, než sv. Lidmila a ostatní vévodská rodina prospěla, a než se od ní z jisté strany žádalo. Cos podobného spatřujeme později při vdavkách české, křesťanské Dúbravky za polského vévodu Měčislava, ještě pohana.

Při Drahomíře ale k povážení jest i ta případnost, že nepochybně dle řádu slovanského (působením kněze Pavla Kejchy) do církve vstoupila. Neb poněvadž prvorozený syn Václav při smrti otce Vratislava (as 926.) již 18 let věku měl, tedy se přihodilo zasnoubení Vratislavovo s Drahomírou as r. 906—7., kdežto řád slovanský u vévodského dvora vůbec ještě převahu měl. Až teprv později, když se byl Vratislav

s německým králem i biskupem v Řezně smluvil (as 912.) odkudž i myšlénku a vzor k stavení kostela sv. Jirí na hradě prazském s sebou přinesl, počali němečtí církevníci volnějši přístup do Čech míti, jakož pak i služby boží v kostele svatojirském dle řádu latinského zřízeny byly. Řád pak slovanský, více z řeckého poslý, jest v částce smíšeného manželství nad náš mnohem přísnější. Ježto vyrčuje manželství křesťana s jinovérkou a opak nejen za nedovolené, ale i za neplatné a ničemnė. Protož se z příčiny toho, pokud třeba, úplněji potvrzuje, že Drahomira, vejdoucí v sňatek manželský s Vratislavem dle řádu slovanského, nevyhnutelně již pokřtěna býti musela.

Dále nám ta případnost, že Drahomira řádu slovanského byla a stále se držela, také vysvětluje, odkud to, že i s Boleslavem a stranou svou, od strany latinsko-německé, ještě za pohanku jmína a rozhlášena byla? Známó jest, že strana německá, dílem z hrubé nevědomosti, ale více ze zlovolnosti, řád církevní slovanský tehdáž (avšak až do novějších časů) nejen za kacířství, nýbrž i za pohanství držela i vydávala. Neb sami němečtí biskupové, jimž ovšem ta věc lépe známa býti měla a nepochybně také byla, v ztízném listu svém k papeži Janu IX. odeslaném, tak se proti řádu, onda Methodějem na Moravě zavedeném, zasazovali, jakoby ten, i papežem vícekráté potvrzený řád, ani žádné křesťanství nebylo, a jakoby usilování Moravanů o ten řád z ponoukání ďábelského pocházelo (*incessante corda eorum diabolo christianitate[m] [sc. latinam], abhorrere coeperunt — Christianitas illis coepit vilescere —*). Zdalíž tu nesluší říci: K čemuž nepřivádíš srdce lidská, i nábožná, ty urputná nenávisti a vládychtivosti!

K tomu ještě přidejme, že se Drahomira i s Boleslavem později politiky protiněmecké (ač nevčasně a

neopatrně) uchopila, a že Němcům za příčinou náboženství do Čech se hrnoucím a zvláště německým církevníkům tu se rozkládajícím nepřála, a obdrževši potom samovládu, jich nepodporovala, a neochraňovala, hubiti je nechávala, i sama se jim protivila, kostely jejich řádu, jak se zvláště o kostelu sv. Jiří praví, zavírajíc atd.; a mimo to se domysleme, že nepochybně také strana pohanská, v Čechách ještě pozůstalá, k Drahomíře stála, a tak se již nebudeme diviti, proč Němci a přehorliví latinsko-němečtí církevníci Drahomíru i s Boleslavem a stranou její za pohany měli a ve spisech svých za takové vydávali; zvláště když se k tomu některý nekřesťanský skutek, jako byla vražda nad sv. Lidmilou a potom nad sv. Václavem spáchaná, ještě přivázil.

V smyslu tom již pozdější latinsko-český kronikář, děkan Kosmas, zřejmý stranník německý, slovanským věcem a zvláště slovanskému řádu nehrubě příznivý, ježto docela ho mlčením pominul, moha nám o jeho prvotním způsobu v Čechách něco pověditi — ten pravíme, již poněkud na pohanství Drahomířino naráží, dotýkaje se její tvrdošijnosti k věření. Zmiňuje se totiž, jako tam Křistan, o Vratislavovi, že pojal manželku jmenem Drahomíř (acceptit uxorem nomine Dragomir) — z krajiny jmenem Stodor. Ale pozorujme, jak ten spisovatel prostřední slova Křistanova „ex provincia Slavorum paganorum,“ dle svého i jinde prokazaného způsobu, rhetoricky rozšiřuje, ježto Drahomíru, z nejtvrdsího národu lutického i samu nad skálu tvrdší k věření (de durissima gente luticensi, et ipsam saxis duriozem ad credendum) pošlou býti praví. Tím se totiž od prvotního sprostého Křistanova udání uchyluje, a je v smyslu strany německé doplňuje! Avšak ze slov těch, ačby sama původní byla, přec by se nedalo ustavičné pohanství či nekřtěnost Drahomíry dokázati,

neb jsou tu slova ta položena více potažmo na národ lutický; ještě pohanský, z něhož Drahomír pocházela, a kterýž se arci tvrdě zpíral křesťanství přijmouti, ale toliko z rukou německých podávaného, z nichž s věrou a křtem také poroba a tvrdá poplatnost slovanským národům přicházela. Tak jest mohla býti i Drahomira a skutečně byla křesťanskému náboženství, aneb raději říci, latinsko-německému církevnictví odporná, a v smyslu tom „k věření tvrdá,“ ale nikoli tak, žeby byla křesťanstvím vůbec tvrdošijně povrhovala a nepokřtěnou zůstala, což jak jsme svrchu ukázali, ani možná nebylo.

Pozdější kronikáři němečtí, a domácí, více nábožní než důkladní spisovatelové, šli tou cestou ještě dále, pravíce býti Drahomiru nad to i modlářkou (idololatram). Tak čteme „in Proprio Bohemiae“ v životě sv. Václava a jinde. Poněvadž se ale vždy právem muselo namítati, jakby jen možná bylo, aby Drahomira, beze křtu v křesťanské manželství byla vstoupila, a v křesťanské rodině zůstala, tedy náš Hájek tu námítku odstraňuje, an píše „že Drahomira, chtěci Vratislava za manžela mítí, křest slibovala, ale potom jím pohrdala;“ i jest skutečně veselo na to pohleděti, jak dále Hájek svrchu dotčené udání Kosmasovo o tvrdošijnosti Drahomířině k věření, se své strany hojně rozšířiti a k tomu i přidati uměl, jak se toho k r. 908. dočítáme, když mu přišlo o narození a křtu sv. Václava obsírně vypravovati. Než dosti jest toliko se tázati: Odkud to vzal pán, po více než 600 letech, že o tom tak zevrubně vypravovati umí, jakoby osobně při tom byl a všechno na vlastní uši slyšel? A však na to není žádné odpovědi. —

Tomu naproti legenda slovanská, téhož věku psaná, jako ta původní, na jejímž základě Křistan svou porozšířil, a nadto velmi prostě, strídmě a nestranně vypravujíc, dokonce ničím se o Drahomířině a Bolesla-

vově pohanství nezmínuje: ano uvádí nám je spolu-bydlící v Staré Boleslavi, kdež se tehdáž kostel sv. Kosmy a Damiána nacházel, a při němž se knězstvo, nepochybně slovanské (jednoho jméno bylo Chrastej), chovalo. Dle Hájka tu byl i kostel sv. Cyrilla a Metoděje. To zajisté ukazuje v sídle Boleslavově a Drahomířině na křesťanství a nikoli na pohanství, ač na křesťanství řádu slovanského.

Patrně tedy ze všeho viděti, že Drahomíř sice rodem pohanka byla, poněkud i takovými skutky, jichž se toliko od pohanů bylo nadíti (jako usmrcení sv. Lidmily) se zprznila, ale ničím se nedá dokázati, žeby proti všemu církevnímu řádu i v křesťanském manželství nepokřtěnou a modloslužebnicí byla zůstala, jakoužto z ní pozdější kronikáři v smyslu jisté strany byli znenáhla utvořili.

3) Teď bychom měli odpověditi na otázku, *zda-li Boleslav v pohanství vychován a dále také pohanem byl?* Ale již z předešlého se může viděti, že to nepravé domnění a pouhé cizí, strannické hyzdění jest. Nadto svědčí Kristan, že Václav a Boleslav spolu vychováni byli, a když po smrti otcově na nějaký čas pod správu či poručenství (zajisté ne více k vychování, ježto Václav již 18 let měl a Boleslav nemnoho mladší byl) z ohledů vládních a politických byli přišli, odevzdání jsou od sv. Lidmily opět oba Drahomíře i se zprávou země (Recipe, di Lidmila, filios tuos, et ut animo libet, regna cum illis), a byli u této dokad zas Václav sám správu země neujal. Pak jsme již svrchu připomenuli, že měl Boleslav u svého dvora křesťanské kostely a kněze, a nic neříkajíce o tom, že ani Hájek o křesťanství Boleslavově nic nepochybuje, ježto k r. 929. napomíná ho: „Poněvadž jest křesťan, aby byl dobrý křesťan a (k poddaným) milostivý,“ a t. d. připomínáme toliko, že se Boleslav potom přičiňoval vlastní

biskupství v Praze zříditi a že měl dítky veskrze velmi nábožné a křesťansky zvedené. Byl tedy Boleslav, abychom slov našeho nejnovějšího historika užili, sice zlý bratr, ale dobrý panovník, a my přidáváme, výborný otec, a poněvadž ovoce nejlépe o stromu svědčí, také dobrý křesťan, vyjmonouce ovšem jeho ukrutný, na bratru nábožném spáchaný skutek.

4. Poslzece nám zbývá k odpovídání otázka zdali také Drahomira smrti Václavovou vinna byla? A tu opět tvrdíme, že *nikoli*, zpolehající na udání Křistano a legendy slovanské. Křistan totiž, kterýž ovšem usmrcení sv. Lidmily Drahomiře přičítá, a sice v zpiknutí ještě s jinými syny Belialovými, nezmiňuje se ani slovem o matce Drahomiře, žeby také byla s mladším synem proti Václavovi stála a o jeho bezživoti ukládala, ano dává na srozuměnou, že se potom mimo jiná protivenství jako za trest pro usmrcení sv. Lidmily, také vraždy nad Václavem spáchané dočkati musela, ježto píše: *Postea multa adversa et incommoda pertulit, etiam filii sui necem ab generato suo juniore*. Legenda slovanská nám tu podává úplného světla. Když byla o zavraždění sv. Václava pověděla, jmenujíc také hlavní oučastníky spiknutí Boleslavova, Čstu, Tiru a Hněvisu, pokračuje: Tira praví (k Boleslavovi): „Jdem na paní, ať najednou odoláš bratru svému i materi své!“ A dále: „Uslyšavši pak máti zabytí syna svého, i příběhši hledala jeho, a uzřevši jej padla k srdci jeho, i plačíc zbírala oudy těla syna svého. Sebravši pak jej, nesměla nésti jeho v dům svůj, než v kněžské jízbě ohmyvše jej, oblekli i položili v prostřed chrámu. Ale obávavši se máti jeho smrti, běžela v Charvaty; nebo strašno jest, že cizím rukám utrpení ušla. Poslav pak Boleslav po ní, nezastihl ji.“ Z toho patrně viděti, že Drahomira nejen žádného oučastenství na usmrcení Václavově, aniž vědomí o spiknutí proti němu ne-

měla, nýbrž že srdečně smrti jeho plakala a sama v nebezpečnosti života se nalézajíc ze země prchnouti musela. By se pak i vědělo, že spisovatel té legendy nikoli straně Boleslavově a Drahomířině nenadržuje, nýbrž že také straně Václavově přízniv jest, a zcela střídmo a spravedlivě ve svém vypravování pokračuje, klademe z ní dále: „Potom zavolav (Boleslav) kněze Pavla, aby modlitbu vykonal nad ním, pohřbili čestně jeho tělo, Václava dobrého a spravedlivého panovníka a ctitele Božího i milovníka Kristova, neboť sloužil jemu v uctivosti a bázni.“ Když pak se byl skoro jako Křítan o prvním zázraku zmínil, že krev nechtěla po tři dni v zem jíti, připomíná přenešení těla sv. Václava z Boleslavi do Prahy v chrám sv. Víta a spolu pokání Boleslavovo řka: „Nezůstavil pak Bůh vyvolených svých v porouhání nevěrným, ale navštívil milostí svou, i obrátil okameněné srdce na pokání a urozumění hříčův svých. A Boleslav spatovav se k Hospodinu Bohu, kolikoz hříčů spáchal, pomodliv se Bohu i všem Svatým, poslal sluhy a přinesl tělo bratra svého Václava z Boleslavi města k slavnému městu Praze řka: „Já jsem zhřešil i hříč svůj i nepravosti své já vím.“ Každý nestranný a soudný čtenář snadno z těch málo slov pozná přednost spisovatele legendy slovenské před spisovateli latinskými, německými i našimi pozdějšími, kteříž sobě vůbec více méně náruživě počínali.

Opakujice ještě jednou pojednání své, doufáme, že jsme dosti zřetelně a to z prvotních přesných pramenů ukázali, a) že sv. Václav neměl královského titule, b) že Drahomír matka jeho nebyla již pohankou, c) tím méně pak bratr jeho Boleslav byl pohanem, a d) že Drahomír neměla žádné vinny na usmrcení sv. Václava.

Konečně ještě třeba dopověditi, co nás pohulo tento článek sepsati, a našemu časopisu podati?

Předně pozorovali jsme několikráte sami osobně, jak se někteří naši církevníci o to zvedali, když se o podobných historických věcech něco proti obyčejnému mínění a věření buď oustně povědělo, aneb v novějších důkladných historických písmech dokazovalo, a sice tak, že sobě s nemensí horlivostí počínali, než jakoby těmi věcmi sama katol. víra a církev v nebezpečení upadávala. Proto jsme chtěli sami z naší církevní, zajisté pravověrné katolické strany o těch a podobných věcech k lepšímu srozumění předběžně a nestranně pojednati, by se pak od strany horlivých církevníků za těmi a takovými, proti obyčejnému, nepřesnému mínění historicky jinak objasněnými a pověděnými ději, žádné svévolné novotářství aneb i kacírství nevyhledávalo, a zbytečného křiku nedělalo, jelikož ty věci konečně na bílý den přijíti musejí, a vždy lépe jest, když my je sami náležitě a dle pravdy objasniti se přičiníme, než aby to krom nás a proti nám jiní činili.

Za druhé, jsou ty děje, kterých jsme tu ponapravili takové, o kterých třeba duchovním zprávcům častěji v kázáních a křesťanských cvičeních k lidu mluvíti. Avšak jest teď třeba přísně se tu pravdy držeti a ničehož snad z horlivosti, nad holou a čistou pravdu nepřidávati, poněvadž by lid zmýlen jsa ve věcech sice nepodstatných, pak ani ve věcech podstatných se více nedůvěřoval.

Za třetí, chtěli jsme spolu ukázati, jak málo jest co zpořehati na pravdivost cizích spisovatelů ve věcech naší vlasti se týkajících, a jak třeba tedy, aby se kněžstvo vlastenecké horlivěji věd a zvláště domácích věcí chápalo, a je perem světu v známost uváděti nenlenilo. Měli jsme prvé nepříznivý čas, nesmělo se ještě před nedávnem o podobných věcech ani ceknouti; teď ale lze volně mluvíti, a jest toho nejvš potřeby, aby snad, kdyžbychom mlčeli my, nemluvíli jiní, méně še-

trně a pravdivě, aneb i dokonce škodlivě. Protož usilujme sloužiti svaté církvi a pravdě nejen slovem, nýbrž i perem!

K.

Drobnůstky z ouřadu pastýřského.

1. *Jak se zapíše do matriky křest dítěte, kteréž porodila žena po dvouleté nepřítomnosti manžele svého?* Voják, jsa na neurčitý čas ve své otčině na dovolenou, vymohl si dovolení k ženění. Třetího dne po oddavkách byl však ku svému pluku zpět povolán, kterýž hned na to do Vlach přeložen byl, manželka pak, byvši na druhý způsob oddávána, pozůstala ve svém rodišti v Čechách. Nedlouho po odchodu manželova do Vlach počala pověst o ženě jíti, že se manželi pronevěruje a jiného svobodného muže přidržuje. Byla také pro tu věc na fáře žalována, a farář předvolav ji, co mu úřad jeho ukládal, svědomitě vykonal, ač žena k nevěrnosti se neznala, nébrž že se jí krivdí a na cti utrhá, svatosvatě dokládala. Než sotva dvě léta minuly, co se byl manžel do Vlach odebral za svou povinností vojenskou, porodila choť jeho. Ještě nebylo novorozeně ke křtu přinešeno, a již hlásili se přátelé manželovi na fáře, žádající, by se nepřítomný manžel za otce dítěte do křestní knihy nezapisoval. *Jak medle měl duchovní pastýř dítě to do křestní knihy zapsati, co manželské čili nemanželské?*

Ač netoliko k víře podobno, ale takměř jisto a neomylně jest, že nepřítomný manžel otcem dítěte není, nemůž přece dítě jinak než co manželské do křestní knihy poznamenáno býti, ano i nepřítomný manžel musí co otec zapsán býti. Neboť pravidlo, dle kterého jest

se faráři u zapisování manželského zplolení neuchylně řídití, ustanovuje dvorní nařízení, dle kterého každé dítě, kteréž žena po šestém měsíci po vykonaných od-
 davkách, aneb vdova před dokonaným desátým měsí-
 cem po smrti manžele porodila, zákonně za manželské
 se považuje a co takové také na jméno manželovo do
 matriky zapisuje. Že manžel již dvě léta v cizině
 mešká, na to žádný ohled brátí se nemůže, proto že
 nepřítomností svou manželem matky dítěte býti nepřes-
 tal. Že nemanželské zplolení dítěte jest takměř nade
 všecku pochybnost postaveno, toť nedává faráři právo,
 je co nemanželské do křestní knihy zapsati a tím svou
 vlastní moci bez vyššího právního rozhodnutí neman-
 želským učiniti. Že přátelé vojákovi o to žádají, aby
 nepřítomný za otce dítěte zapsán nebyl, a nemanželské
 zplolení dítěte tvrdí, v pranicemž nemá a nesmí fa-
 ráře mýliti, neboť nemají k tomu ani toho nejmenšího
 práva; jedině nepřítomnému manželvi vyhrazuje se
 právo, proti otcovství od manželky zploleného dítěte
 námítky činiti, i může, chceli, před právem jeho ne-
 manželského zplolení dokázati. Ba ani na vyjádření
 matky, že dítě nemanželsky zplomeno jest, a na její
 výslovnou žádost, aby se co takové do křestní knihy
 zapsalo, nesměl by nic dáti pastýř duchovní; tím méně
 by příslušelo, jí se na cos takového ptáti. Neboť man-
 žel toliko jest oprávněn, nikoli pak povinen, opíratí se
 proti manželskému zplolení manželčina dítěte; mlčí-li
 z jaké příčiny koli, nemůže žádný, ani jeho přátelé
 ani jeho vlastní manželka proti tomu brojiti a man-
 želské zplolení dítěte popíratí (viz dvor. nařiz. od 24.
 června 1801). A proto nic jiného nezbyvá, než dítě
 co manželské a nepřítomného manžele za otce do ma-
 triky zapsati a příbuzným jeho říci, že to nestojí při
 nich, ale při manželvi dokázati, že otcem dítěte není. A
 také dítě dotud se za manželské považuje, a všecka

práva dítek manželských požívá, pokud farář neobdržel od práva písemního rozhodnutí, že dítě to mimo lože manželské zplozeno jest. Krátký obsah právního toho nálezu poznamená se pak v křestní knize, kde křest dítěte jest zapsán, a úřední písemnost o tom uloží se na patričné místo ve farní listovně. Od této chvíle jest dítě i před zákonem nemanželské, a rodinným jménem matčiny nazývá se. Že v křestní knize nic se nesmí přetrvovati, tím méně vyškrabovati z toho, co tam původně bylo zaznamenáno, samo sebou se rozumí. Nemohu ale spolu nepřipomenouti, že lépe učiní pastýř duchovní, když právní rozsudek o nemanželském zplození dítěte vyznamená v křestní knize podle délky (per extensum), než aby jej vepsal v poslední rubriku, kteráž v nejnovějších křestních formulářích pro taková a podobná poznamenání určena jest, proto že by se někdy u zhotovování křestního listu toto poznamenání mohlo snadno přehlédnouti, a křestní listina na manželské zplození vyhotoviti; co bylo ale v matrice na délku psáno, toho si každý budoucí pastýř dobře povšimne.

Jak se ale vyhotoví někdy křestní listina dítěti tomu? Snad tak, jak původně v matrice se nachází na manželské zplození s pozdějším poznamenáním, an dle předpisu jednakaždá matriční listina slovo od slova má se srovnávati s matrikou? — Nikoli, ale zcela na nemanželské zplození právě tak, jak se zhotovuje nemanželským dětem, ku kterýmž se nemanželský zploditel nepřihlásil. Neboť rozeznati sluší mezi opravou a doplnkem matriky. Když se k vyššímu povolení nebo rozkazu oprava v matrice stává, jest to, což tam chybného bylo, právě tolik, jako by to tam ani nebylo, třebať se to bylo nepřetrhlo ani nevymazalo, jelikož se v matrikách pro jejich důležitost nic ani přetrvovati ani vyškrabovati nesmí; učiněnou opravu oznamuje po-

každé připojené poznamenání. Tak v naší případnosti zůstalo sice v rubrice o manželském neb nemanželském zplolení státi, že dítě manželské jest, rovněž tak i rubrika otcova zůstala vyplněna; než čte se v poznamenání, že dítě to právním rozhodnutím za nemanželské uznáno bylo, a že manžel matky dítěte otcem jeho není, a tím již manželské zplolení v nemanželské se opravuje, a rubrika otcova tak vymazává, jako by prázdou byla. A proto v křestní listině o manželském zplolení a o otci ani zmínky býti nemůže, proto že se to, co se dotčeným poznamenáním jako chybné opravilo, tak *de facto* vymazalo.

Jinák se má ovšem věc při doplňku matriky, jakový má místo při legitimaci účinkem následujícího manželství. Neboť zde se původně nic chybného do matriky nezanášelo, a proto také nic opravy nepotřebuje; nebo když se dítě narodilo a křest do matriky zapisoval, bylo jak zplolením tak zákonem nemanželské, a následující legitimaci neuděluje a nemůže udělití dítěti manželského zplolení, ale toliko práv dítek manželsky zplolených; jest tedy pouhý doplněk toho, co při narození dítěte místa nemělo, a později teprv v skutečnost vešlo, když nemanželský otec matku dítěte v manželství pojal, a o legitimaci požádal. A proto měla-li by se dítěti, následkem potomního manželství přispůsobenému, křestní listina zhotoviti, musila by slovo od slova vše obsahovati, což se v matrice nachází; protož se takovým dítkám, by se zahanbení ušetřily, raději jen *křestní vysvědčení* zhotovuje. Při matriční opravě zní tedy každá listina, jak se v matrice v připojeném poznamenání opravena nachází, a při doplňku tak, jak v matrice i s doplňkem stojí; při obojím obsahuje v sobě vlastně všecko, což se v matrice skutečně nalezá.

Dejme ale tomu, že by byl muž voják již mrtev,

když byla jeho manželka dítě porodila, jak se tu do matriky zapíše? — Tak jako každé jiné dítě v takovéto případnosti; nebylo-li totiž od dne úmrtí manžele až ke dni narození dítěte deset měsíců minulo, co manželské, minul-li pak již měsíc. desátý, co nemanželské. Kdyby se ale jen cestou privátní vědělo, že muž jest mrtev, nikoli pak cestou úřední, bylo by se duchovnímu pastýři o ty potřebné zprávy, aneb o oumrtní listinu ucházeti, a až k té době by se nesměla rubrika o manželském či nemanželském zplození a pak rubrika otcova vyplniti. Kdyby ale zpráva teprv po křtu a zápisu dítěte do matriky o úmrtí vojáková přišla, a událost ta se také buď oumrtní listinou aneb úředním dopisem osvědčila, bylo by ovšem dítě dobře do matriky co manželské na jméno nebožtíkovo zanešeno, kdyby ode dne úmrtí jeho až ke dni narození dítěte ještě deset měsíců bylo nevypršelo, a toliko by se v matrice poznamenalo, který den nebožtík zemřel, odvoláním na úřední dopis. Narodilo-li se pak dítě již po uběhlém desátém měsíci, bylo by se faráři o to ucházeti, aby směl opravit, co chybně bylo zanešeno, aby totiž dítě náležitým doplňkem za nemanželské mohl poznamenati.

2. Mohl-li by vdovu do stavu manželského považovati ten, o němž se pravilo, že se ho šena za života manžele byla přidržela? Nestála-li by jim v cestě překážka cizoložství? — Naše občanské právo vyjádřuje překážku cizoložství takto: „Manželství dvou osob, kteréž spolu cizoložily, neplatné jest; než třeba, by cizoložství, prvé než manželský sňatek byl uzavřen, dokázáno bylo.“ (§. 67.) Bylo-li by jim tedy cizoložství dokázáno, stála by jim ovšem překážka cizoložství v cestě. Bylo by jim však cizoložství dokázáno, kdyby se byl ženich za otce dítěte hlásil, ježto při jeho narození ještě nebylo šest měsíců od smrti nebožtíka

manžele uplynulo, neb kdyby bylo svědky osvědčeno, že se buď vdova neb ženich k tomu cizoložství přiznali, neb kdyby se bylo musilo za života manželova proti jejich souložnictví ouředně jednati, neb kdyby byli pro své cizoložství bývali od úřadu trestáni. Nemá-li ale sám pastýř duchovní o tom přesvědčení, bylo-li jim cizoložství dokázáno, čili nic, může se na to hodnověrných lidí soukromě pozeptati, na všecken způsob ale, poněvadž velké podezření při nich lpí, by jim uložiti musil, aby se úředním vysvědčením prokázali, že o jejich cizoložství prázdného důkazu nestává. Předložili-liby takové úřední vysvědčení, nemohl by ovšem duchovní pastýř jejich manželskému sňatku nižádnou překážku v cestu klásti, při skoumání o překážkách však musil by na tuto překážku dobrý zřetel míti a o ní výslovně k svědkům otázku učiniti. Povstal-liby pak kdo mezi ohláškami proti tomu sňatku, jenž by snoubence z cizoložství vinil, bylo by mu říci, aby jim to úředně dokázal, a oddavky by se dotud odložily, pokud by nebyla věc ouředně rozhodnuta. Byť by ale pro nedostatek důkazů pouze občanská překážka místa neměla, může přece kanonická místo míti, kdyby totiž snoubenci *buď před zpáchaným cizoložstvím neb po něm byli sobě stíbili, že se po smrti manželově za sebe vezmou.* A proto musil by jim pastýř duchovní soukromě přimluviti, aby se beze všeho ostýchání a vši bázně upřímně ke všemu přiznali, celé své svědomí buď v svaté zpovědi aneb pod pečeti kněžské mlčelivosti před ním otevřeli s tím výslovným ubezpečením, že by se jim co nejdříve o prominutí té pouze kanonické překážky postaral.

3. *Jak se má duchovní pastýř zachovati, odepře-li se mu přístup k nemocnému?* (Odpověď k otázce z pastorálníhoi bohosloví, dané při farním kursu v srpnu 1848). Nemocný, ku kterémuž se du-

chovnímu správci přístup zabránil, může býti: A) *buď osoba evanjelická, aneb B) osoba katolická.* Neboť že zde slovem „přístup“ míní se toliko pouhá návštěva nemocného, jde z toho, že k zaopatřování nepřichází ni žádný duchovní pastýř, leč byl k tomu buď od nemocného neb jeho domácích dožádán, aneb leč byl prvé nemocného k tomu sám připravil a naklonil.

ad A) Navštěvování nemocných beze všeho ohledu na jejich náboženskou vyznání jest povinností každého křesťana vůbec a duchovního pastýře zvláště. Duchovní pastýř jest dle svého povolání ten milosrdný Samaritán, kterýž nemocí ubitému a raněnému, buď kdo buď, evanjelik, žid aneb pohan, oleje sladké útěchy v krvácející rány zarmouceného a skliččeného srdce naliti a rány ty křesťanskou útrpností obvázáti jest dlužen. Co zvláště evanjeliků se týče, bylo a jest až posud v rakouském císařství dvorním dekretem od 31. ledna 1782 §. 4. katolickým duchovním správcům výslovně za povinnost uloženo, nemocné evanjeliky svých osad jednou navštívit, a jim se svou pomocí mírně a prozřetelně beze všeho vnučování nabídnouti, aby nemocný, kdyby se ku katolictví sklánělo srdce jeho, a snad domácí jeho mu v tom překáželi, aspoň na smrtelném loži nabyt příležitosti, vnuknuti toho následovati. An toto dvorní nařízení bylo výsledkem poměru, dle kterého katolické náboženství bylo netoliko státním ale i panujícím, nebude ho ovšem budoucně při náboženské svobodě a rovnoprávnosti v Rakousku stávat, až poměry náboženské budou náležitě uspořádány. Avšak byť i potom nebyl katolický duchovní pastýř zákonem občanským vázán, nemocné jinověrce navštěvovati, bude přece a zůstane vždy. co křesťan i co kněz k tomu zavázán, evanjelické ba i židovské nemocné osady své, o jejichž těžké nemoci se dověděl, pokud mu to bez zanedbání jiných rovněž důležitých pastýřských povinností bude možno, netoliko

jednou, ale i dle potřeby a žádosti nemocného vícekrát navštívit, by ho těšil a k trpělivosti povzbuzoval, nikoli pak aby výslovně nemocnému svou pomoc nabízel, nebyl-li o ni výslovně požádán, aneb nedal-li k takovéto rozmluvě nemocný sám příležitost.

A protož chtěl-li by za těchto dnů našich duchovní katolický nemocného evangelíka navštívit, a stalo-li by se, že by se mu přístup zholá odepřel, aniž by zpomohlo připomenutí, že toliko přichází plnit skutek křesťanského milosrdenství — nemocného potěšiti, k trpělivosti vybídnouti a v důvěře v Boha posilniti, nezbyvá nic jiného než zachovati se dle slov Ježíše Krista, řkoucího: „Kdožkoli nepřijme vás, aniž upslechne řeči vašich, vyjdouce ven z domu neb z města, vyrazte prach z nohou svých.“ (Mat. 10, 14.) Provázíť duchovního pastýře na zpáteční cestě utěšené vědomí, že chtěl konati, co láska křesťanská a kněžský úřad mu ukládaly, ale že nemohl; víť, že Bůh dobrou a upřímnou vůli za skutek přijímá; víť, že jestliže jest vůle hotova, podle toho což má a může, příjemná jest, ne pak podle toho, čehož nemá a nemůže. Ač nadzminěné dvorní nařízení není posud de facto odvoláno, nebude se přece mírný a opatrný pastýř, co svoboda náboženská vyřknuta jest, o přístup k nemocnému zákonní cestou ucházeti, ba ani za starých časů by toho byl nikterak neučinil, dobře věda, že násilím a mocí nelze jest u věcech svědomí čehož s prospěchem docíliti, a že nemocný nevděčnou návštěvou a vnuce- nou útěchou velmi málo okřeje.

Zcela jinak by se ale věc měla, kdyby sám nemocný evangelík skrze třetí nějakou osobu duchovního pastýře o návštěvu požádal, aneb před hodnověrnou osobou přání pronesl, že by rád co katolík umřel, domáci pak návštěvě duchovního pastýře se protivili a přístup k nemocnému odepřeli. Tehdáž by ovšem při-

padalo k duchovnímu pastýři, aby se nemocného ujal a jeho konstituční právo v ochranu vzal. Jak ale věc tu navlíknouti? — Kdyby se mně cosi takového přihodilo, dal bych si žádost neb přání nemocného od toho, komu se byl svěřil, buď písemně neb před dvěma svědky osvědčiti, pak bych se ještě jednou, nechav se ponejprv beze vsí námítky od domácích odmrštíti, do domu nemocného odebral, a domácím upřímně vyjevil, že jsem o vůli a přání nemocného spraven a ve vsí dobrotě bych jim přimlouval, aby se nechtěli tak těžce proti nemocnému prohřešovati a svědomí jeho příkoří činiti. Pakli by tato cesta k cíli nevedla, vyjevil bych domácím, že budu nucen, proti takovému skracování náboženské svobody úředně se opíratí a u světského práva pomoci hledati. Pakli by i to s účinkem se minulo, vnesl bych celou tu věc co přestupek konstitučních zásad a každému pojištěné svobody u víře na politický úřad nemocného, a žádal bych, by se úřad beze všeho dalšího odkladu u mé přítomnosti o vůli a přání nemocného přesvědčil, a jestli by v svém přání setrval, volného mi přístupu k němu zjednal, bych před dvěma svědky vyznání víry od něho přijal, a pak ho svátostmi umírajících na cestu věčnosti opatřil. Žef by nemocný 18 let stár býti musil, a pak že by v takovéto případnosti v §. 2. prozatimního zákona od 30. ledna 1849 předepsaný řád u přestupování platnosti míti nemohl, samo sebou se vyrozumívá. —

ad B) Jeli nemocný, ku kterému se duchovnímu pastýři přístup zabranuje, katolického náboženství, nejprvé bádati a od domácích zvědětí třeba, pošlo-li odepření návštěvy a) *z vůle nemocného*, aneb b) *od jeho domácích*.

a) Řeknou-li domácí, že se to z vůle nemocného děje a že jim výslovně zakázal, by k němu duchovního, k návštěvě přišedšího, nepředpouštěli, toto uvážiti sluší:

jakých povah a náhledů byl nemocný za dnů zdravých strany náboženství, jakých povah jsou jeho domácí, a jak oni sami o té věci smýšlejí.

Byl-li nemocný u víře vlažným a lhostejným, a snad i nepřitelem všeho náboženství, tak že k víře podobá se, žeby odepření návštěvy opravdu od něho vycházelo, přijde na to, jakého ducha jsou jeho domácí, a přejí-li si, by nemocný byl zaopatřen. Jsou-li mírného smýšlení a je-li jejich žádost, by nemocný opatřen byl, bude pastýř duchovní k tomu přihlížeti, aby od nich bližší a podrobnější okolnosti života nemocného, pak příčiny té zatvrzelosti zvěděl, požádá je vroucně — jsou-li jeho pokrevní, choť nebo dítky — by mu jeho zlé předsevzetí, kněze k sobě nepředpusťiti, rozmluvili a na pouhou toliko návštěvu ho připravili, prosbou a přimlouváním ho obměkčiti hledíce. Řekne jim ale také, že kdyby nemocný v nekajicnosti setrval, že by jen v tichosti beze všech církevních obřadů pochován byl, což by jim zajisté k nemalému zármutku a k veliké necti bylo. Měl-li by ale nemocný příliš nebezpečně stonati, dá si pastýř duchovní všecku práci, by domácí k tomu naklonil, aby ho k nemocnému hned předpusťili, bude se pak o to přičiňovati, aby si laskavými slovy jeho důvěru získal, pak bude vážnými a přímými slovy na jeho svědomí působiti, prosbami bude ho oblohovati, budoucnost bude mu tklivě ku paměti přivozovati a posléze, kdyby jinak nelzelo, i na ten zármutek ho upozorní, kterýž by své rodině a všem svým přátelům tím způsobil, kdyby útěchou sv. náboženství pohrdl, a pak beze všech církevních obřadů ve vsi tichosti pochován byl. Není-li ale nemocný ještě v patrném životě nebezpečnosti, přestane pastýř duchovní na tom, aby ho toliko domácí na tu návštěvu připravili, kterouž pak druhého dne vykoná, připraviv se k ní náležitě a vyzýváje o pomoc Ducha svatého, — Nedotýkají-li se

však domácí nemocného krví, jsouce toliko osoby služebné, neb nepoživají-li jeho důvěry a lásky, hleď pastýř duchovní dovědět se, kdo mu za zdravých dnů přítelem byl a jeho důvěry a přízně nejvíce požíval; toho hleď pak k své straně získati a k tomu nakloniti, by nemocného oblomil a mysl jeho k smíření se s Bohem naklonil. Byl-li by si však duchovní pastýř vědom, neb dověděl-li by se to teprv nyní od domácích, že nemocný k němu osobní nechuť chová, nechať požádá ze sousedních spolubratří toho, ku kterému se mysl nemocného nejspíše nakloňovala, aby on jej navštívil.

Byl-li nemocný za dnů zdravých sice u víře vlažným, nikoli pak zlomyslným a zatvrdilým, a odeprou-li jeho nejbližší domácí svou pomoc a všeliké působení na nemocného, a jsou-li v náboženské stránce též co lehkovážní známi, nastává podezření, že zabráněný přístup snad více v nich než v nemocném základ svůj má. Nezbyvá tu jiné pomoci, než aby se duchovní pastýř k těm a takovým osobám utekl, kteráž volný přístup k nemocnému mají, s tou snažnou prosbou, by úmysl nemocného zvěděly a jej k tomu naklonily, by se dal zaopatřiti. Vůbec může v takovéto nesnázi duchovnímu správci lékař nemocného nejvíce prospěti, neboť nemalý vplyv na nemocného mívá. Jest ale také lékař netoliko ve svědomí, něbrž i občanskými zákony k tomu zavázán, o to se starati, aby nemocný v nebezpečné nemoci byl zaopatřen. Tak ukládá dvorní nařízení od 17. ledna a 11. února 1812 všem lékařům, aby nemocné v každém možném životě nebezpečenství k přijetí svátostí napomenuli a jim to při třetí a nejdéle při páté návštěvě na srozuměnou dali, a kdyby se zdráhati měli, mají dle zákona od 13. dubna 1799 pod těžkým odpovídáním a ztrátou lékařského vykonávání další návštěvování nemocného okamžitě zastaviti. Dle novějšího nařízení od 5. července 1800 mají lé-

kařové, zamítl-liby nemocný jejich napomenutí, sami duchovního pastýře povolati, aby nemocného k tomu naklonil a připravil. Ač v této stránce nedostáli všickni lékařové svědomitě ku své povinnosti a ne jeden duchovní pastýř snad v těch věcech až přes příliš shovívavým se býti osvědčil, bylo by to přece s hříchem do nebe volajícím, kdyby duchovní správce i tehdáž, když se mu návštěva nemocného zcela odepřela, lékaře o jeho prostřednictví nepožádal a ho na jeho povinnost pozorna neučinil.

b) Řkou-li pak domácí, že o své ujmě proti návštěvě nemocného se opírají, může to pojmíti buď z *bázně*, by se nemocný kněze neulekl a smrti nezhrozil, aneb z *vlastní jejich zlomyslnosti a zatvrzelosti*. Bojí-li se domácí, že by se nemocný příšedšího kněze ulekl a své úmrtí za jisté položil, čím by se mu přitížiti, ba i uzdravení prý nemožným státi mohlo; o to se přičiní duchovní pastýř, aby je vši bázně zhostil a přesvědčil, že přišel jej potěšiti a nikoli zarmucovati; ubezpečí je, že bude co nejopatrněji sobě počínati, a shledá-li, že by srdce nemocného zkormoutil, kdyby mu hned při první návštěvě návrh k zaopatření učinil, že to ke druhé i třetí návštěvě odloží, až si celou důvěru nemocného získá. Konečně je ujisti, že spíše ku pozdravení nemocného přispěje, než aby mu je ztížil.

Má-li pak odmrštění duchovní návštěvy počátek v *zlomyslnosti domácích*, řkoucích, že nemocný duchovní pomoci potřeбен není, neb že zaopatření jest věci dokonce zbytečnou, nechať pastýř duchovní celým důrazem k jejich svědomí promluvi, a pak na to je upamatuje, jakže proti všemu právu jednají a zákonu propadávají tím, že duchovnímu zabraňují úřední povinnosti konati, a že se rovněž tak práv nemocného opovázlivě dotýkají, při němž toliko stojí, duchovní

pomoc buď přijmouti neb odmrštiti, a spolu dá jim na srozuměnou, že při dalším odporu bude nucen, je z dvojího toho přestupku u práva pohledávati. Setrvají-li pak v odporu svém, prvé než obhájení jak svého tak i práva nemocí obtíženého na úřad vznese, ohlídně se obezřelý pastýř po známých a dobrých přátelích nemocného, ježto by jeho úmysl zvěděli a jej k tomu naklonili, by sám buď návštěvu duchovního aneb zaopatření požádal; na všecken způsob i v této případnosti uteče se prvé duchovní pastýř k lékaři, a o jeho prostřednictví slušně ho poprosí. S touto otázkou spojená jest i následující otázka, an z ní vyplývá, totiž:

4) *Má-li duchovní pastýř právo, zemřelému církevní pohřbu odeprítí, kdyby se sám zlovovně duchovní pomoci byl odřekl a ve svém odporu při všem napominání a porzbuzování až do skonání setrval?* — O tom není nížádné pochybnosti. Neboť tak se ipso facto sám z církve vyloučil svou zatvrzelostí a nekajcností. Kdo by toho mohl žádati, by se mu činila poslední pocta od církve, kterouž za živa pohrdl? Kdo medle bude moci na to naléhati, by se mu po smrti konalo, což v svatém náboženství jest méně podstatné, an za živa pohrdal tím, což katolická církev drží za potřebné k dosažení života věčného? — A není-li v římském ritualu výslovně poznamenáno, že *veřejní a nekající hříšníci od církevního pohřbu vyloučení jsou?* Není-li ale nekajícím hříšníkem, kdož svátostí pokání pohrdá, posilu a občerstvení na dalekou cestu věčnosti od sebe zamítá, slova Páně: „Stůně-li kdo z vás, uveďž kněží církve, a nechať se modlí nad ním, mažice jej olejem svatým,“ ani za mák nešetří, v své zatvrzelosti až do skonání trvá, a tak veřejné pohoršení dává? Zní pak slova římské obřadní knihy takto: „Negatur ecclesiastica sepultura manifestis et publicis peccatoribus, qui sine poenitentia perierunt;

iis, de quibus publice constat, quod semel in anno non susceperint sacramenta confessionis et communionis in pascha et absque ullo signo contritionis obierunt.“ Žeť se ale za dnů našich vyloučením od pohřbu míní toliko vyloučení od církevních obřadu a modliteb, při pohřbu od kněze konaných, nikoli pak vyloučení od posvatné země, či hřbitova, samo sebou se vyrozumívá. Neboť i evanjelíci, nemají-li svého hřbitova, s námi společně se pochovávají. Ctíť totiž církev svatá i jejích zemřelá těla co chrám Ducha svatého, kteráž se na křtu svatém zasvětila. A kterak by se mohl kněz modliti nad mrtvolou nekajícího: „quia in te speravit et credidit,“ ježto ani nedoufal ani nevěřil v učení Ježíše Krista, jak to na smrtelné posteli zjevně osvědčil? aneb slova: „qui tuam in votis tenuit voluntatem,“ ježto vůli Boží až do poslední chvíle se protivoval? Nebylby to patrný nesmysl a ten nejtrpčí úštıpek proti církvi a jejím svatým obřadům? Nemá-li se ale církevním řádem pochovávatı, kdo svévolně a úmyslně zaopatřením pohrdl, tím méně může se za něho při pohřbu requiem konati, ač mimo ten čas tichou mši svatou za jeho duši obětovati se nezapovídá, jelikož ho církev tím, že mu církevní obřad a úctu odeprěla, od spasení věčného nevyklučuje, ale všeho soudu Božímu ponechává.

Ne bez příčiny jsem se o tom předmětu zřetelněji vyslovil. Neboť přichází hodina a již jest, že se nebude stát o to starati a přiměřené k tomu cíli zákony vydávati, aby se dal každý nemocný zaopatřiti. * Budeť tedy duchovním pastýřům tím svědomitěji šetřiti církevních prostředků a užívati zbraně duchovní v těch věcech, kteréž jsou našeho svatého náboženství. A to zajisté církvi k lepšímu zdaru sloužitı bude, než jaká taká podpora světského rámě, jelikož všeliký duchovní neduh také nejspíše duchovními prostředky uléčen bývá.

Ovšemf bude pak duchovnímu pastýři ustoupiti od rozličných ohledů na osobu lidskou a na vezdejší užítky. Než doufejme, že naše postavení a zaopatření svobodnější a neodvislejší bude na čas budoucí, jakož i že se bude moci církev samostatněji pohybovati a blahodějně sama ze sebe vyvinovati. A potom zajisté mnohý, nyní nutný ohled na osobu lidskou neb chléb náš vezdejší sám od sebe odpadne, a duchovní pastýř bude tím, čím býti má — horlivým a svědomitým knězem. A vyskytne-li se přece potom mezi námi některý penězolačný Jidáš, kterýž by za třicet stříbrných čest a zdar své svaté víry zaprodati se neostýchal, toho stíhati a k přísnému soudu poháněti bude — veřejnost, tomu za odměnu dostane se všeobecné opovržení jak ostatního knězstva tak i pravověrného lidu.

* Právě proto, že otázka tato od ctěného pana spisovatele zde položená, zvláště za přítomných časů veliké důležitosti nabyła, a že příčinou touto nebudeme se moci budoucně uchrániti mnohých nesnází, budiž nám dovoleno, o věci této dále ještě něco promluvit, a mínění svoje zde položit.

Odepření slavného pohřbu zavdává nepřátelům církve příležitost, ji z nesnáselivosti a z nelidskosti viniti. My však na to dbáti nemůžeme, a by tou příčinou sebe hůř nám spílali, tím se těšice, že každý rozsoudný a nepředpojatý člověk jednání naše za slušné a náležité držeti musí, uvážili ty příčiny, kteréž církev k tomu přiměly, aby tomu, kdož i při smrti tvrdostijně svátosti zamítá, a nesmířen s církví se světa schází, křesťanský pohřeb odepřen byl.

Co se týká předně té výčitky, že se takovým jednáním církev nesnáselivou býti ukazuje, ano že si právo osobuje, jinověrce zatracovati, na jevu leží, že tomu tak není. Jako církev nikdy tím neprohláshuje,

an někoho slavným způsobem pochovává, že spasen bude: rovně tak nevydává toho na zatracení, jemužto křesťanského pohřbu odepírá. Jedno i druhé pozůstává soudu Božímu. Křesťanský pohřeb se slavnými obřady, k čemuž i zvonění náleží, jesti vlastně jakási zevnitřní pocta, kteráž se zemřelému prokazuje. I ty církevní modlitby, kteréž se za mrtvého konají, nejsou nic jiného než nějaké veřejné vyznání, že v Pánu zesnulý s námi církevní obcování měl; neboť soukromně se modliti i třeba za toho nejzatvrdilejšího hříšníka nezapovídá církev žádnému — ani knězi. K této veřejné poctě má každý právo, kdož k církvi náleží a jejím jest oudem, a právo toto církev uznává a každému ho bez ztenčení ponechává. Ano církev výslovně přikazuje, aby když chudý umře, ježto by neměl, čímž by pohřeb zapravil, se mu to všecko zdarma učinilo, i svíčky daly. Jako jednání toto jest zajisté náležito: rovně tak jest náležito, aby nikdo cti té účasten nebyl, kdož v církvi nezemřel, to jest, žádného s ní neměl obcování. Již svatý papež Leo pravil: „Nemůžeme nuíti s těmi zemřelými obcování, s kterýmiž jsme v životě spojeni nebyli.“ (Epist. ad Rustic. Episcop. narb.) Kdo tedy sice křtem svatým k církvi byl připojen, potom ale skrze celý život svůj svazek ten trhal, až i konečně roztrhal, dávaje veřejné pohoršení a pohrdaje církvi i jejími svátostmi, ten zajisté nesetrval v obcování s církvi, a ježto v životě nebyl s ní spojen, není též po smrti. Kdyby církev těm a takým tuto zevnitřní poctu činila, sama sobě by křivdila, ano křivdila by i nejsvětějšímu zakladateli svému, prohlašujíc týmž během, že to jednostejné jest, zdali kdo se církve jeho drží, čili nic. Křivdu by ale činila také tomu mrtvému, a nesnášlivou by k němu byla, kdyby mu po smrti ještě vnucovala takové obřady, kteréž on za živa měl za bláznovství, a konala za něj modlitby, na kteréž on

nic nedržel, a o jejichžto oučinnosti pochyboval. Pro příbuzné a domácí jeho jest to ovšem nemilá a bolestná věc; pakli však praví a nábožní katolíci jsou, nebudou žádati, by církev odstoupila od svých zákonů, a nebudou se také na duchovního pastýře horšiti, kterýž krvavejším srdcem ouřadu a povinnosti své čini dosti; jsouli ale sami nevěřící a k svátostem a posvátným obřadům církevním lhostejní, velmi nedůsledně by jednali, kdyby pro takovou věc, na kteréž si sami mnoho nezakládají, pastýři příkoří a nesnáze činili. Že však pastýř duší není oprávněn, slavným církevním způsobem pohřbiti toho, jenž při smrti tvrdošíjně svátosti zamítnul, a nesmířen s církví se světa sešel, průvodnot jest i z nařízení synody Prazské, kteréž takto zní: „Videant parochi diligentur, an aliqui sint, qui praestituto tempore paschali in propria parochia non communicarint; si quos compererint, eos statim ad Nos deferant, ut ad sacrorum Canonum praescriptum, ingressu Ecclesiae interdicti declarentur; et si sic decesserint, careant Ecclesiastica sepultura.“

Reč školní,

konaná

při slavném svěcení nově vzdělané školy v Běro-
nicích na panství Dymokurském

dne 21. července 1845

od

Františka Aloyse Vačka,

cís. král. dvorního kaplana, konsist. rady, okresního vikáře, školního
dozorce a děkana Kopidlenského.

*„Lepší jest moudrost než všechny věci nejdražší — a všechny věci
šádostivé nemohou se jí vyrovnati. — Príslovi 8, 10. 11.*

Raduje se z toho, rozmilí křesťané! každý do-
bromyslný člověk, že jsme se dočkali času, v němž
*toho jednoho, čehoš, jak praví Kristus Pán u sv. Lu-
káše 10, 42., nám lidem především zapotřebí, totiž
pravé člověka vycvičenosti, tak snažně se vyhledává;*
kde na to se tlačí, aby již mládež dobrým vychováním
časným vzděláním ducha a srdce zde ke všemu dobrému
schopnou se učinila, a pak povždy konajíc, co do-
brého jest, pravé spokojenosti a časné i věčné blaže-
nosti dojít mohla. Že k docílení toho pravá člověka
vycvičenost tím největším základem a nejmocnějším
prostředkem jest, kdož by pochybovati mohl, vida dobře
i za našich časů, že kde vychování mládeže hyne, tam
hyne i mravnost, a tam i zkáza zemstva na blízce jest.
Protož svatá, pravdivá to jsou slova, napsána v pří-
slovích starého zákona 8, 10. 11.: *„Lepší jest mou-
drost, než všechny věci nejdražší; — a všechny věci
šádostivé nemohou se jí vyrovnati.“* Protož napsal
též sv. Pavel ku křesťanům Filipinským 1, 9.: *„Za to
se modlím, aby láska vaše vždy více a více se roz-*

*hojňovala v umělosti a všelikém smyslu;*⁴ — chtěje tím říci, aby vezdy nabývali většího a světlejšího poznání náboženství Kristova, — aby nabývali též větší vědomosti o jiných, jim pro vezdejší život potřebných věcech, — *aby nahlíželi a volili to, co jest nejlepšího* (Tesal. 5, 21.), a tak, dokládá týž apoštol, *aby byli upřímní a bez ourazu ke dni neb druhému příští Ještie Krista.* —

Jaká to radost, křesťané! že právě to, co tento sv. apoštol všem křesťanům za povinnost klade, totiž vycvičenost ducha a laskavost srdce, za našeho věku tak bedlivě se obstarává! — Tato nám všem tak velmi žádaná věc nás právě při dnešní slavnosti shromáždila, při kteréž církevní svěcení zdejší krásné vnově vzdělané školy Běronické se vykonalo. Opět nový dům školní! dům okrášlující zdejší počestnou obec, a založen k tomu, *aby zdejší mládež se rozhojňovala v umělosti, a poznání všech věcí, kteréž jí k časnému a věčnému dobrému slouží!* Taktó zvolá radostně každý, kdož má vzdělané, citelné, laskavé srdce. — Toto krásné, záslužné dílo, kteréž dobrá křesťanská mysl, kteréž laskavé, o vyučování dítek upřímně pečující srdce šťastně jest vyvedlo, musí též každého dobromyslného člověka potěšiti, jelikož dobře ví, že tato škola takový skutek, takové jest dílo, *jenš v knize života zapsány jsou,* (Zjevení sv. Jana 17, 8.) *jest duchovní poklad, kteréhož rez a mol zkaziti nemůže.* (Luk. 12, 33.) —

Dává nám škola tato patrně na jevo, jak dnešního dne Jeho majestátnost náš nejmilostivější císař a král Ferdinand, jak vysocí stavové a vznešené vrchnosti o školním vyučování smýšlejí, jak je za tu nejdůležitější věc pokládají, jsouce o tom přesvědčeni, že každý člověk, buď i sebe sprostnější, skrze dobré toliko vycvičení a vychování hodným a pravěšťastným člověkem

býti může; dává na jevo škola tato, jakž to i křesťanské obce světla poznávají, že člověk nevyucvičený málo se od pitomého zvířete dělí, že následovně škola po chrámu Páně pro každou obec ten nejpotřebnější dům jest; poznává to každý dobromyslný i z obecného lidu, jak svatá a pravdivá jsou slova pisma svatého, *„že lepší jest moudrost než všechny věci nejdražší, a že všechny věci žádostivě nemohou se jí vyrovnati.“*

Mnohý z vás snad až posud domníval se, že vysocí stavové a vznešené vrchnosti světské tomu chtějí, aby sprostný člověk rozum svůj nic nevyucvičil, aby nepoznal, k čemu od Boha stvořen jest, a vyrostá v tuposti, nikdy to nenahlížel, že i jiní lidé, i jeho představení k němu povinnosti mají. — Nepravé to však smýšlení a utržka to jest vysokých stavů našeho času, ježto tak velikomyslně a chvalitebně o to se snaží, aby každé, i to nejsprostnější dítko hned z mládí ke všemu dobrému se vedlo, a poznažíc všechny své povinnosti a je pak zachovávajíc, na světě šťastně a spokojeně živo bylo. —

Patrný toho důkaz jsou všickni, kteří k slavnosti posvěcení zdejší nové školy se sešli, a srdečný na tom berou podíl, že zdejší Běronická osada tak pěkného školního stavení došla, v němž všechny z Dymokurského a Chlumeckého panství sem náležející dítky tak pohodlné k svému vycvičení mají místo; všickni sem přichozí, pravím, srdečný na tom berou podíl, dobře vědouce, že hodnost člověčí dobrého, všemožného vzdělání potřebuje, a dobře to nahlízejíce, že i pravá čest národu v tom záleží, dokonale vycvičenu býti, a že bez příslušné vzdělanosti žádoucí blaženosti jemu dosíci nelze. A k tomu dokládám já, zdejší c. k. okresní školdozorce: Srdce pleše v každém věrném a upřímném Čechu, an pomyslí sobě, že ve vlasti naší pod vele-moudrou a dobrotivou vládou našeho císaře a krále

Ferdinanda, -- jemuž věčně Bůh rač žehnat! -- národní školy tak velice se množí, krásně zkvétají, a vzdělanost národu našeho den ke dni znamenitě rozmáhá se. — Když v tom ohledu náš český národ k jiným národům přirovnáváme, kteří tak rádi nad nás se vyvýšují a námi pohrdají, jakož u př. anglický a francouský národ, patrně musíme poznati, jakýž v tom mezi nimi a námi veliký jest rozdíl; musíme poznati, kde se pravé lidské vzdělanosti a následovně i pravé národu blaženosti vyhledává; neboť jak pak francký národ velikou svou osvíceností honositi se může, ježto více než třetina toho chlubného národu neumí ani čísti ani psáti? V našem českém království ani jedinké vesnice není, jenž by k nějaké škole nebyla přivtělena, a tudýž neměla příležitosti k vzdělání svému: v zemi francké ale, jak spisové veřejní dosvědčují, ještě přes devět tisíců jest obcí, kteréž ledva vědí, *co to jest škola*: Když v našich veškerých Čechách toliko jest 12000 vesnic, každý z toho uvaž, kterak veliký díl země Francké až posud beze všeho vycvičení jest. —

Zajisté každému upřímnému Čechu, an tuto věc náležitě rozjímá, srdce v těle plesati musí. V tom ale právě, rozmilí křesťané! jesti zřejmě viděti otcovskou lásku našeho nejvyšš milovaného císaře a krále Ferdinanda k národům jeho; nebo on a jeho veleslavná vláda jest největší toho původ, že vzdělanost i v našich Čechách tak velice se rozširuje, jelikož tak velikomyslně a milostně na to naléhá, aby i obecný lid slušně a přiměřeně vycvičen byl, předobře věda, že přiměřená vzdělanost člověka jest ten nejpevnější základ jeho vzdejšího štěstí a i budoucí blaženosti. V tom Jeho Maještátnosti pomáhá každá dobromyslná, milostivá vrchnost, jakož i vznešená vrchnost panství Dymokurského a Chlumeckého vzhledem zdejší krásné školy čestně to učinila, v tom pomáhají veleslavní zemští úřadové a

vrchní ředitelové panství ve vlasti naší, dávající tím na jevo, že jsou upřímní přátelé a zvelebovatelé národních školních ústavů našich. Slyšíce to vy, rozmilí zdejší osadníci, vy rodičové, jichžto dítky k Běronické škole přináležejí, buďte i vy škole srdečně nakloněni, a jejího vyučování upřímně sobě važte. Národní školy za našeho věku jinou mají tvářnost, než jakou měly před časy, v nichž vyučování bylo nedokonalé a nepostačující, pravím to ze své zkušenosti, kterýž jsem víc než před půlstoletím též ty školy navštěvoval. An jich k školám nynějším přirovnávám, jakýž to mezi nimi přenáramný rozdíl! V čemž každý ze starších zde přítomných mně přisvědčiti musí. V našich národních školách učí se mládež svatému náboženství, čtení, psaní a počítání dle pravého vyučovacího způsobu, což před časy toliko lečjaks se odbyvalo; mimo to učí se i jiným, obecnému lidu velmi užitečným věcem, jenžto jeho rozum osvěcují, mnohým pěkným uměním obohacují, o nichž v starých školách ani slycháno nebylo. Protož také každý rozsáhlý otec a každá pečlivá matka nynějšího školního vyučování si váží, a dítky své milerádi k němu odesílají. Však ale, s žalostí to pravím, nemůže se to o všech rodičích za našeho věku říci. Mnozíť jsou mezi nimi, kteří děti své ke škole nepřidrží, k jich největší škodě od ní je odlučují, projevu jice nezřídka k ní netoliko nenáchylnost, nýbrž i zlovolný odpor a zášť, kterýmž neblahým odporem mezi školou a domovem se pak stává, že co se ve škole s velikým snaženstvím vzdělalo, doma opět se boří a kácí, a tudy převeliká překážka k docílení potřebné národní vzdělanosti se klade. —

Věčná to pravda, že nejjistější, nejpravější míra národní vzdělanosti jsou školy, t. j. buď větší neb menší účastenství a horlivost, s kterouž lid městský a vesnický o školní ústavy, v nichž jejich děti se cvičí,

pečuje a bdí. Dávají-li na jevo velikou účastnost v této svaté důležitosti, podporují-li věrně dílo školní v domácnosti, jednají-li sjednoceně a souhlasně s ouřady školními a se svými učiteli, dokazují-li s vynaložením přiměřených prostředků, že jim dítky mezi všemi jejich statky nejdražší jsou, — lépe to pak stojí s našim školnictvím, a jsou to pak praví, ctihodní rodičové našich školních žáků. Ó kýžby všickni byli takoví pečliví rodičové! každý dobromyslný se maou dnes zvolá.

Promluviv k vám, milí rodičové, jichžto děti náležejí do zdejší školy, nyní k vám, rozmilé dítky, jenž jste upřímná starost a péče naše, a naděje věku budoucího! k vám obracím se, a vás snažně napomínám, abyste svou pilností, mravností a ušlechtilým chováním toho hodnými se učinili, že pro vás tak krásný, dům školní jest vzdělán, abyste doň vždy vstupoval ve jmenu Páně, kdež nabýváte moudrosti Boží, a vše-likého výborného umění, vám na nejvš potřebného; kdež se snažiti máte ze vší mysli a síly své, aby každá hodina, kterouž v něm pobudete, vám a dušem vašim pravého přinesla požehnání. — Slyšeli jste, co duch sv. v příslovích 8, 10. 11. praví: *„že lepší jest moudrost než všechny věci nejdražší, a že všechny věci žádostivé jí se nemohou vyrovnati.“* Protož napomíná týž Duch sv. starých i mladých, *„aby raději moudrost a umění než zlato sobě vyvolili.“*

Především ale povzneste při dnešní slavnosti oči svých vděčně k všemocnému a nejlaskavějšímu tvůrci nebes a země, jemuž za svůj nový dům školní děkovati máte; neboť on řídí mysl lidskou; on vůli naší k dobrému naklání; on lidské úmysly a snažnosti k šťastnému přivádí místu. — Dnes s námi srdečné díky vzdejte Jeho Majestátnosti, našemu nejmilostivějšímu císaři a králi Ferdinandu, kterýž co laskavý otec země naší o její vzdělanost tak snažně pečuje, národní školy

milerád zvelebuj, a tímto krásným příkladem svým i všecky nejvyšší a vysoké úřady své, duchovní i světské, k tomu povzbuzuje, aby, čehož k zdokonalení škol jest potřebí, rádi obstarali, a jim též všemožnou oběť přinášeli. Uděliž Bůh všem jeho dobročinným podnikutím hojného svého požehnání, aby pod jeho panováním vezdy více a více rozkvetala duchovní i zemská blahost naší předrahé vlasti! — Dnes vzdejte díky veledůstojnému cis. král. krajskému komisaru, kterýž k této školní slavnosti jsa odeslán, ve jmenu země Pána zde přítomen jest, a co upřímný školní přítel na veliké radosti naší srdečný podíl běře. — Dnes vzdejte díky milostivým vrchnostem Dymokurského a Chlumec-kého panství, kteréžto jevíce pro všecky na svých patronátech jsoucí školy velikomyslné srdce, každoročně mnohou oběť jim přinášejí, a tudyž, jak mnoho si dávají záležitosti na dobrém vycvičení dítek poddaných svých vůbec projevují, dávajíce tím největší důkaz své lásky a dobročinnosti. Žehnejž i jim dobrotivý Bůh, aby, jakož rády to činí, i na budoucnost školám našim milostivými se prokázati mohly! — Děkujte vroucím srdcem též všem vysoce ctěným pánům úředníkům, kteříž pečlivě a laskavě řídili stavbu školy této, jakož i vašim milým rodičům, ježto k tomu pracemi svými ochotně pomocni byli, dobře vědouce, že škola po chrámu Páně v obci druhé jest posvátné a nejdůležitější místo, by se jim Bůh za tu záslužnou snažnost milostivě odměniti ráčil. — Děkujte srdečně i všem vzácným a velectěným hostům duchovním i světským, jenžto přítomností svou dnešní školní slavnost zvelebují, dávajíce tím na jevo, že jsou upřímní příznivci národních škol našich, a že v dokonalém dítek vycvičení sobě velmi zalibují. — Posléze pravím: zehnej Bůh i věrných, horlivých prací všech duchovních a světských učitelů, jenž v školním domě tomto učít

budou! Patříž na ně ten svrchovaný vládce veškerého světa povždy milostivou svou tváří, a rozmnož radosti jejich nad šťastným prospěchem všech dítek školních, a nad jich vzrůstem v křesťanské dokonalosti! Amen.

Sněm svatých Otců a učitelů církevních.

C h v á l a.

a) *Pravá.*

1. Nezakazují, slávy sobě žádati, ale chci slávu pravou; kteráž jest z Boha; jejíž chvála nepochází, dle Pisma, od lidí, nýbrž od Boha. (Řím. II. 29.) V skrytě buďme nábožnými, nejsouce obklopeni mnohou hrdostí, vynášením a přetvářením. Roucho beránci odhoďme, a za to se spíše beránky staňme. Sv. Jan Zlatoustý. (Homil. 43. ad popul. Antiochen.)

2. Chvála naše z Boha pochází ne pak od nás; nenávidí zajisté Bůh chválicích sebe. Svědectví obcování šlechetného buď od jiných dáváno nám. Sv. Kliment Řím. (Epist. ad Corinth. Cap. 30.)

3. Srdce dobře spořádané mnohem častěji samo k sobě pravi: „Co řeknou nebešfané, budu-li taková a taková myšlení míti,“ nežli: „co o mně lidé řeknou?“ Sv. Frant. Sales. (Filot. Část. V. K. 5.)

4. Tehdáž pravou chválu máme, když od Tebe (Pane) chválu máme, když světlo schvaluje světlo: nebo Ty sám, Jenž jsi pravá chvála, dáváš pravou chválu. Sv. Augustin. (Soliloqu. an. ad Deum. Cap. 10. aut. med.)

b) *Marná.*

5. Marnou chválu jmenují, když sobě něčeho přisujeme, čehož nemáme; neb, bychom i měli, není

naše; neb, byť i bylo naše; není tak chvály hodno. Sv. Frant. Sales. (Filot. Část. III. K. 4.)

6. Kolikrátkoli od jiného krom Tebe (ó Pane), vyhledáváme chvály, tolikrát potracujeme Tvou chválu: nebo onano chvála pomíjející jest, ale Tvá věčná jest. Hledáme-li chvály pomíjející, tratíme chválu věčnou. Pakli věčné chvály žádáme, pomíjející nemilujeme. S^o. Augustin. (Soliloqu. an. ad De. c. 10. ante med.)

7. Nechť lidé hledají chvály, kterou sobě vespolek činí, já budu hledati jen té, kteráž od samého Boha pochází. Neboť všecka sláva lidská, všecka čest ve zdejší, všeliká vzněšenost světská jestiž v přirovnání věčné slávy jen marnost a pošetilství. Blah. Tomáš Kemp. (De init. Chr. Lib. III. Cap. XL. n. 6.)

8. Nad chválu lidskou nic mizernějšího. Řekni mi medle, kdybys množství viděl dítek, nemluvnátek myslím, zdaž bys od nich chvály požadoval? A takto se stran chvály měj k lidem všechněm. Sv. Jan Zla-
toustý. (Hom. 43. ad pop. Antioch.)

9. Ó ten přebidný svět! — v němž se nectí, co člověk u svém vnitřku chová, nýbrž to, co zprávcové jeho důchodů, a co jeho podrženi mají: to-li mu schází, aneb to-li na zmar přichází, tuž také svět přestává, čest jemu vzdávati. Svatá Teresie. (Via perfectionis. II. n. 3.)

c) *Nemůžeš-li bez chvály býti, pravou alespoň sobě oblibuj.*

10. Chceš-li chvály dojíti, nevyhledávej chválu lidskou, nýbrž připrav svědomí své Tomu, kterýž osvítí i skryté věci temnosti, a na jevo přijde myšlení srdci, a tehdy chválu budeš mítí od Boha. Svatý Jarolím. (Epistlr. Lib. II. Ep. 22. In ep. ad Coelantiam matron.)

11. Čest sama od sebe přicházející pěkná hývá: ošklivá pak, když se hledá, žádá a žebra. Páv pěkná

pěti svá v kolečko k pohledění na sebe rozprostíraje, z jedné sice strany milé divadlo činí, ale z druhé, což škaredějšího má, ukazuje. Sv. Frant. Sales. (Filot. Část. III. K. 4.)

12. V spravedlnostech a v cnostech svých se nechlub, v skutcích svých dobrých se nevyvyšuj, jimi se nehonos. Tak se niž, aby byl povýšen, tak se hled skloniti, aby mohl zase povstati. Sv. Isidor. (Kniha utěšená. Rozmlouv. roz. s člověk. Čtvrté vyd. str. 56.)

d) Cesta k ní.

13. Totof jsou šlechtetní prostředkově, snaži-li se kdo skrze cnosti, a ne skrze podvodnou ctizádost ke cti, slávě a vládě přijíti; kteréžto věci ač stejně, dobřý i ničemný vyhledává, onen — totiž dobřý — nicméně po přímé cestě dosáhnouti pílí. Cnost jest mu ta cesta, po které základ vši majetnosti, totiž slávu, čest i vládu si vydobývá. Sv. Augustin. (De Civit. Dei. Lib. V. Cap. 12.)

14. Není slušno, abys odtud požadoval cti, kdež se vyhýbáš práci. Sv. Jarolim. (In epistl.)

15. Kdekoliv touží po přednosti v nebi, buď pokorným na zemi; neboť (v nebi) není větší, kdo (na zemi) byl více ctěn, ale kdo spravedlivější, ten i větší. Sv. Jan Zlatouústý. (Sup. Matth.)

e) Nebezpečnou je však každá.

16. Mnoho vím o Bohu; *) avšak uskrovněji, abych vychloubáním-se nezahynul. Nebo nyní mně nejvíce jest se obávati, a nikoli nepozorovati na ty, jenž by mně nadouti chtěli, anof vychvalující mne bičují. Sv. Ignac Ant. (Epist. ad Trallian Cap. 4.)

*) O věcech Boha se týkajících. Sv. Mučenník na své cestě k smrti ode všech vůkolních církví v Smyrně navštíven, chválen a veleben, leká se chval těchto, avatou jsa proniknut pokorou.

17. Vlastní svou chválu slyšeti, a žádného v tom zalíbení nemíti, nevím zdalíž se to kdy některému ze smrtelníkův přihodilo. Sv. Jan Zlatoušť. (De Sacerdotio. Lib. V. Cap. 3.)

18. Byť i mnohému snadné bylo, chvály sobě nevšímati, když se mu odepírá, přece jest nesnadné, v ni sobě nezalibovati, když se podává. Sv. Jeroným. (Epistlr. Lib. II. Ep. 22. In ep. ad Caelant. matr.)

19. Zdali člověk proto jest lepším, že od jiného za lepšího držán bývá? Klame jen podvodný podvodného, marný marného, slepý slepého, slabý slabého, když jej vyvyšuje; a zajisté ho více zahanbuje, když ho marně chválí. Blah. Tomáš Kemp. (De init. Chr. Lib. III. Cap. L. n. 8.)

f) A marná škodí.

20. Nic se nevychloubám, protože samochvalstvo i ohyzdné, i hnusné jest. Sv. Cyprian. (Ep. ad Donat.)

21. Každý stává se před Bohem tím ničemnějším, čím sám sobě zdá se býti vzácnějším: tím vzácnějším stává se Bohu, čím se sám mní býti chatrnějším. Sv. Řehoř. (Moral. Lib. XVIII.)

22. Bez mysli jest dychtění po hodnotech, jest-liže se v ně nejvyšší přítomného života naděje skládá. Každý nechať se odvrátí od bažení po světských hodnotech a žádostech, jenž mysl i ducha znepokojují, tak že by (těm žádostem svolující) moci nad sebou nemohl podržeti. Sv. Ambrož. (Lib. III. sup. Luc.)

23. Ctižádost jest mizerné zlo, tajný jed, skrytý mor, v klamu umělkyně, matka přetvářky, ploditelka závisti, nepravosti původ, mol svatosti, slepota srdcí, z prostředků (jenž by uléčiti mohly) plodí ona neduhy, z léku rodí nemoc. Sv. Bernard. (In sermon.)

g) *Varuj se jí, nebaš po ní.*

24. Varuj se lidské chvály. Před těmi, kteříž tobě pochlebuji nikdyž se nechlub. Nenadýmej se z toho a nekochej se v tom, když k sobě přízeň lidskou náchylnou seznáš. Nedbej na lidskou přízeň; všecku lidskou světa tohoto chválu potup. Nedej se zklamati přízni a chvále světské. Sv. Isidor. (Kniha utěšená. Rozmlouv. roz. s člov. 4 vyd. str. 68.)

25. Lépe jest bez pochyby odpírati této náruživosti, nežli se jí poddávati; nebo čím kdo z této nečistoty očistěnější, tím Bohu jest podobnější. I ačkoli v životě tomto nedá se dokona ze srdce vykořeniti, nepřestávajíc ani o myslí v dobrém prospívající se pokoušeti: buď aspoň tato žádost slávy skrze zamilování spravedlnosti přemáhána; a přicházejí-li kde dobré a svaté věci v pohrdání, zardi se láska světské pochvaly a ustup lásce pravdy. Sv. Augustin. (De Civit. Dei. Lib. V. Cap. 12.)

26. Všemi obyčejí varuj se marně chlouby. Vystřihej se chvály, nestůj o lidskou a světskou chloubu; nevyvyšuj se, nevypínej se, nehonos se, nenadýmej se, nechlub se, nezmitěj sebou a nelítej jako v oblacích. Neroztahuj křídel pýchy své, nepejchej, nesmejšej vysoce a víc než jest o sobě. Nic sobě sám dobrého nepřipisuj. Sv. Isidor. (Kniha utěšená. Rozmlouv. roz. s člov. 4. vyd. Str. 56.)

27. Nemáme se ani příliš radovati, když chválení býváme; aniž se příliš rmoutiti, býváme-li haněni: neboť nemůže nás ani křivda zhoršiti, ani cizí chvála oslaviti. Sv. Augustin. (Epist. ad Volus.)

h) *Proč?*

28. Když se za dobrý skutek pomíjející vyhledává chvála, za cenu chatrnou prodává se věc, jenž věčně odplaty jest hodnou. Sv. Řehoř. (In Pastoral.)

29. Za jeden a týž skutek nemůžete pospolu žádati chválu světskou, a získati odměnu života nebeského. Sv. Maximus. (In serm.)

30 Světská nádhera (sláva) a lidská přizeň dým jest a větrík rychle přecházející; což, když se líbí, nejvíce pykání působí; a když to na krátce těší, tím delší čas ošklivení způsobuje. Petr Ravenat. (In serm.)

31. Jako jedu hadímu chvále lidské se vyhýbej, sice sveden budeš, a cnost tvá svou zásluhu ztratí. Kdo se z lidské pochvaly raduje, pravý blázen jestiř. Bůh toliko, ne pak člověk křehký, chválenou býti zasluhuje. Moudrý si více skutků nežli slov váží. Dobrý skutek chválí sám sebe. Kdo pouze slova chytá, nic nelapí. Cnost z lásky k Bohu vykonaná od Boha pochválena bude. Bl. Tom. Kemp. (Nábožné spisy. — O uznání křehk. naší. K. II. č. 2.)

i) Chválu jiným vzdávajice, nač hleděti máme?

32. Slovo Boží praví: „Před smrtí nechval člověka žádného,“ (Ekl. XI, 30.) jakoby pravilo: chval po smrti, vyvyšuj po dokončení. Z dvojí ale příčiny jest prospěšnější chváliti spíše památku, nežli život člověka; abys totiž pak přede vším zásluhy svatosti vynášel, když ani chváleciho již nenakloňuje pochlebnictví, ani chváleného nepokouší hrdost. Chval tehdy po nebezpečnostech, zvelebuj bezpečného, vychvaluj štěstí plavícího-se, leč pak teprv, až dorazí do přístavu; chval udatnost vůdcovu, leč pak teprv, až dojde vítězství. Sv. Augustin. (In Natal. S. Euseb.)

33. Nikdo nezasluhuje chvály více, než kdo ode všech chválen býti může. Sv. Ambrož. (De Virg. L. I.)

34. Bezpečnost chvály nalezá se ve chvále Boží. Nebo kdy, kdo chválí, je bezpečen? Když se nebojí, že mu chválený k zardění poslouží. Sv. Augustin. (Sup. Psalm.)

35. Dobrého chválíš neprospívá chválenému, ale brž chválicím. Týž. (Sup. Joan.)

Poznámání. Aby důstojné a velebné duchovenstvo tím snadněji se obezříti a nějakého ponětí sobě učiniti mohlo, čeho od nadzmi-
něné patristické Encyklopedie *) očekávati lze: chceme tuto na
př. uvéstí obsah některého písmena:

Abraham. Adam. Adyent. Almužna. Alleluja. Anděl. Anděl
strážní. Anna sv. Antikrist. Apoštolé sv. Aristokracie. Augustin
sv. — Bázeň. Bdění. Bezbožník. Bezbožnost. Bezpečnost. Bezženství.
Bída. Birmování. Biskup. Blaženost. Bližní. Bludář. Boháč. Bo-
hatství. Bojovník. Bol - lítost. Bolest. Brátrství. Bratrstva. Bre-
viář. Budoucnost. Bůh. Byliny. — Ch. Církev. Císař. Cizoložství.
Cnost. Cnosti (tři Božské). Cnosti (čtyry hlavné). Cmostný.
Ctižádost. Čas. Čleň. Čest. Činnost. Čistota. Člověk. Člověčen-
stvo. Čtení. — Dábel. Daň. Dary. David. Demokracie. Dep-
soudný. Desátek. Děti. Disciplína arcani. Divadlo. Dluh. Dlužník.
Dobré. Dobro. Dobročinnost. Dokonalost. Domácnost. Domovina.
Dostičinění. Duch. Duše. Duch svatý. Důvěra. — Samochvála.
Samota. Samoláska. Sektář. Setrvalost. Sjednocenost. Síla.
Skrovnost. Skutky. Skroušenost. Slabost. Sláva. Slavnosti a
svátky Církve. Slib. Šličnost. Slova Boží. Škůba — služby
Boží. Slze. Smilstvo. Smíření. Smířlivost. Smrt. Smyslné. Smy-
slové. Smutek. Snášelivost. Souboj. Soud Boží. Soud lidský.
Soudy. Soustrast. Soužení. Spasení. Společnost. Spravedlnost
všeob. Spravedlnost křesťanská. Srdce. Starost. Stáří. Stát. Stav.
Stipendia. Stranost. Strídmost a t. d. Šlechta. Šlechtovláda.
Šparkování. Štěpán sv. a t. d. Život časný. Život věčný.

*) Jestliž to: Věcní patristická Encyklopedie důstojného našeho pana
Řeháka, o nížto jsme již v IV. svazku minulého roku na stránce
185 návštěvi učinili, a z nížto jsme tento zde uvedený článek o
„Chvále“ na ukázkou podali, tou se kojíce naději, že krásné a
užitečné toto dílo v brzkém čase na světlo vyjde.

Literatura.

Nábožné spisy ctihodného Tomáše Kempenského. Vzdělané od Pantaleona Neumanna, kněze církevního v Zábři. V Hradci Králové, tiskem a nákladem Jana Host. Pospíšila, 1848. 8. S. 353.

Neunavený a velmi horlivý náš pan Neumann, kterýž nepřestává i pěknými původními plody ušlechtilého ducha svého i velmi podařenými překlady literaturu naši rok k roku obohacovati, a jehožto pilnosti nemůžeme se ani dosti nadiviti, věduce, že rovně tak pilným jest dělníkem na dosti obtížné vinici Páně, — nás opět překrásným dárkem obradoval. Podal nám totiž spisy blahoslaveného Tomáše Kempenského, kterýchž jsme posud v jazyku českém neměli, a kteréž touze cenu do sebe mají, co téhož ctihodného spisovatele zlatá kniha o „*Následování Krista*.“ Nebo tentýž zbožný duch, jak i pan překladatel praví, kterýž v oně po celém světě rozhlášené a do všech téměř jazyků přeložené knize vane, i tyto přítomné „*nábožné spisy*“ jeho provívá, tak že nikdo, kdož je s pochopným a nepředpojatým srdcem čítá, z rukou jich nikdy bez velikého užitku svého nezpustí. I tyto spisy zajisté prospívají výborně tak k osvětlení rozumu jako k ošlechtnění srdce. Nebudeme o tom řeči šířiti; pravíme toliko, že jsou to „*Spisy*“ blahoslaveného Tomáše Kempenského, a tím všecko je řečeno. Jsou lidé, a sice ti

nejosvícenější, jenž spisům jeho první místo po svatém písmě dávají. Zbytečno by tedy bylo, chtít něco vychvalovati, což již takové chvály u veškerého světa došlo; a protož nezbyvá nám nic jiného, než abychom toliko pověděli, které jsou to ty „*Spisy*“, ježto nám zde ctihodný a pilný náš pan Neumann podává, a jaký jest jeho překlad. Jsou pak to následující spisy: Nábožné modlitby, a sice ranní, večerní, mešní, před zpovědí, po zpovědi, před svatým přijímáním, po svatém přijímání, v trápení, za svatý život a za šťastné skonání. Z toho však již zřejmě vysvítá, že knížka tato výborně se hodí i za modlicí, a že kdo si ji zjedná, takorča dvě knihy má, knihu modlicí, a pak i knihu k duchovnímu rozjímání; neb další obsah knihy této jest, jak následuje: Potěšitelné listy; malá Abeceda ve škole Kristově; ruční knižička Maličkých; o uznání křehkosti lidské; vzdechy kající duše; noclehárna chudých; o třech stanech, chudobě, pokore a trpělivosti; duchovní růžová zahrádečka; liliové údolí. Každá pak tato hlava zahrnuje v sobě celé zlaté doly, z nichžto si každý hojného duchovního bohatství naváziti může. I v pravdě tvrditi můžeme, že kniha tato výborně poslouží všem těm, ježto jsou duchovního rozjímání mílovní; budeť jim zajisté dobrou rukověti, a najdou v ní nevyvážené a velmi bohaté látky ke svým meditacím. Neb v tom právě jest Tomáš Kempenský veliký a nevyrovnaný mistr, že prázdného slova nikdy neřekl; alebrž že mnohdy jedním slovem mnohem více praví, než jiní na nesčíslných stránkách spisů svých. A protož nic nepochybujeme, že by všeliký člověk znamenitě v duchovním životě prospěl, kdyby den co den jednu toliko částku zlaté této knihy čítal, v uvážení vzal, a náležitě o ni rozjímal. Podle našeho mínění nemělo by býti kněze, ježto by neměl spisů Tomášových. Kde leží koli breviář, tam by vedle něho ležeti měla knížka

„*de imitatione Christi*.“ a tam by ležeti měla i tato druhá knížka blahoslaveného Tomáše Kempenského. Než dosti již o tom, jiní více již o spasitelných spisech těchto pověděli. Zbývá nám toliko, abyhom ku překladau ještě zraky své obrátili, a u příčině té s potěšením vyznati musíme, že jest zcela podařený. Pan překladatel pojal úplně ducha ctihodného Tomáše, a čeho se ten v nábožné duši své domyslil, to nám v mateřském jazyku našem pan překladatel věrně a úplně podal. I šetřil netoliko slohu populárního, nýbrž i pravidelného. Vzdáváme mu tedy díky srdečné, a přejeme mu, aby se knížka tato do hodně mnohých rukou dostala, a aby to dobré, což tato kniha způsobí, i jemu k zásluze od Boha bylo přičteno. I pan nakladatel Pospíšil, jak obyčejně, ničeho nezanedbal, což by k zevnitřní ozdobě knihy této sloužiti mohlo. Tisk, papír, vše jest pěkné a dobré; i krásným obrazem ozdobil knížku. A poněvadž cena knihy jest levná, a kniha švabachem tištěna, protož jest každému, i tomu nej-
sprostšímu, přístupna.

Krátké vysvětlení katechismu. Sepsal Mikuláš Tomek, doktor bohosloví na universitě Pražské, hlavního chrámu sv. Víta na hradě Pražském, a vždy věrně kapitoly děkan, atd. Třetí vydání. V Praze 1849. Nákladem Synů Bohumila Haase. Velký 8. Str. 136. Cena 45 kr. str.

Náboženství, které má dobré občany a lidi činní vedením ke cnosti a spravedlnosti; náboženství, které v dobách šťastných naše blaho zvyšuje, v dobách pak strasti a ve smrti nám nejmocnější útěchy podává a nám potěšitelný výhled otvírá ku vševládné Prozřetelnosti; — náboženství, to nemá obmezováno býti pouze na některou částku lidí; ono má býti vůdcem *jednoho každého* na jeho cestě pozemské; ono ho má provázeti

při všech jeho záležitostech — slaven, ono má pronikati člověka ve hlubinách jeho duše, jevíc květ i ovoce v činech bohabojných, v dějích člověčenstva prospěšných, ve skutecích blahopůbečných.

Ze člověk má ku poznání též náboženství veden býti hned za prvního mládí; že jeho símě blahopodné vloženo býti musí hned záhy v otlou, kyprou půdu srdce dětského: z podstaty věci samé plyne. Mysl i srdce dítek jsou ku pojímání pravd náboženských nade vše spůsobilé; neboť ono spočívá na blahodětském smýšlení k Bohu, na uctivém, s důvěrou spojeném obcování s laskavým Otcem všehomíra. S druhé strany dá se těžkom — ba mnohdy ani již více se nedá — nahraditi ve věku dospělejším, čehož v té věci v mládí zanedbáno. Když jedenkrát již shánívá zaneprázdněnost a obchodná otáčlivost života, když starostlivost o dobývání obživy, když zástup rozličných vášní a nárůživosti ostrým a hustě zapleteným trním a hlozím byly pokryly půdu mysli a srdce: tuť po předešlém zanedbání účinnivé o mládež pečlivosti již tak dobře se nedařívá rozsívání símě nebeského. Neboť kterak dále stavěti tam, kde nebylo setřeno základu? kterak později mají dobrý míti účinek řeči duchovní, byť i nejvýtečnější, když nebyla půda předběžně jak náleží vzdělána?

Jakož vysvítá z řečeného veliká úřadu katechetického důležitost: tak z toho zároveň v oči se stává nemalá jeho *nesnadnost*. K dítkám tak mluvití, aby náboženské pravdy nad oborem smyslnosti se vznášející, působily v mysl, jejíž obzor ještě jest úzeji sevěřený; mluvití k nim tak, aby slova, ty pravdy v sobě obsahující, vnikaly nepouze v pamět, ale též dobře pojaty byly srdcem citelným: k tomu potřebí jest práce a účinnivosti ne tak leďajaké. Hlásá-li řečník učení náboženské, má před sebou posluchače již dospělejší;

učiniv on sobě rozmet své řeči, přednáší ji bez námity a přetržení; on rozvádí svůj předmět v té míře, v jaké se mu to příhodně býti vidí; sloven, činnost jeho mnohem volněji, mnohem samostatněji se může pohybovati. Ale jinak je při náboženském učitelství dítek. On má před sebou posluchače nezralé, při kterých nelze mu předpokládati ani nejobvyklejších vědomostí; on musí s výšin svého poznání sestoupiti až k hlubinám, v nichž položiti má první základy, musí pozorně kámen po kameni klásti a stupeň po stupni jíti a např. pořád se obližeti, nevynachal-li kde podstatné částky, neučinil-li kde mezery, aby se stavení později pojednou nesesypalo. Katecheta nemůže ve svých přednáškách postupovati dle přísně určitého rozměru v provádění svých myšlének, on krok za krokem zkoumati musí svých posluchačů, rozmlouvati s nimi, a dle daných odpovědí opět znovu měniti chod a postup svého vysvětlování. A nadto jaké potřeby jest znalosti duševné, aby se udržela pozornost tékavé myslí mladistvé, a pravdy pro rozum dítek nesažadé, předneseny byly v rouchu pro ně zajímavém! jaké potřeby trpělivosti při častějších pochybeních a pokléscích dítek, anebo neukázal-li se ten ohen pokus ve vykládání hned úplně platným, a musí-li opět a opět jináče vysvětlovati a jináče vykládati!

Ze všeho, což posud jednak o *důležitosti*, jednak o *nesnadnosti* úřadu katechetického pověděno jest, patrně vysvitá, jak veliké posloužení se dobré věci čini vydáním užtečně praktické *knihy katechetické*. Známá slova: „*L'art de vaincre est perdue sans l'art de subsister*“ t. j. umění vítězství ztraceno jest bez umění poskytování potravy — má svou platnost jak ve směru hmotním tak ve směru duševním.

Kdežkoli předešlých vydání knihy svrchu jmenované při katechetických přednáškách již použil, a be-

dlivě ji promysliv a propracovav, hojně porady a pomoci y ni nalezl: vydá svědectví, že dílo to náleží k nejlepším spisům oboru katechetického. Přirozené *pravd náboženských vyvíjení* na podkladu mládíství pojímavosti; náležitě držený *postup u vysvětlování*, kterýž jenom na dobře pojmuté a v přesvědčenost vniklé pravdě staví dále a výše budovu poznání náboženského; *rozbírání pojmů*, srovnalé s duchem jazyka mateřského, což při vyučování mládeže, má-li opravdu prospěti, jest nevyhnutelné; přitom i sloh jasný, správný a snadno i mládístvímu věku dostupný — to vše klade knihu v řadu spisův, jichž sobě každý rád zjednává co rukověti náležitě praktických a s hojnou užitečností sloučených. Pravdivost úsudku zde kladeného znamenati lze i ze samých opětovaných vydání, kteráž, ač velmi četná, pokaždé v nedlouhé době byla rozebrána. Proto dílo to voliti lze s prospěchem netoliko co *příruční knihu* pro přednášky náboženského vyučování, nýbrž i *dítkám*, na vyučování jsoucím, k dohrému jich užitku do rukou dáti se může při *cvičení školním i domácím*. — Toto *třetí* vydání, jež nakladatelové nyní na hojně dotazy po knize již rozprodané znovu obstarali, liší se od předešlých tím, že jest tiskařská úprava nejen ozdobnější, nýbrž že při něm zároveň zření vzato jest na *novější* požadavky ohledem *postupu* jazyka národního. Při rozšířenějším nyní oboru mlůvy mateřské ve vyučování se tedy prospěšná ta kniha co zvláště příhodná schvaluje. △

Katolický Katechismus pro městské a venkovské školy s připojeným krátkým nákresem historie náboženské od počátku světa až na naše časy. S arcibiskupským povolením. V Holomouci 1849. 8. Str. 100. Krátký nákres historie str. 35. tedy 135. V Praze u Krednera a Kleinbuba. Cena 16 kr.

Německý katechismus, kterýž v Řezně na světlo vyšel, získal sobě všady pochvalnou pověst, a s radostí všady byl přijat. Německá literatura se jím honosila co úkazem znamenitým v literatuře své. I není pochybnosti, že katechismus tento mnoho má do sebe stránek, kteréž jej činí znamenitým dílem katechetickým. Jedno jest ale, což mu vytykáme, a sice jak se domníváme vším právem — nekráčí cestou historickou, cestou tou, kteráž u vyučování ve svatém křesťanském náboženství každému člověku vůbec, zvláště pak mládeži jest nejprůhodnější. Aspoň počátek tohoto katechismu měl býti docela jiný, a jestli panu spisovateli záleželo na tom, aby byl stručným, a kniha jeho se nezvětšila, mohl toliko na jednom neb dvou listech říci něco o tom, odkud se zde církev vzala, církev ta, kteráž nám tu víru katolickou předkládá, kdo byl její zakladatel, a kterak ji Syn Boží zde na zemi vstípil. Tím by byl dobrý základ položil k tomu, což na druhé stránce následuje, a kdežto se p. spisovatel hned táže: „Co jest víra katolického křesťana?“ Že této vadě nevyhověl vážený pan překladatel, kterýž v jiných stránkách dost opatrně sobě počínal, a v nejednom ohledu spis ten zdokonalil, velice jest nám líto. Neměla mu zajisté vada tato ujíti, a snadno mohl ji napravit, tak jako leccos jiného napravit. Než tato jediná vada nesmí býti příčinou, bychom se tomu neradovali, že kniha tato ostatně tak výborná i v našem přirozeném jazyku již vyšla, alebrž vděční musíme býti té práci,

v kterouž se avázal překladatel její dvojití cti hodný pan Tomáš Bečák, duchovní pastýř v Kyselovicích na Moravě. Obohatal zajisté tímto překladem národní naši literaturu katechetickou, a velmi vhodnou panům katechetům přiložil rukověť, jak by seba sami vzdělali, a s daleko větším prospěchem důležitý a svatý svůj úřad zastávati mohli.

Celý katechismus rozpadá na tři hlavních částek. První hlavní částka jedná o víře, kteráž v sobě zahrnuje učení o Bohu, o anjeliích, o lidech, a o církvi. Druhá obsahuje v sobě přikázání a učení o hříchu a enosti. Třetí pak jedná o prostředcích milosti, kdežto s potěšením nalazáme, čehož jsme až posud v našem malém školním katechismu pohřešovali, totiž učení o samé milosti, o jejích rozdílech, potřebě a účincích. V těchto třech hlavních částkách jest vše zahrnuto, což náš malý školní katechismus v sobě obsahuje, a nad to výše i leccos ještě jiného v těchto třech hlavních částkách nalazáme, čehož v našem katechismu najíti nelze. Zahrnují pak v sobě tyto tři částky veškeré učení katolické víry dosti přirozeným spůsobem, beze všeho násilného kroucení, tak že vše stojí tam, kde to vlastně státi má, jako ku příkladu učení o modlitbě se na konci třetí částky nalazá, co prostředek, jakby milost Boží mchla býti získána.

„Krátký náčrt historie náboženství“ jesti zvláštní knížkou, kteráž můž býti sama o sobě, zde ale co přídavek jest připojena. Dělí pak se též na tři částek. První nám vypravuje dějiny světa od Adama až do Mojžíše. Druhá od Mojžíše až do Krista, kteráž se zase rozpadá na několik menších částek, jako: Historie Ježíše Krista, historie po Kristu, od obrácení Konstantina až do 16. století. Třetí hlavní částka předkládá historii od rozdvojení ve víře až na naše časy. Následuje „Závěrek“, v němž se stručně rekapitulaci

východ toho děje, což se dříve předneslo, a z čehož jest průvodno, že křesťanství jest pravé Boží náboženství, a že toliko katolická církev jest pravou církví Boží. Návrh tento má 48 §§., a každý z nich jakož i závěrek dole pod čárkou obsažen jest v několika otázkách, z nichžto celý obsah jeho vysvítá, a kteréž se velmi dobře k opakování hodí, když se chce totiž katecheta přesvědčiti, zda-li a jak mu ditky porozuměly. Tak ku příkladu stojí pod §. 48. Co učí francouzské zbouření? Všimli sobě lidé této výstrahy? Jak působilo francouzské zbouření i na naše krajiny? Co se dalo v jiných krajinách Evropejských? Jak zatím Bůh patrně svou církev chránil? Který jest největší div v tomto čase? Jak se to ukazuje v půlnoční Americe? Jak v Asii? Jak v Anglioku? Jak i v našich krajinách? A v závěrku pod 7. číslem stojí: Jaké ovoce přinesla lidem křesťanská víra? Jaké naproti tomu nevěra a bludařství? Co musí každý z toho rozdílného ovoce poznati? — Průvodnoť již z toho, že spis tento jest velmi praktický, a že ho nejenom p. p. katechetové velmi dobře upotřebiti mohou, nýbrž že se i velmi dobře pro děti hodí. Ano přáli bychom, aby pro větší rozšíření království Božího na zemi kniha tato do rukou i mnoha jiných lidí přišla, nebo jsme přesvědčeni, že by mnohý mohl se z ní svatému svému náboženství dokonale vyučiti. Sloh jest velmi srozumitelný, a doufáme, že ty některé poklésky, kterýchž se horlivý p. překladatel proti pravidelnosti a přesnosti řeči dopustil, při druhém vydání, jehož se kniha tato dojistá dočká, napraveny budou. Tak bych ku příkladu nikdy nepsal by by to ale: hřích, kdybychom jej (bírnování) nepřijmuli. Nepsal bych: bludařemi, ji nepřemohou, ruce a oči pozbyli, lepší mravy uvezovati, dobrodincemi; statkami, činiti ostatek a das Uebrige thun, nímž místo jimž, města a krajiny dobyl, křížákami, co to byl za

mož? atd. Neřekl bych také: Třeba se ještě vždycky církev utiskuje; *tak* nás to nesmí v naší víře mástí. Slovíčka *tak* se velou často v tomto smyslu nepravě užívá. Sada na stránce 18: „Jako kdysi apoštolové . . . biskupové katolické církve“ není pravidelná. Sada na téže stránce: „V tomto čase zvelebil . . . nebo otce církevní nazýváme,“ byla by pravidelnější, a lepší by měla smysl, kdyby jen o jedno *a* byla bohatší, a takto tam stálo: „a kteréž učitele církevní neb otce církevní nazýváme.“ Neřekl bych také: krajiny ohněm a mečem pustovati; kdysi místo drahdy; hordy; Báh tryznil; úvodní spor; Vojtěch veliký není Albertus Magnus. Na stránce 20. schází slovíčko *an* před řadou: „Zatím se na západu křesťanství atd. Konečně bych také neřekl: Církev svým slavným výrokem pečť zavržení vytlačila, a místo „následovné bludařství“ řekl bych, bludařství, kteráž následovala. Tyto některé chybičky, kteréž toliko z lásky k dobré věci zde urovnáme, nechať při druhém vydání opraví vážený a horlivý pan překladatel, pak bude dílo jeho zcela dokonalé. Nejposléze připomínáme, že kniha švabachem jest tištěna.

Jen s pravdou ven! neboli sprostý rozum o velikých věcech. Obsah: V. Církev katolická jest samo-spasitelná. V Praze 1849. Str. 77—155. za 8 kr. str.

Kdo sobě první částku téhož výborného a spolek zajímavého spisu opatřil, o němž jsme ve IV. svazku téhož časopisu 1849. na str. 143. zcela dle zásluhy chvalnou učinili zmínku, ten zajisté s námi toužebně očekával vyjití druhé částky, a nemeškal jí sobě opatřiti; dostal pak od nezištného pana spisovatele, a nakladatele za tentýž peníz knížku o něco silnější; odebral-li pak 100 výtisků najednou, dostal ještě zname-

nitý návdavek, aby chudším ji dáti mohli za levnější cenu, anebo docela zdarma.

Sepsána jest i tato druhá částka spisu: „Jen s pravdou ven!“ s toutéž důkladností, živostí, a pokud možná bylo, i se zajímavou šprýmovností, jako první částka, vypravujíc rozmluvu mezi těmtže osobami, jejichž charaktery jsme na svrchu dotčenem místě náležitě vyloužili. Platil-li při první částce nápis: „Sprostý rozum o velikých věcech,“ platí při druhé částce tím víc, neboť tu se jedná o věc mnohem důležitější, totiž: *Církev katolická jest samospasitelná*. Jestli to jeden z nejdůležitějších článkův naší svatě víry, o kterýž na světě mnoho již bylo rozepří, a kterýž podnes jinověrcům kamenem urážky jest a skalou pohoršení. Ačkoliv ale moudrým a opatrným tohoto světa nepochopitelným se býti vidí dotčený článek, ano i čelícím proti zdravému rozumu a odporujícím věčnému milosrdenství Páně: vyloužil ho přece p. spisovatel, velebný P. V. Frost, ředitel ústavu pro hluchoněmé; vyloužil ho tak, že s tím i ten nejučenější může býti spokojen, a že i ten nejsprostší mu náležitě může rozuměti. Vůbec má katolické učení do sebe tu vlastnost, že přiměřeno jest všechněm lidem zdravého rozumu: nevzdělaným že jest přístupné, vzdělaným že jest dokladné. Kdyby pak neměl který článek do sebe takové vlastnosti: nebyl by ani článkem *katolickým*, to jest článkem víry *obecné*, ustanovené od Krista Pána pro *všecky lidi*. Pohledáváme-li ale přístupnost, pochopitelnost a dokladnost katolických článků víry pro *všecky lidi*: potřeba zvlášť vykládati, že vyjímáme ty, jenž rozumu svého užívati nemohou, a ti jsou: malé dítky a šilenci.

Jak vyloužil tedy p. spisovatel onen předležitý článek víry naší, že totiž *jest svatá katolická Církev samospasitelná*, tak že i sprostý rozum dobře toho

může pochopiti, ten nejučenější člověk ale že proť tomu něčeho nemůže právem namítanou?

Přede vším se na to odvolal, že katolická Církev sama jediná o sobě učí, že *jest samospasitelná*, ježto všeliké jiné vyznání výslovně o sobě učí, že *není samospasitelné*. Str. 89. To předeslav, vykládá dle slovozpytu, že *spasiti jest tolik jako z nebezpečnosti nějakého vyvoboditi*; kterýžto mluvení způsob podnes se mezi obecným lidem našim zachoval. Str. 87. Že všickni lidé potřebni byli *vyvobození* z moci ďábla; že potřebni byli *spaseni*, vložil trefným podobenstvím o zajetí páru slavíková do klece: všeliké plemeno jeho línne se v zajetí. Tak přišel první otec náš svou vlastní vinou do moci ďáblvy, vydal všeliké potomstvo své v tutěž ďáblvu mocnost. Str. 88. K vysvobození našemu přišel Kristus Pán, a vyplatil náš dlah svr-ehované spravedlnosti Boží obětováním sebe samého; což on také jediné sám učiniti mohl, ježto jest ten nej-*světější*, a ježto má život svůj v moci své. Vykoupení naše stalo se sice smrtí Kristovou; proto jsme ale ještě nedošli *propuštění* svého z moci ďáblvy, ještě jsme nebyli oučastni svého *spasení*, jako dlužník, uvězněn jsa pro své dluhy, ještě není propuštěn na svobodu, když někdo jiný zaplatil za něj dluh: toto propuštění děje se po výplatě skrze služebníky, buď věřitelovy anebo vyplatitelovy. Tito pak služebníci Krista Pána, našeho vyplatitele, jsou svatí apoštolé a nástupci je-*jih*, biskupové a kněží, tiž posláni jsou, aby vykoup-*peně* pokolení lidské z moci ďáblvy rozvazovali. První, kteříž prostředkem svatého křtu milostí této účastni byli, a k svatým apoštolám se připojili, učinili počátek Kristovy Církev. Což Církev jest, vyobrazuje se tref-*ným* podobenstvím o *Chorvátské obci*. Str. 103. Po-*něvadž* ale Pán Ježíš pro *všecky lidi* umřel, *všecky lidi* vykoupil, a skrze své služebníky *všechném lidem*

spasení, to j. vysvobození z moci ďábla obětuje: proto jest jeho Církev *obecná*, neboli *katolická*. Str. 107. A tato Církev jest *spasitelná*. Za těch časů ale byla na světě Církev židovská, Církev samaritánská, a byt ehom tak řekli církev pohanská. Z těch ale nebyla žádná spasitelná: byt byla, nebylo by Kristu Pánu bývalo třeba sebe samého obětovati, a Církev novou zříditi: Následovně byla Církev Kristova, totiž Církev katolická *sama spasitelná*. Později vznikla, dovoleno-li nám toho slova užívati: Církev Mahomedanská; an atě ta špatnější jest než Církev židovská: samo jde na rozum, že tím méně slouží může *spasitelná*. Poněvadž ale Pán Ježíš jedinou Církev založil, aniž pak bylo třeba, aby jich založil víc než jedna, ježto ji založil pro všecky lidi, pro všecky časy a pro všecka místa: samo sebou vysvitá, že jiná křesťanská vyznání, co jich na světě bylo a jest, nejsou ani Kristovy Církvě, proto že se náčelníci jejich od Církvě Kristovy odtrhli. Nemůžeme říci, že se Církev Kristova odtrhla od nich, ježto by to byl hólý nesmysl, kdyby se řeklo: strom se odtrhl od větve, anebo od listu; nýbrž naopak se říká: větev se od stromu odlomila, list se od něj odtrhl. Nejsou-li ale ostatní křesťanská vyznání církvemi Kristovými, nemohou ani býti *spasitelné*. Z čehož následuje, že Církev obecná neb katolická jakožto *samojediná Kristova Církev jest samospasitelná*. Krátký přehled celé rozmluvy jest velmi příhodně sestaven na str. 128—130.

Na to se namítá, že by katolická Církev všecky jiné lidi zatracovala, že by tím čelila proti evanjelium lásky, proti Bohu a proti Kristu, a následovně že by ani nemohla býti pravou Církví Kristovou. To se vyvrací rozdílem mezi královstvím nebeským na světě, jakž nazývá sám Kristus Ježíš svou svatou Církev, a mezi královstvím nebeským na věčnosti, jenž jest

sidlo blahoslavených; a potom se to vyvrací trefným podobenstvím o zpravci a manželce jeho, do jejichž domu přišlo několik příbuzných. Kdyby každá z těch příbuzných chtěla v domě rozkazovati, dojista učíni tomu konec zpravce, an prohlásí, že jeho manželka jest paní v domě, a jediné ta že má co rozkazovati. Zpravce jest Pán Ježíš, choť jeho svatá katolická Církev: a protož jenom ona má na světě co rozkazovati, jako každá choť v hospodářství svém. V onom podobenství měly ale státi na místě příbuzných choť zpravcovy ženy zcela cizí: neboť k vůli známým stává se přece v domě mnohá věc, poněvadž hosté jsou; podobných hostů ale svatá Církev Kristova na světě nemá, an jiné víry nejsou její příbuzné, nýbrž její od-pornice, její nepřítelkyně; a tak by bylo mnohem jas-něji vysvítilo, že tyto jiné víry, jakožto cizí v domě Kristově nemají docela žádného práva k rozkazování, a že se jim jakožto zjevným a závistivým nepřítelkyním ničeho k vůli státi nemůže. Potom by bylo mnohem jasněji každému šlo na rozum, jak poznamenáno na str. 136. rozhodnutí Kristovo, že jen Církev katolická má na světě co rozkazovati, že ona sama toliko jest spasitelná. — Dobře stojí dále ve smyslu započatého podobenství, že se svatá katolická Církev nemíchá do Božího soudu, (jako se choť zpravcova nemíchá do věci ouřadních, čehož dokonalý a spravedlivý soudce ani nepřipouští). — a protož ani svým vyznavačům spasení věčného zcela nepojišťuje, ani jinověrce neza-trácuje, ježto soud po smrti sobě samému zůstavil Kristus Ježíš. A dobře se dokládá, že *pouhé jmeno* ka-tolického křesťana nebude příčinou věčného spasení, aniž *pouhé jmeno* jakéhokoli jiného vyznání víry pří-čínou věčného zavržení. Poněvadž ale přece řekl Pán svým učedníkům: „*Cožkoli svážete na zemi, bude svázáno na nebi, a cožkoli rozvážete na zemi, bude*

rozvázáno na nebi.“ proto mělo býti přidáno, že katolický křesťan, kterýž se horlivě přičiní, aby jména svého zcela byl hoden, že *bezpečně* může *doufat*, že Pán Ježíš soudu své svaté Církve potvrdí, kdežto naproti tomu žádný jiný vyznavač podobné blahé naděje nemá, aniž míti může, an jeho vyznání není Církví Kristovou, a protož docela žádného práva nemá, vázati a rozvazovati, hříchů odpouštěti anebo zadržovati. Neboť kdyby upřímný katolický křesťan více naděje spasení svého neměl, než každý jiný vyznavač anebo úplný nevěrec: neměla by svatá katolická Církev *podstatné* přednosti před jinými věrami, a darmo by byl řekl Pán: „Cožkoli svázete *na zemi*, budeť svázáno *na nebi* atd.“ Nedává-li svatá katolická Církev svým věrným dítkám za jejich živobyť úplně jistoty spasení jejich, děje se proto jenom, že vševědoucí nejsou, ani žádnému do srdce nahlédnouti nemůže, zdali skutečně takový jest, jaký se býti vidí; aniž může s jistotou věděti napřed, že ten, kterýž nyní skutečně spravedliv jest, žeť ve své spravedlnosti také až do konce života svého setrvá. Nestojí-li ale katolický křesťan na odpor sobě sám, a nepodvádí-li pokrytstvím svaté Církve, může býti zcela ujištěn, že slovo a soud této *plnomocnice* Kristovy celou bude míti platnost před soudem Božím. Není tedy hospodářství Kristovo rozděleno zcela tak, jako v domě zprávcově, nýbrž více jako mezi králem a plnomocným jeho vládařem, kdežto král potvrzuje toliko spravedlivého soudu jeho. Tohoto poznamenání se ale nedostává v dotčené knížce, a protož prosíme pana spisovatele, aby při druhém vydání, jehož se tento výborný spis jistotně dočká, přidal, což při první práci své přehlédnul, unášen jsa ohnivou horlivostí pro svatou pravdu.

Nemůže-li ale svatá katolická Církev pojistiti věčného spasení ani svým věrným dítkám, protože jim

do srdce nahlédnouti nemůže, aniž ví, zdali až do smrti setrvají v dobrém stále: tím méně může co jiného říci o budoucím stavu jinověrcův, jenž ani těch prostředkův neužívají, kteréž Pán Ježíš k dosažení spasení našeho ustanovil. A právě proto zavrhuje, odsuzuje, zatracuje svatá katolická Církev všeliké jiné vyznání jakožto zcestné a bludné, protože lidem buď nezjevují bezpečnou cestu k věčnému spasení, anebo že se jim náležitých prostředkův nedostává, aby člověka na této důležité cestě posilňovaly k dokonalému setrvání v dobrém až na konec života. Ač ale zatracuje svatá Církev všeliké jiné sobě odporné strany, proto přece nezatracuje ani jednoho člověka; a to sice předě vším proto, že výslovně řekl Pán: „Nesudte a nebudete souzeni,“ mimo to pak, že Bůh sám nejednou ukázal jasně, že se mu zalíbilo v upřímných a spravedlivých lidech již tenkrát, prvé než připojeni byli k jednotě svaté Církve jeho. To vyloženo zvlášť na str. 142., 143. příkladem Kornelia ze skutk. Apoštol. 10. Dobře pak podotknuto, že se Kornelius nelíbil Bohu pohanstvím, k němuž se zevně přiznával, nébrž toliko svou vnitřní upřímností a nábožností; a že by byl vypadl z milosti Páně, kdyby byl, poznav křesťanské učení, pohanem chtěl zůstatí. Poučena jsouc svatá katolická Církev příkladem téhož Kornelia, uznává všechny za dítky svoje, kteříž před Bohem upřímně a spravedlivě živi jsou, byť se ani sami nehlásili do počtu katolických křesťanův, protože pravosti katolické Církve beze vší viny své nepoznali. Tyto pak upřímné a spravedlivé duše, kteréž nevědomky a nevině v zevnějším trvají bludu, nazýváme Církev neviditelnou, a doufáme o nich, že dojdou spasení svého, ne sice zevnějším vyznáváním víry bludné, nébrž tím, což dle přirozeného zákona věří, anebo dle toho, což z víry katolické do své víry jsou přijali, a což ovšem jest

dobré a spasitelné, poněvadž katolické. Pohřešili jsme ale, že by byl p. spisovatel *výslovnou* učinil zmínku o Církvi neviditelné; měl pak to tím více učiniti, an uvedl svrchu, že protestanté uznávají toliko Církev neviditelnou, viditelnou zcela zapírajíce, aby nemuseli připustiti, že viditelná Církev potřebuje také viditelné hlavy, Římského papeže. I zde ho tedy prosíme, aby při druhém vydání výslovně doložil, což jenom skrytě napověděno jest. Ostatek ale velmi pěkně a každému pochopitelně v započatém podobenství vykládá, že tomu nic neprospěje ani Kristus, kterýž *poznáv* jeho Církev svatou, žádné služby její *vzdorně* nepřijímá, na str. 148—153.; ježto bude platiti o něm, což řekl Pán učedníkům svým: „Kdož vámi pohrdá, mnou pohrdá, a kdož mnou pohrdá, pohrdá tím, kterýž mne poslal;“ a opět: „Kdož Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán.“

An horlivému a učenému p. spisovateli děkujeme za výbornou službu, kterouž spisem svým pravověrnému lidu prokázal, přejeme mu zároveň pohodlného času, aby při svých mnohonásobných pracích dokonati mohl, což nám k závěrku této druhé sešitky své slíbil: pojednání totiž o tak nazvaných Církvích evanjelických *zvlášť*, o Husovi, a zdali jest mocnář z milosti Boží, čili vychází-li všeliká mocnost z lidu. Poslední tento článek známe již z praci jeho v jazyku německém, přejeme ale spolu, aby se co nejdříve dostal také do rukou našeho upřímného českého lidu. *

Věrná Roza, aneb vítězství katolického náboženství. Původní povídka od Vinc. Janalika, církevního kněze v Brněnské diecesi. Nákladem Dědictví Svatojanského 1849. za 20 kr. str.

Kdybychom tuto knížku posuzovati měli dle prís-ných psychologických pravidel, museli bychom říci, že

v ní obsaženy jsou netoliko mnohé přepjatosti, alebrž že na nejednom místě zabíhá v holou nepřirozenost. Zapomenul-li ale p. spisovatel na staré pravidlo: „Quaecumque ostendis mihi sic, incredulus odi“ (Horatii epist. ad Pisones): nebudeme ho z toho příliš viniti. Jedno nemínil postaviti vzor, v jakém pořádku se smyslové a citové v srdci lidském přirozeně vyvinují, jakého stupně dosáhnouti mohou, jak dlouho ve své svrchovanosti trvají a jak se opět proměňují; mimo to neměl na zřeteli čtenářstvo učené, kteréž všude přísně stopuje pravidla přirozenosti, nébrž toliko upřímné čtenářstvo knih vydávaných nákladem Dědictví svatojanského, kterémuž se více jedná o věc, o spasitelné naučení, o utvrzení v pravé víře, o ušlechtnění mravů, než o formu, v kteréž se mu toto naučení podává. Tím sice nemíním a nechci říci, že by se spoluoudům Dědictví svatojanského ledacos mohlo do rukou podávati, což před soudem přísné kritiky obstáti nemůže: na žádný způsob; ale právě toto čtenářstvo jest trpělivější a rádo promijí spisovateli na jedné straně některou chybu, jenom když na druhé straně vidí, že mu tento spisovatel dobře posloužiti chtěl, ač si učenější a spolu také znamenitější část jeho přeje, aby všecko, což se neučené části k ponaučení a duchovnému vzdělání podává, naskrze dokonalé bylo. Neboť žádný omyl, buď on si jakéhokoli způsobu, nepřispěje k jasnému poznání pravdy, a chyba, byť třeba ostatně neškodná, nepřispěje k dokonalému životu napravení.

Abychom ale nemluvili u vítr, sděliti třeba velebnému čtenářstvu přítomného časopisu krátký obsah „*Věrné Rozy*“, abychom poukázati mohli, v čem p. spisovatel spoluoudům Dědictví svatojanského skutečně dobře posloužil, a v čem vystoupil z mezí přirozenosti.

Roza, chudý sirotek, v službě u spravedlivých a nábožných hospodářů, dala se proti jejich radě od

jednoho bohatého a z počátku dosti poctivého protestanta k tomu nakloniti, aby s ním vstoupila v manželský sňatek. Nebyla sice lehkomyšlná, nebyla u víře rozpařená: odvážila se ale k tomuto, zajisté velmi nebezpečnému kroku proto jenom, že se domnívala, že jako chudá dívka k starosti bude na světě opovržena, když nebude moci sloužiti. Zde měl ale p. spisovatel vyložiti předně vnitřní veliký boj, v kterémž dokonalá katolická panna zápasila sama sebou, než podala jinověrci ruku svou k manželskému sňatku, a že u ní rozhodla jenom ta naděje, naděje ovšem dost nejistá, že manžela svého přesvědčí o pravdě katolické víry, a že jej uvede do lůna této Církve samospasitelné. Za druhé měl výslovně a obšírně dáti výstrahu všechněm chudým katolickým pannám, aby pod záminkou tělesného zaopatření nevydávaly sebe podobným způsobem v nebezpečství buď ještě horší bídý anebo docela v nebezpečství spasení duchovního. An ale jedno i druhé mlčením pominul: stal se tam nepřirozeným vykladačem lidských citů, tu nedokonalým učitelem. — Z počátku se vedlo Roze velmi dobře, ale po krátkém čase nastávaly jí vždy větší těžkosti, an se přičinil její manžel nakloniti ji k víře protestantské. Tu teprva hořce litovala přenáhleného kroku svého. Porodila manželovi tři synů, z kterýchž nejstarší, ač z prvního počátku od nábožné katolické matky k víře katolické byl veden, později ale zcela dle zásad protestantských vychován; druzí dva mladší, ač také od pastora křtěni, zůstaveni přec docela vychováni mateřskému, tedy katolickému. To jest opět holá nepřirozenost. Neboť an zamejšlel otec i matku učiniti protestantku, k víře jest nepodobno, aby byl nedbal docela nic o první vychování mladších synův svých. — Přesvědčiv se na konec manžel, že jeho naděje docela zklamána jest, vyhnal z domů manželku svou způsobem tím nejpotupněj-

ším a nade všecko pomyšlení ukrutným, a s ní zároveň nejmladšího syna. Proč i syna vyhnal, také žádný nerozhodne, ježto se spíše nadíti mohl, že malé pacholátko bude tím snáze jemu po vůli, když od matky nebude již slyšeti učení katolického. A poněvadž manželku svou na nejvejš trápití chtěl: nevalil na ni zajiště obmyšlené trápení, an jí nechal aspoň jedno dítě. Druhá nepřirozenost jeví se v tom, že prostřední doma zůstavený synek, as 10tileté pacholátko ani tak mnoho nepláče pro vyhnání nevinné a srdečně milované matky i upřímného sobě bratra, ale mnohem více rozumuje o jednání otcovu a o budoucnosti své, jak zůstane stálým u vyznání katolické víry. Takovéto jednání přesabá daleko outlinký tento věk. Abychom ale při tomto prostředním synu zůstali, vypravuje nám p. spisovatel, že svým časem veden byl od otce k pastrovi, aby byl od superintendenta konfirmován, při čemž neohroženě a veřejně vyznal, že zůstane katolickem. Takovéto vyznání malého dítěte není sice nepřirozené, jak zde ale stojí, jest málo odůvodněné. Potom ho nechal otec u téhož pastora, aby vycvičen byl v lutheranské víře: nečiní se ale docela žádná zmínka, jak ho tento pastor cvičil; mnohem pak jest podivnější, že ani nevěděl, jak svěřenec jeho v poznání *katolické víry* prospívá; nejpodivnější jest ale to, že v *pastorovu* domě prospívá mládeneček v důležitém a spolu nesnadném poznání víry svaté *katolické sebou sám*, nemaje žádného učitele, pouze jenom z knih, kterýchž také zcela nepovědomým způsobem nabyl. Činí se ovšem zmínka, ale jenom jako mimochoodem, že se tento mládeneček tajně scházel s dobrými katolíky ano i s kněžími: nerozřešenou ale zůstává otázkou, jak s nimi učinil známost, a jak to všecko mohlo zůstati pastora, povýšeného později na úřad superintendenta, jak to všecko mohlo zůstati ho tajno,

až naposledy tento dokonale vycvičený mládenec i dceru superintendentovu nakloňovati počal k víře katolické. — Na to, zpraven jsa o všem otec poslal si pro něj; ale syn prchl na cestě, boje se ukrutného hněvu otcova, hledal zaopatření a také ho došel. Řízením Božím shledal se se svou matkou, kteráž se počestně živila, ale neustále oplakávala ztrátu nejmladšího synáčka svého. O tomto nejmladším synu se vypravuje, že polekán jsa ve spaní probudil se, a nevida matku do lesa prchnul, zde zabloudil; však zachování jeho při živobytí udává se na outlý jeho věk mezi hejnem vlků k víře nepodobným způsobem; neboť z předešlého vypravování nevědouce o něm nic, že by na stromy dobře uměl lézti, najednou slyšíme, že před vlky, neznaje ani dravost jejich, na strom vylezl, a na větvích jeho přenocoval. Od této doby vyvinuje se ostatní celá povídka i příjemným i přirozenějším způsobem. Nejmladší syn totiž vyučil se řezbářství, potom vstoupil do řádu jesuitského, po vyzdvižení svého kláštera přišel k otci a nepoznán jsa od něj přivedl ho po letech velmi opatrným způsobem k poznání katolické víry, kterouž také vyznal. Jakožto katolik rozepsal v novinách, aby se manželka i synové jeho domů navrátili, což se i stalo. Nyní započal s manželkou svou nový a blahý život. O synech ale nevěděl nic, vyjma prostředního. Neboť nejstarší se potloukal po světě jako marnotratník a ničema, nejmladší se ale nedal znáti, ač byl srdečně milován jako příchozí pohostěnc a přítel. Nejstarší syn ale padl do rukou bratru svému ouředníku jako tulák, a dodán byl rodičům, kdež horlivě pokání učinil, a katolickou víru vyznal; nejmladší ale byl konečně poznán v nemoci po jistém znamení, kteréž matka oběma mladším synům svým, co malým pacholátkům bez bolesti (!) jednou na rameni vypíchala. A tak se navrátil ouplný pokoj a blaho celé rodině.

Ačkoliv ale vypravuje p. spisovatel povídku svou s podotčenými přepiatostmi a místem zcela nepřírozně: zapřítí se přece nedá, že vypravování jeho jest velmi zajímavé a pohnutlivé, a sice tak, že sotva lze, dost málo citlivému člověku zdržeti se slzi, když čte, jak trpělivá byla Roza při všem trápení svém, jak horlivě pečovala o dokonalé vychování sobě svěřených mladších synů, jak se modlila za manžela svého, aby se obrátil, — ne pro její časný prospěch, nýbrž pro jeho vlastní spasení, a jak upřímně jemu odpouštěla. I chování se mladších synů k surovému otci jest velmi příkladné a pohnutlivé.

Ostatek buď i to ku chvále p. spisovatele podotknuto, že jednotlivé charaktery osob, jak je z počátku nastínil, že je věrně zachoval a důsledně provedl. Aniz pak toho mlčením pominouti smíme, že při každé naskytlé příležitosti nastínil barvami zřetelnými škodné a záhuby plné požívání nápojů pálených.

Když věrný lid náš čtením knihy této nabýváti bude příjemné zábavy, spasitelného naučení a potřebné výstrahy hříchu a svodných k němu nebezpečství (a že toho všeho zde nabude, nelze ani pochybovati): nemůžeme jinak, než „Věrnou Rozu“ každému poroučeti, a panu spisovateli za upřímnou jeho práci děkovati, odpouštějice mu všechno, v čemž se poněkud přenáhlił; kteréžto chyby jsme mu nejvíce za tou příčinou šetrně vytknuli, aby se jim budoucně vyhnul, a jmena klassického spisovatele hodným se učinil. ❀

Život sv. Vojtěcha, biskupa i mučenníka, patrona národu. Sepsal Václav Štulc, kněz církevní a duchovní správce u sv. Kateřiny v Praze. 1849. 8. Str. 96. Cena 8 krejc.

Několik slov k poctivým lidem. Sepsal V. Štulc, kněz církevní a duchovní správce u sv. Kateřiny v Praze. 1849. 8. Str. 64. Cena 8 krejc.

Čtenářům Blahověsta obsah těchto dvou knížek dobře jest povědom, neboť z lonského Časopisu tohoto jsou vyňaty, aby co knížky o sobě i tomu obecenstvu mohly býti podány, kteréž obyčejně časopisů nečítá. Mnohý čtenář Blahověsta vzpomíná posud na ty duchovní rozkoše, kteréž mu oba tyto spisy tvořily, an po drahý čas listy onoho Časopisu naplňovaly; nebo mnohý byl jimi v duši své vzdělán a v srdci svém sladce potěšen. Že tedy velebný pan Štulc tyto dva spisy i zvláště o sobě vydal, nemůžeme leč na vysost chváliti; neboť dobrá věc se má co nejvíce možno rozšířiti, a každému přístupnou učiniti. Tyto dva dotčené spisy jsou ale v skutku obsahu tak vzdělávajících, úspěštilého a utěšeného, že s celou duší každý pravý křesťan a vlastenec žádati musí, aby se do velmi mnoho rukou dostaly. První, jenž nám podává život našeho milého a drahého vlastence, stane se dojistá oblíbeným čtením našeho upřímného a nábožného lidu, a nic nepochybujeme, že půjde z ruky do ruky, bude-li jen kdo, jenž by ho na knížku tuto pozorná učinil. Náš dobrý lid rád čte životy Svatých, zvláště pak svých milých patronů, a protož velice toho litujeme, že knížka tato nebyla podána Dědictví svatého Jana Nep., kteroužto cestou mohla největšího rozšíření nabyti. Dokládáme ještě, že se také velmi dobře hodí za odměnu pilným žákům, a protož všecky přátely a dobrodince mládeže na ni pozorny činíme. Druhá, obsahující v

sobě „Několik slov k poctivým lidem“, jest výlev šlechtného a zbožného srdce spisovatelova, kteréž v času zjitřeném a rozhodném, v času hrozícího nebezpečí bratry a rodáky k sobě vine, v lásce rozněcuje, a na jejich povinnosti je pamatuje. Mluví ke všem stavům, žádného nevyjímaje, a ukazuje, co každý z nás činiti musí, má-li za tohoto všech věcí převratu obecné blaho vlasti, církve a člověčenstva pojištěno býti. Jestli to tedy spis zcela od času a k nynějšímu času připadající, a má do sebe takové důležitosti, že by si každý stav obsah své, mu zde vytknuté povinnosti nejen do paměti, nýbrž i do srdce měl zapsati. Kéž by všeliký člověk a všeliký stav tak jednal, jak zde podotknuto, bylo by brzo zase dobře a blaze! Konečně váženému obecenstvu v známost uvozujeme, že obě tyto knížky v slušné obálce za tu výše oznámenou skrovnou cenu lze dostati jak v knihkupectví p. p. Crednera a Kleinbuba tak i u velebného p. spisovatele v známém příbytku jeho na dobytčím trhu.

O z n a m o v a t e l.

Predigten auf alle Marienfeste. Herausgegeben von einem emeritirten Priester. Erster Jahrgang. Regensburg, 1849. 8. St. 202. V Praze u Václava Hessa. Cena 50 krejc. na stříbře. Marianských kázání není nazbyt, a nejednou se i obratnému kazateli přihází, že se, jak říkáme, vykáže, maje častěji do roka na slavnosti Mariánské kázání. Podobného eos každý již zkusil, a právě ti, ježto již delší čas na vinici Páně pracují, nejspíše toho okoušejí. I potřebí jest každému, ohlédnouti se po nové látce, by se nemusel opakovati, a to zvláště příčinou Mariánských kázání, jichžto vypracování není tak snadné, jak by se snad

někdo domejšlel. S vděčností musíme tedy přijmouti toto přítomné dílo, jež toliko Mariánská kázání v sobě obsahuje. Jest jich pak šestnáctero, a vynikají i rozmanitostí i jinými dobrými vlastnostmi.

Sämmtliche Fastenreden. Nebst einigen Gelegenheitsreden von Ernest Kronenberger, weil. Augustinerprediger zu Trier. Neu herausgegeben von einem katholischen Geistlichen. 2 Bände. Regensburg, 1849. V Praze u Václava Hessa. Cena 1 zlat. 51 kr. na stř. První díl zahrnuje v sobě osmnáctero řečí o posledních věcech člověka. Druhý díl obsahuje v sobě šestero postních a patero příležitostných kázání. Onano mají za předmět dcera Sionskou; vypravují totiž, což se vše v Jerusalemě dalo, a jaký konec to mělo. I vidíme Jerusalemě v slávě jeho, ve svatosti, v hříšnosti, v zatvrzelosti a v záhubě. A to vše se líčí živými barvami a mnohou výmluvností. Tak jádrné a živé jsou i řeči o posledních věcech člověka, a protož můžeme ovšem kázání tato velebnému duchovenstvu dobrým právem schváliti.

Fastenpredigten über die fünf letzten Dinge des Menschen, die fünf Gebote der Kirche und die fünf Geheimnisse des schmerzenreichen Rosenkranzes. Von R. H. Wörner, katholischem Geistlichen. Regensburg, 1849. Veliký 8. Str. 162. V Praze u Hessa. Cena 50 krejc. na stříbře. Kázání tato, kteráž v čele nesou ty předměty, kteréž předkládají, vynikají nad mnohá jiná velikou svou prostosrdečností a spolu též důkladností. I bylatě také od německého časopisectva schválena.

Europa im Jahre 1848. Oder Betrachtungen über die Organisation der Arbeit, den Communismus und das Christenthum. Von J. Gaume, Generalvikar der Diözese Nevers, Ritter des Sylvesterordens. Aus dem Französischen. Regensburg, 1849. 8. Str. 119. V Praze u Crednera a Hessa. 42 krejc. na stříb. Co Hirschsch er ve své knížce: „Die socialen Zustände der Gegenwart

und die Kirche“ krátkými však jádrnými slovy nastiňuje; to se v této zde zevrubněji rozkládá, ano poněkud i historickými důvody vyličuje. Strach obehází člověka, když povážíme, jak daleko to s námi přišlo. Jícen horoucí sopky jest odevřen, a hrozí nám zkázou. A to se nedává viděti toliko černokrevníkům, takovým řku lidem, o nichž se tvrdí, že vše prý v černém rubáši vidí, nýbrž to viděti může každý, kdož zdravého a povážlivého rozumu jest, a poněkud jenom bystrý zrak má. Spása leží toliko v církvi, k té se musí člověčenstvo navrátiti, má-li býti lépe, a nemají-li všechny naše společenské poměry zvrub na vrub vyvráceny býti. Vezmi a čti!

Die Gefahren der Kirche gegenüber den Paragraphen 14—20 der Grundrechte des deutschen Volkes. Von Dr. Joh. Friedrich Wohlfarth, Kirchenrath. Weimar. 1849, 8. St. 98. V Praze u Crednera etc. za 34 kr. na stříb. Již tedy i Protestanti nahlížejí, že církvi a vůbec všemu křesťanství hrob se kopá tou neblahou politikou, kteréž se korifeové novějšího státnictví a zákonodárství oddávají. Zde hájí protestant, ač po protestantsku, práva a pravdy, a ukazuje, kam to asi přijde, bude-li se dále na cestě pokračovati, kterouž sněm Frankobrodský proklestil, ano co z toho pojde, když jenom výrokové jeho platnosti podrží. My zde jenom dokládáme: Eru dimini! Že pak pan Wohlfarth si vyjždí také na církev katolickou, to leží v krvi protestantismu, tím však knížka jeho větší ceny nenabyla.

Leben des heiligen Aloysius von Gonzaga, aus der Gesellschaft Jesu. Von P. Virgil Ceparí. Neue, mit Andachtsübungen zu diesem englischen Jünglinge vermehrte Ausgabe von Michael Sintzel. Zweite Auflage. Mit einem Titelkupfer. Regensburg, 1849. 8. Stran 297. V Praze u Crednera etc. za 1 zlat. 3 kr. na stříbře. Ve věku našem, kde se prostopášnost života, nečistota a smilstvo od mnohých ani za hřích nepokládají,

právě teď, an žádostem těla volnější uzda se pouští než kdy jindy, a nemravnost se silně rozmáhá, měli bychom zvláště takové knihy, jako jest tato přítomná, mezi lidem rozšiřovati. Svátý Aloysius, tento ušlechtilý kvítek z panické zahrady, tento čistý a cnotný mládenec měl by často lidu za vzor a příklad představován býti. Kéž by tedy někdo výbornou knížku tuto v český jazyk přeložil! Snad by ji s radostí Prazská naše jednota katolíků vydala.

Untersuchungen über die kirchlichen Zustände in den kaiserlich österreichischen Staaten, die Art ihrer Entstehung und die in Ansehung dieser Zustände wünschenswerthen Reformen. Von Dr. Ignaz Beidtel, kaiserlich österreichischen Appellationsrathe und ehemaligen Professor des Kirchenrechts an der hohen Schule zu Ollmütz. Wien, 1849. Veliký 8. St. 328. V Praze u Crednera etc. za 2 zlat. 40 krejc. na stříb. Důležitost knihy této vysvítá již z jejího názvu, kterýž v čele avém nese. Kterak se všecky okolnosti a poměry církevní v zemích rakouské říše zhoršily, a až na ten stupeň absolutní a burokratické libovольnosti dospěly, dosti nestranně a pravdivě vypravuje učený pan spisovatel. Lékař, kterýž poznal neduh a jeho příčinu, jest také s to, přiměřeným lékem nemocnému přispěti: podobně tak pan Beidtel, maje úplnou a dokonalou známost všeho toho, což církvi bylo na ujmu, dobré léky navrhuje, kterýmiž jedině budoucnost církve v zemích rakouské říše se může utěšenější státi. Že on, nekuž, tak vážně mluví o církvi, a tak horlivě se jí ujímá, to zvláště za těchto časů zásluhu jeho rozmnožuje, a srdci jeho čest dělá.

Zprávy.

Kterak katoličtí biskupové mluví.

Srdce každého věrného syna katolické církve radostí zplesá, když slyší, jak snažně se knížata církevní na vládách toho domáhají, což po právu Božím i lidském církvi náleží, a což jí od drahně časů neblahým oním absolutismem státním tvrdošijně bylo odejato. Zejmena důstojní biskupové v Prusích se vši silou nalehají na to, aby svoboda církve, příslibená i zaručená ústavou říše pruské, cele a skutečně v život byla uvedena. Za tou příčinou podali jsou lonského roku ministerstvu spis, kterýžto sedm těch pečlivých Otců a knížat církevních, mezi nimiž se i jeden biskup říše Rakouské, a sice Nejdůstojnější kníže arcibiskup Olomúcký nachází, podepsalo, a ve kterémžto nejen proti některým krokům a nařízením vlády mužně a srdnatě protestují, nýbrž i toho se dovolávají, což by dle spravedlnosti církvi mělo býti navráceno. Aby se pak nezdálo, že se světla štítí, vystoupili se svými spravedlivými požadavky před celý svět, uveřejnivše je ve spisku: „Denkschrift der katholischen Bischöfe in Preussen über die Verfassungs-Urkunde für den preussischen Staat vom 5. Dezember 1848. Köln 1849. Ať svět nyní sám rozsoudí, má-li církev katolická k těm oním věcem právo čili nic. Abychom váženému našemu čtenářstvu ukázali, kterak tito Otcové a knížata církevní mluví a práv církve hájí, aspoň jedno místo zde uvedeme. Vyjá-

dřívše se na str. 6, že s vděčností přijímají ústavou církvi pojištěné právo k samostatnému spravování zevnitřních i vnitřních svých záležitostí, pokračují takto:

„Mit der Beseitigung jener Schranken und dem Wegfall des so fruchtbar und ohne Grenzen dehnbar gewordenen Placets umfasst nun diese der Kirche wieder zurückgegebene Selbstständigkeit in der Richtung nach Innen die freie Anordnung aller gottesdienstlichen Handlungen und Andachtsübungen, der katholischen Feste, der Fast- und Abstinenz-Tage, die Errichtung neuer kirchlichen Aemter, so wie die Beibehaltung und Aufnahme kirchlicher Congregationen, je nach dem kirchlichen Bedürfnisse und im Einklange mit den kanonischen Satzungen, ferner die ungehinderte Bekanntmachung aller oberhirtlichen Erlasse, der päpstlichen sowohl, als der bischöflichen, und ebenso die freie Besetzung aller kirchlichen Aemter — sohin die freie Wahl der Bischöfe und Weihbischöfe, die freie Besetzung der Dom- und Stiftsstellen, und die freie Ernennung der bischöflichen General-Vikare, Officiate, Räte, Dechanten und sonstiger bischöflichen Verwaltungsbeamten, sowie der Pfarrer und anderer Seelsorgs-Geistlichen, zu welchen bisher die staatliche Genehmigung oder Bestätigung ist gefordert worden.

Diese freie Aemterbesetzung nehmen aber die katholischen Bischöfe, der Staatsgewalt gegenüber, auch mit Wegfall des Präsentations- und des Ernennungsrechtes auf den Grund der nämlichen, der Kirche zugesprochenen Selbstständigkeit, und der in den Artikeln 14 und 15 der neuen Staatsverfassung enthaltenen Bestimmungen, sowohl ihrem Geiste, als ihrem klaren Wortlaute nach, in Anspruch, wie sich dieses durch eine nähere Darlegung des eigentlichen Sachverhaltes als vollkommen begründet darthut.

Es sind nämlich bezüglich der bisherigen von dem Staate bei der Besetzung kirchlicher Aemter, namentlich Pfarr- und anderer Seelsorgsstellen, ausgeübten Betheiligung zweierlei fiskalische Präsentations- und Ernennungsrechte wohl

zu unterscheiden: das eine, welches der Staat in Folge der Säkularisation der Bisthümer, Stifter, Klöster und Abteien in Anspruch nahm, und das andere, welches auf einem jedesmaligen besondern canonischen Titel durch Fundation beruht.

Seit der Säkularisation hat die Staatsgewalt das Patronatrecht, und mit ihm das Präsentations- oder Ernennungsrecht, für sich ohne kirchlichen Rechtstitel in Anspruch genommen und ausgeübt, als verstände sich das von selbst. Wurde die Frage nach dem Grunde jener in Anspruch genommenen Rechte erhoben, so wurde Verschiedenes angegeben. Bald wurde behauptet, die Staatsgewalt habe jene Rechte deshalb erlangt, weil sie Nachfolger der aufgehobenen Anstalten geworden sei, und bald wurde vorgegeben, sie sei dadurch in deren Besitz gekommen, weil mit dem Erwerbe der Güter der aufgehobenen kirchlichen Anstalten auch alle frühere Rechte derselben in ihre Hand übergegangen seien. Es ist aber weder das Eine, noch das Andere in Wahrheit begründet. Das Patronat- und Präsentationsrecht, welches die aufgehobenen kirchlichen Anstalten besessen haben, stand den betreffenden Stiftern, Kapiteln und Klöstern, sowie den einzelnen Dignitären und Prälaten, Bischöfen, Aebten, Pröpsten, Dechanten und Anderen nur als solchen zu: es war ein *kirchliches* Patronatrecht (*jus patronatus ecclesiasticum*), sohin immer nur ein *persönliches* (*jus patronatus personale*), nicht ein *reales* (*jus patronatus reale*), ein auf den Gütern, als solchen, haftendes, und konnte daher nur von einer *kirchlichen* Person, *als solcher*, und nie von dem Güterbesitzer ausgeübt werden. Dass dem also sei, weiset die Special-Geschichte nach, so weit sie reicht, und also lag es in der Natur des Entstehens dieser Rechte. Sie haben bald in der Fundation und bald in der Incorporation ihren Ursprung, und konnten an die kirchliche Anstalt oder Würde nur als *kirchliche* übergehen. Mit jenen kirchlichen Anstalten und Personen ist daher auch dieses Recht erloschen, wie das Geschlechts- oder Familien-Patronat (*jus*

patronatus gentilitium) mit dem Geschlechte erlischt, und dasselbe konnte so wenig an Dritte wie durch Erbfall übergehen, als dieses die kirchliche Würde gekonnt hätte, oder als die dieser kirchlichen Würde anhaftenden bischöflichen, oder gleichsam bischöflichen Jurisdiktions-Rechte an die neuen factischen Besitzer jener Güter übergegangen sind. In der Bestimmung: „die namentlich und förmlich zur Entschädigung angewiesenen Stifter, Abteien und Klöster, sowie die der Disposition der Landesherren überlassenen, gehen überhaupt an ihre neuen Besitzer mit allen Gütern, Rechten, Kapitalien und Einkünften, wo sie auch immer gelegen sind, über“, gibt der §. 36 des Reichs-Deputations-Hauptschlusses von 1803 selbst an, *welcher Art* Rechte jener aufgehobenen Anstalten übergehen sollten. Es waren keine andere als solche, die mit den Grundstücken, Kapitalien und Einkünften gleichartig sind; es waren *dingliche* und auf *Dinge* sich beziehende, zugleich, wie Grundstücke, Grundrenten und Kapitalien, gegen dingliche und zeitliche Güter *veräusserliche*, nicht aber *kirchliche* und *geistliche* Rechte (spiritualia), die nicht gegen dingliche und zeitliche Güter *veräusserlich* sind, von welcher Art das Patronat-Recht ist. Dazu kommt noch, dass der Reichs-Deputations-Hauptschluss unter allen Umständen lediglich nur rein weltliche Rechte und nur solche übertragen konnte, welche nicht von dem geistlichen Charakter und von der kirchlichen Würde abhängig und ihnen anhaftend waren. Diese hatten schon mit der Aufhebung jener Anstalten und mit dem Aufhören der kirchlichen Würden ebenfalls aufgehört, oder vielmehr sie sind, da die Säkularisation selbst nur ein thatsächlicher, bios durch die Uebermacht der weltlichen Gewalt einseitig hervorgerufener Zustand war, der canonisch nicht zu Recht bestand, erst mit dem Tode ihrer letzten rechtmässigen Inhaber erloschen. Die Behauptung und Ausübung dieses Patronatrechtes von Seiten des Staates trug daher von Anfang an keine innere Rechtfertigung in sich, sondern war zu der

eben vorausgegangenen gewaltsamen Säkularisation eine neue Gewaltthat des Stärkern gegen den Schwächern, die in und mit dem Verlaufe der Zeit keinen Rechtstitel gewinnen und zu wahrer Rechtsbeständigkeit nicht gelangen konnte. Sie war und blieb niemals etwas anderes, als eine faktische Usurpation.

Statt jener aufgehobenen kirchlichen Anstalten haben nun zwar die Fürsten die Kirche verschiedentlich, mehr oder minder angemessen, dotirt; allein diese Dotation ist keine solche, welche nach den canonischen Grundbedingungen und rechtlich ein Patronat begründen könnte. Ihr geht vorerst das eine Grunderforderniss, dass die Dotation ein Ausfluss der Liberalität gegen die Kirche, ein an dieselbe dargegebenes Geschenk sein muss, durchaus ab, da sie nur die Erfüllung einer mit jenen Gütern überkommenen und ihnen anhaftenden *Rechtsverpflichtung* war. „Alle Güter der fundirten Stifter, Abteien und Klöster“ — so bestimmt der §. 35 des Reichs-Deputations-Hauptschlusses — „deren Verwendung in den vorhergehenden Anordnungen nicht förmlich festgesetzt worden ist, werden der freien und vollen Disposition der respectiven Landesherren, sowohl *zum Behuf des Aufwandes für Gottesdienst*, Unterrichts- und andere gemeinnützige Anstalten, als zur Erleichterung ihrer Finanzen überlassen, *unter dem bestimmten Vorbehalte der festen und bleibenden Ausstattung der Domkirchen*, welche werden beibehalten werden.“ Ueber diese Verpflichtung, welche nie in Abrede gestellt, sondern wiederholt anerkannt worden ist, erklären die vom Ministerium der geistlichen Angelegenheiten unterm 15. Dezember v. J. veröffentlichten „*Erläuterungen*“ zu den in der Verfassungs-Urkunde über Religion und Unterrichtswesen enthaltenen Bestimmungen mit Recht: „deshalb war es, als über die Wiederherstellung der Kirchenverfassung mit dem römischen Stuhle verhandelt wurde, nicht eine Gnade, sondern *die Erfüllung einer wohlbegründeten Verpflichtung*, wenn der Staat die Do-

tation der Bisthümer und der zu ihnen gehörenden Institute übernahm. Ebenso war die Dotation der verschiedenen Pfarrkirchen nur die Erfüllung einer wohlbegründeten *Verpflichtung*, die für Rheinland und Westphalen auf der angeführten Bestimmung, für die übrigen Theile der Monarchie aber auf anderen speciellen Rechtstiteln in Folge der Säkularisation beruhen. Die vom Staate auf Grund aller jener Verpflichtungen geleistete Dotation war daher lediglich die Abtragung einer demselben rechtlich aufliegenden *Schuld*, und so wenig der Schuldner durch Heimzahlung seiner Verpflichtung sich ein anderes damit nicht verbundenes Recht, seinem Gläubiger gegenüber, erwerben kann, so wenig konnte dieses der Staat der Kirche gegenüber. Auch geht jener Dotation noch eine zweite Grundbedingung dadurch ab, dass sie nicht aus dem Eigenthum des Dotators (*ex propriis*), wie das Kirchenrecht vorschreibt, sondern eigentlich und in Wahrheit nur aus dem Kirchenvermögen selbst enthoben und bestritten worden ist. Der Staat war darin in keinem Sinne Wohlthäter gegen die Kirche, und derselbe konnte sonach auch daraus keinen Rechtstitel gewinnen. Aus allen dem ist es daher klar, dass jeder von Seite des Staates für die Behauptung des von ihm beanspruchten Rechtes vorgegebene Grund überall nicht haltbar und somit das angesprochene Recht selbst in seiner Wurzel nichtig ist.

Es ist daher nur eine natürliche Pflicht der Kirche und ihrer Bischöfe, der ferneren Ausübung des fiskalischen Präsentationsrechtes als einer ungerechten Dienstbarkeit (*servitus*) entschieden entgegen zu treten, und sie namentlich jetzt für immer abzuwehren, wo nach ihrer Ueberzeugung auch das rechtlich begründete Präsentations- und Ernennungsrecht des Staates durch die neue Verfassung vollständig und ausdrücklich aufgehoben ist.

A tak různě mluví i o jiných záležitostech církevních, zvláště pak o církevním jmění, o svobodě u vyučování, o školách atd. Zdali se všeho domohou, čehož tak mužně a

ohroženě žádají, brzo se musí ukázati. Již však toto srdnaté vyjádření biskupské aspoň jedno blahodějně ovoce vydalo, a sice to, že se vsady uvědomění katolické ozývá, a věrnost k církvi oživuje a sílí.

Nemůžeme se pak s těmito Apoštolskými Otcí rozloučiti, bychom nevzpomenuli na jednoho z nich, jenž jest v skutku ozdobou nynějšího pruského episkopatu. Jestif to Nejdůstojnější kníže biskup Vratislavský, Melchior. Tento osvícený apoštolský Otec vydal 6. listopadu pominulého roku pastýřský list ke svému duchovenstvu a ke všem věřícím biskupské osady své. Z toho listu viděti lze, kterak zase biskup jednotlivec umí mluvit. Nejdřív praví, a kýž by slova tato k srdci připustili všichni nespokojenci, co jich jest koli po všech zemích! takto :

»Wenn wir ferner bedenken, dass in dem entarteten, gottlosen und selbstsüchtigen Zustande der gefallenen Menschheit jede, auch die unvollkommenste Staatsordnung schon eine unendliche Wohlthat ist, ein schützender Damm gegen die verheerende Fluth fesselloser Leidenschaften, und dass das Schwert in der Obrigkeit Hand ein Riegel ist gegen die Gräuel der Anarchie und ein Ableiter für unzählige Zerstörungsblitze, weil der Mensch ohne Gesetz und Zügel so tief unter das Raubthier sinkt, als er durch Verstand und Willensfreiheit über demselben erhaben steht: so werden wir auch von dieser Seite verstehen, was es heisse: wer sich der Obrigkeit widersetzt, der widersetzt sich Gottes Anordnung; d. h. er durchsticht jenen Damm und zerbricht jenen Riegel, und ladet auf sein schuldiges Haupt den Fluch und die Verantwortung für alle Unordnung und Zerrüttung, für alle Gräuel und Verbrechen, die mit einer Volks-Empörung sich über das unglückliche Land ergiessen.

Bedenken wir endlich, wie jener Geist der Umwälzung fast immer ein Geist wilden Trotzes ist und schnöder Selbstsucht, frecher Lüge, hochfahrenden Stolzes und ehr- oder habgieriger Herrschsucht und wohl noch schlechterer Leiden-

schaften — (und wer dies nicht schon wusste, der hat es in den letzten zwei Jahren wahrlich sehen, und aus den schmachvollen Beschuldigungen, womit sich hinterher die Führer des Aufruhrs wechselseitig brandmarkten, hören können —): so werden wir einsehen, dass ein solcher durchaus unchristlicher Geist unverträglich ist mit dem reinen, sanften, demüthigen Geist Dessen, Der, da Er in Gottes Gestalt war, sich selbst entäusserte, Knechtsgestalt annahm für uns, und gehorsam ward bis zum Tode, ja bis zum Tode am Kreuze, (Phil. 2, 7.) und Der uns zuruft: „Lernet von mir, Der ich sanftmüthig bin und demüthigen Herzens, und ihr werdet Ruhe finden für euere Seelen.“ (Math. 11, 29.) Also nicht bloß deshalb, weil jener Geist der Umwälzung und Empörung verderblich ist für das Ganze und im Widerstreit mit Gottes heiligem Willen, sondern auch, weil die Hingabe an ihn zerrüttend ist für die einzelne Seele, die dadurch ihres Gottesfriedens beraubt, und von den schlimmsten Leiden durchwühlt wird, auch deshalb ist die Lehre vom Gehorsam ein so wichtiger Punkt im Christenthume, und darum ist es, nach der Apostel Vorbild, heilige Pflicht des Hirten, zumal in dieser Zeit, seine anvertrauten Gläubigen vor jeder Auflehnung dagegen, wie vor giftiger Weide, unablässig zu warnen und zu hüten.“

To předeslav, pokračuje Nejdůstojnější pan biskup takto:

„Aber,“ werden vielleicht Manche sagen, „so sollen denn wir katholische Christen uns knechten, unterdrücken und niedertreten lassen nach Laune und Willkür der wechselnden Gewalthaber, und selbst unsere höchsten Güter, unsere Religion und Kirche, preisgeben und unser heiligstes Recht, das freie Bekenntniß unseres Glaubens, uns muthwillig verkümmern und rauben lassen? Soll in dem gehorsamen und demüthigen Christen der freie Staatsbürger mit seinen wohlerworbenen Rechten ganz untergehen?“ — Das sei fern, Geliebte! Der menschliche Gehorsam hat seine un-

verrückbare Grenze an dem Willen Gottes; und wenn die Kirche uns das Wort Christi: *Gebet dem Kaiser, was des Kaisers ist*, und das Wort der Apostel: „*Seid unterthan der Obrigkeit!*“ so nachdrücklich einprägt, so vergisst sie nicht, auch das andere Wort uns einzuschärfen: „*Gebet Gott was Gottes ist,*“ und „*Man soll Gott mehr gehorchen als den Menschen.*“ (Apostelg. 5, 29.) *Gottes aber* ist: die Erziehung und Bildung der Menschheit im Geiste des Evangeliums durch das freie Bekenntniß und die treue Uebung unsrer Religion nach der Lehre und Einrichtung Seiner heiligen Kirche. Und wenn wir den Menschen (Obrigkeiten) gerne gehorchen, *weil* es Gottes Wille ist, so hört der Gehorsam von selber auf, sobald das Gebot der Menschen *wider* Gottes Willen ist. In einem solchen Falle also, den Gott verhüte! wo man durch neue oder alte Gesetze und Einrichtungen uns zu Dingen verpflichten wollte, die gegen Gottes Willen, gegen die göttlichen Lehren und Vorschriften unsrer heiligen Kirche und gegen ihre geltende Verfassung und ihre unveräußerlichen Rechte anstreiten und darum unser katholisches Gewissen verletzen, in einem solchen Falle würden wir — nicht die Fahne des Aufruhrs schwingen und Empörung durch's Land rufen oder ins geheim gemeine Sache machen mit denen, die solches nicht scheuen, — sondern wir würden ruhig, fest und offen zu den Gesetzgebern und Machthabern sagen: „*Dies ist uns nicht erlaubt.* Wir achten Eure Gewalt und gehorchen ihr willig in allen irdischen Dingen; aber das Heilige, das Himmlische, das uns anvertraut ist, unterwerfen wir ihr nicht. Thuet, was ihr Eures Amtes erachtet: wir — wissen zu leiden, zu beten und — wenn's sein muss — zu sterben!“ — So hat die katholische Kirche gesprochen mit griechischer und lateinischer Zunge in den ersten Jahrhunderten, so mit französischer im achtzehnten, und so würde sie durch Gottes Gnade auch im neunzehnten Jahrhundert mit deutscher Zunge zu reden wissen, wenn unter

dem Namen und als Errungenschaft der Freiheit ihr neue Knechtschaft aufgehalsset werden wollte. Verlasset Euch darauf, Geliebte, dass Euer Bischof, wenn es dahin käme, in Eurer Aller Namen so zu sprechen wissen würde — mit Gottes Beistand.“

Ejhle tak ohroženě mluví věrný biskup katolický! —

V e l e h r a d.

(9. Březen.)

I.

*Velehrade; ty popelý,
Svatého máš Methoda,
Zde hlásali, křtili, pěli
Svatí mého národa;
Sem, kde trůnil Svatopluk,
Spěchej vděčný předků vnuk.*

Velehrad! jaké to sladké i bolné zpomínky hrnou se na mysl znatele dějin Moravských! *Velehrad!* sídlo nej-mocnějších panovníků velko-moravské říše: Mojžíra, Rostislava, Svatopluka, i v rumech jest svědkem slávy a moci slovanské — *Velehrad!* — Betlém moravský! ze kterého nebeská víra Kristova počala osvěcovati mysl našich předků pohanských ústy blahověstů Cyrilla a Methoda, kteří jim přinesli poklady nejvyšší. — *Velehrad!* křesťtelnice Bořivoje českého, místo posvátné, na kterém pokřtěni byli praotcové našich bratří Čechů! Jaká to posvátná půda pro Slovana!

„Avšak,“ říkávají nepřátelé naši, „nadarmo obnovujete slavné památky předků svých; časové slávy té již pominuli; nadarmo usilujete přežité doby uvádět ve věk novější; doba, nade kterou již zachvělo tisícletí, již nenavrátil se více!“ — O nepřítelci! potajmo vzdycháte „Činy! Činy!“ Slované

mají plnou Moravu slavných památek, a my přistěhovanci nemáme nic, a my odrodilci nechceme se k nim znáti, dokavad se ještě neprojeví, která strana vyhrá! — Ovšem nadarmo bychom rozbolestňovali srdce své při tak stkvělých pomníkách dávnověkosti své, darmo bychom šálili sebe ještěnou nadějí, stkvělými sny a slávou minulou napínaly síly ku snahám marným, — kdybychom neměli naděje pevné, že nám kyne šlechtný a vábný cíl, jehožto uskutečnění zaručuje nám běh dějinstva a zákony, Bohem předepsané vyvínutí člověčenstva!

Známe pak znamenitý rozdíl. Vímeť, že co se přezřilo, nenavráť se více! Ale, co že se přežilo? To zajisté, jehož všecky možnosti před zrakem našim uskutečněny jsou. Kdožby očekával ovoce ze stromu, jehož síla se vyčerpala vydáváním ovoce? — Máť zajisté každý národ své jaro, své léto i podzimek — i úmrtí své pod jednotvárným, květu prázdným pokrovem zimním! Nejsou-li se cti pohrobenci Římané a Řekové v dějinstvu? Neodemírají-li ratolesti západu evropského? na stromu dějinstva? — Jaké slávy se nadějeme ještě od národa německého? —

Zajisté muž dozralý a dospělý s libostí pohlíží na zdárný plod ducha svého a povzbuzuje mladších k pokračování v díle bohumilém. Národ, který chce poznovu kráčet po cestě Slávy, což jiného před se bere, než nezanímané opětvání známého již úkolu a cíle? —

Avšak vedle toho, co se přežilo, může býti, ještě něco, čemu se přežiti bránilo, jehož samorost se kazil a přetrhoval, může býti národ, jenž, všemu tomu na vzduchu, bujně letorosty vyhájí a síly pruživé jeví, a jen příležitosti čeká příznivé, by celou v sobě skrytou ráznost, posud neznámou světu, odhalil, a jakou aby se vykázal, svět netrpělivě pažaduje. A tento ráz, tento osud zdá se nám dopadat na Slovanstvo, nyní vystoupilé na jeviště dějinstva.

Národy pojímá vědomost úkolů svých jednotlivých,

každý poznává, co má plnit ku prospěchu lidstva; není to škodné odkazování a různění, není to pohanská vespelek nenávisť, ale moudré, povážlivé odkazování do vlastních každému sídel, úradů a úkolů.

Kde je směsice, chaos národů, tamť se nic nedaří; musíť se snášeti nad nimi Duch Páně, a říci: „Buď světlo!“ A když by pak v pořádek se sestavili a ustálili, tenkrát mohou vycházet po sobě na vinici Páně v rozličných hodinách, by jedné mzdy účastni byli, která jest: oslavení Boha a ducha lidského! žádný nesmí státi zaháloje, a kdo posud povolán nebyl, a žádnou práci se neproukázal; zajisté i jeho hodina přijde, a když přišla, třeba již jedenáctá — budiž připuštěn, nebudiž bráněno jemu: nebudiž mu závistivě vyčítáno, že tak pozdě přichází, že zahátel, že od souseda již mnoho před ním vzděláno a pracováno — nebudiž mu záviděno oti, když Pán tak debrotiv jest, a chce jej ve stejnou důstojnost vřaditi ve království svém. V této práci nemá býti oka nešlechtného, běžíť zde nikoliv o soběctví, ale o Boha a království Jeho!

Od jakživa vášně lidské a zaslepenost na odpor se staví přemoudrým záměrům Božím, a jimi se zadržuje Bohem zamýšlené vyvinování lidstva, jimi se obtíž čini, aby byl jeden evčinec a jeden pastýř. Vizme příklad na naši Moravu. Kdožby byl již nelíteval a nemrzel se nad tím, že nešťastným vzlouznutím páredu Maďarského jako do vnitřnosti slovanských skážena byla celitost, okrouhlá usjednotělost kmenův slovanských, a tímto národem cizím, jakoby zleu žlučí, pokazily se kmenové nejbližší, aspoň tím že se v nich strhly nepokoje a sváry, zpozdující samostatné zvedení jejich!

Známo, že veliká říše Moravská zradou císaře německého Arnulfa klesla, a zhasla, jako hvězda nadějná na obloze dějinstva! Závist zmáhající se moci slovanské použila a rozdmýchala nesvornost mezi syny Svatoplukovými; necitíc se ani tu dosti silnou, pro ujistění povolala Maďary,

národ cizí, jemžž úkol byl vykázán v jiném díle světa, v jiném ponebí. L. P. 907. u Břetislavy zasazen poslední zhoubný ráz kvetoucí říši Moravské. I roztrásklo se pod mohutným razem stavení celé a rozpadlo se na rupy! — Jen malá část, která podnes jmeno Moravy má, zůstala a připejiti se musela k sestře Čechli, by alespoň nějaké uchránila životění! A na půdě, potem sv. Cyrilla a Methoda zárodnéné, zarazila uralská surovost svůj mocný trůn! — Avšak — tak se tresce nenávisť! — ani sobě tím dobře neporadili Němci! přes půl století činili jim Maďari zhoubné nájezdy do vlasti německé. I bylo potřebí mohutného ramene Otty V., císaře německého, který tyto divochy l. 955. na rovinách Augšpurských v Bavorích tak pobil, že jim na vždycky zašla chuť navštěvovat luhy německé.

Tu musela nyní ubohá Morava snášet plenivé nájezdy těchto divochů. Daremné posud byly práce velikého apoštola jejich sv. Štěpána, krále uherského! Posvátná místa někdejší Moravy, bohužel! tak blízká hranic jejich, od nich mnoho trpěla zohavení a znectění. Velehrad a chrámy jeho volaly do nebe o pomstu; i kraj ostatní od nich pleněn a v pouštku obrácen. Avšak tu na ně vyslala Čechie Achilla svého. Přiletěl hrdina rytířský Břetislav. — Polská země znala zázraky udatnosti jeho! — Otec Oldřich svěřil mu pomstu Moravy nad Maďarem. Přišel, uzřel, zvítězil! — a mír uzavřel s králem jejich svatým (1038), načež vytknuty jsou nové hranice a Břetislav poctěn jmenem »vévody Moravského!«

II.

*Ach! kdo dí mi, kde myt svatou
Bořivoj náš koupeli,
Kde pnul k nebi báni zlatou
Matky Boží chrám skvělý?*

*Ach! o tom už není zvěsti,
Zde jen dávné na neřesti
Rum rozprchlý žaluje
A syn věrný běduje.*

(Štulo. Pomněnky.)

Bylo to r. 1028., když kníže český Oldřich, který si vzal sprostou selskou děvčenu za kněžnu, poslal svého udatného syna Břetislava I. proti Maďarům na Moravě plenícím. Tento hrdina, jemuž říkali pro udatnost „Achilles český!“ udeřil na Maďary a pokořil jich docela.

Statečný vévoda moravský Břetislav I. zalíbil sobě velice Moravu naši, a velikým byl dobrodincem jejím. Onť v ní ukázal chrabrost a nábožnost a jemnotu ducha svého. Nedaleko Brna měl lovecký hrádek a kapličku u prostřed luhů, po rovině k Palavským horám se táhnoucích. Chtěje oblažít Moravu osvětou a zvedeností pravou, dle obyčeje tehdejšího, a jediné času vhodného — řeholníky Benedikta sv. uvedl do kláštera, jež tam byl vystavět velel (l. 1048), který slove *Rajhrad*.*)

Když nábožný hrdina Břetislav po vypuzení Maďarů přišel na místa ona svatá, kde před nedávnem sv. Cyrill a Method hlásali víru křesťanskou a začátky kladli náboženské i národní zvedenosti naší, — když si vzpomínal na moc a

*) V Říjnu m. r. slavila se tam 800letá památka té události, a u prostřed smatků politických, četné zástupy lidu moravského putovali na místo ono po 8 dní, a upamatování jsou na slavné doby dějepisu moravské vlasti od kazatelů svých. Vele důstojný p. prelát Victor Šlossar jest upřímný vlastenec moravský, jakož i téměř všickni údové otihodné bráti, obzvláště pak p. Gunther Kalivoda, prof. náboženství v Brně, a p. Václav Kříž, rodilý Čech.

slávu bývalých knížat a králů moravských, cítil se, jak sám vyznává, »pohnuta až v nejhlubším srdci, až k slzám, když ušel slavný někdy Velehrad ve zříceninách, a chrámy Boží v něm zpustlé a zohavené, a to tím národem, kterému právě pocítit dal sílu ramena svého. Ve zbožném nadšení ustanovil celou kořist Maďarům odňatou vynaložiti na nové vystavení a nadání chrámův oněch jako obět kladenou na oltář Toho, jemuž zasvěcení a Jehož pomocí zase vydobytí byli.«

Jaká to jemnost hrdiny toho, jaký cit vlastenecký! — Vnuku, potomku Moravský! zdali pak i ty, přijda na místa tato svatá, cítíš nával citů podobných doléhati na srdce tvé? O, málo kdo z našich souvrstníků posud bude se moci honositi tím! Avšak odkud by se vzalo to pohnutí, odkud taková přeútlá přítulnost k této půdě slovanské?! — Kdo věděl co o Velehradě? Co neznal, nemiloval; co nemiloval, tam ho netáhla touha, tam nebylo srdce Moravana ani Čecha!

Bylo to nastraženo, že měla zcela vyhynouti z národa našeho památka slavných předků, dávnověkosti slavné! I měltě národ sobě odcizen, *poněmčen* býti! Ano, bylť na cestě, aby odkřesťaněn byl!! —

Avšak neměly, nesměly se podařit ouklady nepřátel vůle Boží! Sv. Cyrill bděl nad rodem svým! Velehradem má opět živěji, úžeji ke Kristu, má k národní svobodě přiveden býti lid moravský!

Škoda, přeškoda, že pouť na Velehrad padá na 9. Března. Příroda Boží v tu dobu ještě mrtvá nebudí ku zpěvům, nebudí na poutě. Čas k tomu postní, mysl křesťana vážná, zamýšlená, kajicná, smutná, méně radosti a plesání otevřená a přístupná. Což bychom tam nemohli putovat o měsíc pozděj za krásného máje, jako do Prahy na hrad sv. Víta k patronům českým? Snad až náš milý lid se probudí, co jeden muž a svou nábožnou žádost sjednoceně o tom projeví, budou podporovat horliví pastýřové jeho, zvláště nejvyšší, chvalnou prosbu o přeložení slavnosti této národní na čas pohodlnější.

Víme, že poutěmi okřívá nejvíce duch venkovana našeho. A co by se dalo při takové příležitosti krásného mu přednesti! Kdo posud náležitě o těchto dobrodincech občerstvenstva věděl? *) Kdo co o Velehradě? — Ticho, a pusto tam, o svatyni pokouší se rušivý zpb času! — ale ještě více škodlivá netečnost, nedbalost národní! Kde byla znalost těchto památek drahých? Kdo bádá v pramenech vlasteneckého dějepisu? Kdo pod rozvalinami slídlil stopy, a sbíral kameny k stavění novému? — Jen ten, kdo chtěl na sebe uvalit posměch buď hrdý, neb litostný, kdo chtěl získati místo chvály spisovatelské jméno šilenče, a místo horlítele a slávu Církve jméno novotáře — kdo chtěl přijít do černé knihy a kazit si pohodlí a budoucnost, býti terčem pomluv a výhrůzek — ten se chopil péra, ten vykládal lidu o slavných předcích, ten měřil, jak a pokud se dá stavět nový chrám národní slávy! Po výtečném knězi Dobrovském ne-slýchanou, podivuhodnou činností stavěli jsme na základech našeho štěstí, naší slávy, v jedné ruce meč k obhájení, v druhé ruce péro a knihu majíce. A hle! Bůh žehnal práci naši, že byla upřímná, že byla sama oběť, že v ni nebylo marné chlouby, ani zlátnosti, ani bažení po důstojnosti. A tak stojíce na pevné půdě, zveme nyní lid náš milý, aby dále stavěl, kde a jak jsme vykárali jemu. Spěchejtež tedy bratří Moravané i Čechové na Velehrad! —

III.

*Sem Slováku z Tater skalných,
Sem pajč Čechu z Šumavy,
Sem Slované z vlasti dalných
V hlavní sídlo Moravy.*

(Štálc. Pomněnky.)

Bliží se rychlým krokem pouť na Velehrad, již jest přede dveřmi! 9. Březen spojí mnohé bratry Slovany u veliké slavné schůzce na tomto místě posvátném. Neopomfjejtež

*) Pozorný činíme vlastence naše na život sv. Cyrilla a Methoda, sepsaný od kněze V. Štulce, vyňato z Blahověsta r. 1847.

zvláště vy Moravané! dostavit se tam z vděčné úcty k těm, jenž tolik podnikli, aby vás uvedli do ovčince Kristova, do Církve svaté. — Abyste však, přijdouce tam, hnedle věděli, kde jste, jaké drahé památky tu máte, zajisté nezazlíte mi, podám-li vám krátký popis kláštera Velehradského a přehled hlavních dějin a osudů jeho.

V nynějším Hradišti bylo za nejstarších dob (stol. IX.) veliké, pevné město, sídlo Svatoplukovo, stolec prvního arcibiskupa moravského sv. Methoda. Darma se pokoušeli Němci po dlouhá léta, vydobytí toto hlavní sídlo Velkomoravské říše. Sídla a svornost Slovanů činily je nepřemožnými. — Teprv l. 907. počestělo se spojené moci německo-maďarské ztroskotati slavnou v dějinách říši a potom i hradby i chrámy posvátné Velehradní. Rekovný kníže Břetislav I. l. 1028. založil hned na blízku slavného Velehradu, rozbořeného již, úhledné město a znamenité, které dle svého nejstaršího syna jmenoval „Spitihňov“ (nyní vesnice Spitinov) na památku vítězství svého nad Maďary; i probošství tam založil, a kněze Svatoslava za opata představil, a bohatě opatřil důchody.

Vladislav I. markhrabě moravský, l. 1202, bratr Přemysla Ottakara I., který tomuto z vlastní vůle český trůn postoupil (l. 1197) a s Moravou se spokojil, vystavěl na nynějším místě nádherný klášter cisterciácký, tenkrát Bernardem Jasnodolským po Evropě proslulý řád. První řeholníci tohoto kláštera byli 4 kněží a 2 laikové z českého kláštera Plas, rodem nejvíce Němci! — L. 1228. posvěcen byl chrám Páně od biskupa olomúckého Roberta, kterýž byl rodem Angličan, ale zdomácněl v Nepomuku českém, kdež byl převorem cisterciáků. Jaká to byla slavnost, když přítomen byl král český s celým dvorem, a Jakub, biskup Nitránský. Při té příležitosti nadán byl klášter hojnými výsadami, statky a pravomocí zvláštní. Byl pak zasvěcen chrám ten ke cti a chvále P. Marie na nebe vzaté (jako posud na hlavním oltáři viděti) a sv. apoštolů moravských Cyrilla a

Methoda, jichž oltáře jsou uprostřed chrámu, naproti sobě, kde kazatelna stojí.

Až do l. 1412. sahá nejtkvělejší doba opatství Velehradského; majetnosti jeho byly po celé téměř Moravě rozsáhlé. Císař Sigmund však r. 1429. dal statky klášterní v zástavu, neboť bouřemi husitskými velice byly sklesly! Ač to po dvou letech odvolal, přece již nejvíce zůstaly v cizích rukou!

Největší pak neštěstí zakusil klášter, když l. 1421. houfy husitské, vedené odpadlími knězi: Bedřichem ze Strážnice a Tomášem z Vistonic od města Ostrova pod ochranou tehdejších pánů na Strážnici, Vesselím a Vizovicích plni zloby na řeholníky klášter přepadli a vydrancovali. Tu opat Jan se 4 řeholníky bez milosti na hranici vhozen a upálen jest byl. Ostatní bratři utekli se do blízkého Hradiště, tam si zvolivše opata Štěpána, očekávali lepší osud milého domova svého. Zkvět kláštera na dlouho zdržen, a aby jen zcela nezašel, musela se část statků jeho buď prodat neb zastavit.

Avšak důchody se až do r. 1589. velice zlepšily, ježto toho roku klášter novou věž chrámovou vystavěl a mědí pokryl, též i celé klášterní stavení obnovil. Ale brzo na to opět ráz za rázem stíhalo neštěstí tiché sídlo řeholníkův. L. 1619. když počala bouřit válka 30letá, přitáhli sem povstalci, vypudili klášterníky, odevzdali majetnosti klášterní tehdejší paní na Buchlově, Alžbětě Kotvrdovské z Olešnice za 10000 duk. s tím závazkem, aby živila pozůstalé 3 novice, kteří si denně na Buchlov vysoký o potřebnou výživu chodit museli! —

Jeden z nich Jan z Greifenfelsu l. 1628 za opata a posléz i představeného řádu zvolený, všemožně opět pečoval o zvelebení řádu svého; Osek, Zbraslav, (v Čechách), Žďár (v Moravě) obnovený; obětivou snahou jeho zmáhal se opět i domácí klášter a bratři se vraceli po utichlých bouřech zase do tichých komůrek svých. — L. 1623. mnoho utrpěl

od Sedmíhradčanů pod Bethlen Gaborem. Šetrněji se chovali Švédové l. 1645. — Veliké škody utrpěl klášter (1600—48) turecko-maďarským vojskem, kdežto mnohé dědiny a dvory byly vypáleny a mnoho set lidí do zajetí odvezeno.

L. 1663. opět se sem shlukly Turci. Řeholníci, počtem 18 sotva se uchránili na sousední Buchlov, a odtud do Plas Českých, a ještě větší nehoda potkala svatyni, když ji žhář *Zápotočný* 16. prosince 1681 v noci zapálil; překrásný chrám Páně s nádherným průčelím kamenným lehl plamenem i stavení klášterní. Nesmírná to škoda! Jaké to musely býti výlohy, až se opět povznesl chrám Páně k této nádherné obnově, ve které posavád oko poutníkovo líbě poutá. Obnovení se dalo pod opatem Floriánem l. 1721. a 2. října 1735. znovu byl posvěcen, jak na klenbě chrámové zaznamenáno.

L. 1784. vyzdvižen byl a r. 1837. prodáno panství nynějšímu majiteli p. Jiřímu bar. Sinovi. — Pod ním kaple sv. Cyrilská (dokad byl klášter, byl zde farní chrámeček — nyní je na hřbitově), ve které dle podání sv. apoštolové kázali — proměnila se v místo, na kterém se přechovávala sláma, seno a jiné hospodářské náčiní!!! —

Kéžby tento klášter obnoven byl, a dán řeholníkům! Zajisté v tichém tomto ústupu od světa mohli by řeholníci zde jako někdy Benediktíni maurináti účtu vynutit světu, obohacovat dějepis vlastenecký, strážit sv. plamen národnosti a pravé zbožnosti křesťanské! Síly spojené provedou mnoho, zvláště mocí a silou nebeskou kojené! —

IV.

*Hvězdy dvě se z východu
Berou v svatém průvodu:
Putuji to bratři svatí
K moravskému národu.*

(Sušil Básně p. 155.)

1) Bylo to r. 861., nevím ve kterém dnu a měsíci, an se přibližovalo dvě ctihodných mužů ke hradbám přepevným staroslavného Velehradu, sídla to velikého panovníka

vévody moravského Rostislava. Vážný vzhled na tvářech, zbožnost rozlitá po lícech, jakož i oděv jejich svědčil dosti, že jsou to nejspíše sluhové Kristovi. Kdyby se jich byl tenkrát někdo tázal: Kam pak cváláte muži podivní s holt poutnickou? — Byli by odpověděli: Jsmeť kužlí řečtí, bratří spolu, já Cyril, ten Method. Přicházíme do Moravy, na žádost krále velmocného, bychom moravské Slovary seznámili s Kristem a uvedli je do ovčince jeho. — Ale co vás sem táhne, muži bratří? Co je vám po nich? Vždyť to národ vám cizí, neznámý. Jaké se nadějete za to odměny a odsluhy? Cože jste raději si neušetřili obtíží cest, an pohodlně jste mohli žítí v rodině a vlasti šťastné? — Příteli, byli by odvětili ti svatí, ty nevíš, co velí křesťanství, myť jsme sluhové Kristovi, který dav život za ovečky své, rozeslá nás s tímže poselstvím, s touže povinností. Sluhovéť jsme neuziteční, seč jsmeť, co povinni jsme, konáme.

V tom poznávám apoštolskou horlivost našich Blahozvěstů, předně, že se tak o spasení svých pohanských bratří starali. Oni opustili vše, a následovali Krista. Cyril měl u dvora císařského přízeň, obcování s učenci, naději k nejvyšším úřadům, a hle! všecko opustil, by sluhou Kristovým býti mohl. — Sv. Method byl vévodou krajiny slovanské, v umění malířském se výborně znal, všelikou učeností proslul — a přece všecko to zanechal, jediné, by mohl býti rozšiřovatelem Kristovy víry. Oniť věděli, že nejčestnější zábavou na světě, býti rybářem lidí, nejsladší rozkoší, odvracovati duše od bludu a přivoditi na cestu k nebi; nejvzácnější bohoslužba, urývati půdu pohanstvu a přisazovati k roli Kristově. A proto paláce a zlatohavy, pohodlí a úsměvy dvorské bylyť jim plevou a přirovnání s pracemi apoštolskými. Jejich největší radost byla ta, že se mohli chlubiti, jako druhdy sv. Pavel: Vy Slované! mnoho otců máte, ale ve Kristu Ježíši i *my* zplodili jsme vás, bez nás byli byste synové hněvu a nikoliv dědicové nebes.

Vlastenci milí! — V tom poznávám planoucí horlivost

apostolských bratří těchto, že vše opustili pro Krista, jenž jedině sloužití chtěli ve bratřích svých a jeho. A v tom zvláště nyní jich následovati máme. Ptáte se jak? — Jim bylo náboženství Kristovo nad trůny a poklady pozemské. Zpytujmež se, zdali i my hotovi jsme, k vůli víry Kristovy opustiti, ať nedím domy a statky (toho Bůh a Kristus ne žádá) ale jedině své hřísné návyklosti, známosti a náruživosti? — Svatí naši nestarali se jedině o sebe ale i o své bratry. O, činmež to i my. I mezi námi, a okolo nás ještě mnoho pohanů se nalezá, pohanů, co jsou horší než byli předkové naši před přijetím křesťanské víry; pohané, kteří sice křesťané jsou, ale ani Boha a Krista neznají, aniž znáti chtějí. — Tuto horlivost apostolskou sv. Cyrila a Methoda ještě více obdivovati musíme,

2) povááme-li, kterak *moudře a svědomitě usilovali těch nejlepších prostředků*, by předky naše pohanské ke Kristu a do Církvě jeho přivesti mohli. Byliť zajisté nejen věrní, nýbrž i opatrní sluhové Páně, an jim měli podávati pokrm víry v čas Bohem vyměřený. Oniť byli všem vším, by všecky získali Kristu. — Bylo-li třeba, vymalovati poslední soud, a tíu pohnouti krále Borisa Bulharského ku přijetí křtu sv., tu hned byl pohotov sv. Method, neboť byl malířem, a co nestačil štětcem, dorazil slovem. — Bylo-li třeba, učiti Slované číst a psát, by Písmo sv. a jiné knihy poznati a sami čísti mohli v nich: tu hned ostrovtipný učence Cyril skládá abecedu slovanskou (cirilliku), by pro ně mohl překládati do jejich vlastní řeči Písmo sv., a celý učený svět podnes diví se důvtipu sv. mudrce, jakovým to šťastně k místu přivedl, a řadu spisovatelů slovanských čestně počal, základní kámen slovanské literatury knihou knih položil! — Oba co nejpilněji přiučovali se jazyku slovanskému; nebo, kdo nezná řeč lidu, kterak přesvědčí rozum jeho o pravdě, kterak naplní srdce city, jež budí pravdy křesťanské? — Horliví to byli apoštolové, neboť neustávají živé, až se všim znapatřily, čehož jim bylo potřeba na vi-

nici Páně moravské. Učenost měli, víru jak skálu pevnou, důvěru ve Krista nezvratnou, lásku ke Kristu a proto i ku bratřím plamennou; známost jazyků slovanských měliť již z domova, obětivost nevyslovnou, vytrvalost ocelivou — čehož jim medle bylo potřebí více, aby zázraky působili mezi národy? Požehnáním Kristovým mohliť zajisté ubezpečeni býti jakož i že je nemine přízeň lidská, a hojná žeň na roli Páně. — A s jakou to horlivostí počali na Velehradě dílo Boží! Asi půl páta rokú blásali na Moravě sv. Evanjelium, křtili, bourali modly kamkoli přišli, zakládali a světili chrámy křesťanské, zakládali školy a vyučovali mládež, cvičili sobě pomocníky a nástupce v úřadě apoštolském, překládali bibličké a jiné nábožné knihy do jazyku slovanského. Jaká to horlivost při těchto mužích apoštolských, každý krok jejich byl znamenán zázrakem milosti Boží, a skutkem jejich lásky bratrské. —

Učený protestant *Gfrörer* takto o nich píše: *Konstantinus und Methodius erwarben sich als Apostel der Mährer ausserordentliches Verdienst, sie wandelten auf den Wegen des Gothen Ulfilas und fingen mit dem an, was das Nöthigste ist. Die Mährer besaßen noch keine eigene Schriftzeichen. Konstantin schuf ihnen zuerst ein Alphabet, das später Serben, Bulgaren, Bosnier, Wlachen und Russen annahmen, übersetzte dann mit Hilfe desselben die Bibel ins Slavische, verfasste slavische Liturgien und predigte auch in der Landessprache. Uns scheint dies sehr natürlich.* (*Gfrörer* jest Němec a protestant!). Gleichwol war jenes Verfahren der Brüder für jene Zeit neu; die römisch-katholischen Priester bedienten sich überall in neubekehrten Ländern beim Gottesdienste der lateinischen Sprache. (*Kirchengeschichte*, III, 349.)

J. Břítý.

D ě j e p i s

*prvního kláštera řeholních kanovníků sv. Augustina
v Čechách, v městě Roudnici nad Labem.*

Od

P. Jana Pavly,

kooperatora při proboštském chrámu Páně tamtéž.

*„Z nesvornosti ku národu skáse
Mnohý vylih' jestěr se a had;
Ona mnohý rozbořila hrad,
Přivedla nás těžké ve nesnáse.“*

Lilie a Růže.

Minulost znamenitou jest a zůstane povždy školou člověctva; nebo ona z hluboké své akryše objevuje zásobu skutků i neskonalé slávy i nesměrné ohavnosti, kteréž kdy vykonalo plémě Adamovo; ona dovozuje patrně, že člověk, veden duchem pravdy, může již zde na zemi podobati se krásnému cherubu, že může ale i také broznějším se státi nad hrázu všelikou ve své šílenosti; ona co nadzemský tvor jednou takřka rukou, k povzbuzení našemu, věnce nevadnoucí podává cnosti — druhou pak, k udržení nás v spasitelné bázni, železnými metlami kárá prostopášníky, hrozic jim hanbou a zkárou.

Proto se také bádavý duch náš bezděky ubírá ve školu tuto, a po pilném jejím navštěvování a zažití vyčerpané pravdy buď radostí jása nad vítězstvím dobra, buď bolestně pláče nad tvory kleslými.

Již pak takoví citové radosti a žalu střídavě se vtírají i do duše Čecha, ohlížejícího se po milé vlasti své. Spatrujeť tu mohutné hrady, nebetyčné věže, mohly proslulých předkův, pomníky dobyté slávy, což jej radostí napájí; spatruje však také u velikém počtu rupy a zříceniny znamenitých ondy budov, v nichžto sídlila buď rekovnost poctivá, neb nábožnost klidná, a to bolestí jej naplňuje, neboť

nadarmo v nich hledá oko jeho původních reků, nadarmo zbožnosti někdejší.

Jednu takou znamenitou památku nábožnosti předešlé, však spolu i věčný důkaz surovosti časů minulých nalezneš blíže památného Řípu, v kraji Rakovnickém, šest mil od Prahy, na levém břehu Labském, v starém městě Roudnici. Jest to nynější obydlí proboštů tamních, ondy *první klášter řeholních kanovníků sv. Augustina v Čechách*, a chrám Páně pod jmenem Narození Panny Marie. Svatá uctivost pojímá srdce cestujícího polabským našim údolím, když vkročí do velebného tohoto chrámu, jemuž i nyní, ačkoli původně ještě vyšší byl, co do výstavnosti na několik mil rovného nenalézá, a slzami se zarosí oko znalcov, přišedšího do přízemních gotických klenutí bývalého kláštera, nesoucích na sobě ráz stavitelské krásy a šedého stáří. Mnoby již, navštívě budovy tyto, s úžasem hleděl na nevkusný nynější zevní oděv skvostných těchto pozůstatků bývalé a ještě posud viditelné slávy: i tázal se po původu jejich, a po příčinách zkázy. To obě v přítomném stručném dějepisu vysvětliti predevzal jsem sobě. ¹⁾

Jan, toho jména IV., v řadě pak biskupů Pražských sedmadvacátý a poslední, z rodu svobodných pánů Dražických, dříve kanovník u sv. Víta v Praze, byl na začátku 14. století ²⁾ od Litoměřického probošta Jindřicha ze Schoen-

1) Jest to výsledek dvouletého sbírání roztroušených klásků historických, jichžto jsem se dobrotivým přispěním knížecího knihovníka a archiváře Roudnického pana Josefa Dvořáka, v tamním zámeckém archivu dopídl, začež mu uctivé díky veřejně vzdávám. — I poznamenání bývalého zde archiváře, zemřelého ctihodného kněze a doktora filosofie p. Kašpara Bouska, řádu přemostřátského na Strahově v Praze, mi dobře posloužila.

Spisovatel.

2) Dosedl na stolec biskupský l. P. 1301 po smrti Řehoře z Hasenburgu.

burku, Durinka, u jeho Svatosti papeže Jana XXII. ocočen.³⁾ I odebral se za příčinou ospravedlnění svého do města Avignonu, v zemi Francouzské, tenkrát sídla nástupníků sv. Petra, a za svého desítiletého tam přebývání poznal řeholní kanovníky sv. Augustina co muže, jak nábožností, tak učeností velmi proslulé.⁴⁾

Náklonnost a uctivost k řeholníkům těmto vzbudila v srdci nábožného biskupa žádost uvedení jich do vlasti své, což také, když se l. P. 1329. k veliké radosti Pražanů do své diocese byl šťastně navrátil, uskutečniti nemeškal. Dal přednost Praze, vyvoliv k vyvedení zámyslu svého chrám Páně matky Boží na Lúzi (ad lacum) v starém městě, při kterémžto chrámu prostranný klášter vystavěti, a obě nadzmičeným kněžím odevzdati hodlal. Když však byl povolení tehdáž panujícího krále Jana Lucemburského již obdržel, překážela mu proti všemu nadání obec Prazská, nebo nechtěla mu ni patronatního práva, ni dosti prostranného místa k vystavění kláštera odstoupiti.

Co tedy v Praze vyvesti nemohl, uskutečnil v Roudnici nad Labem, která se soujmeným panstvím již v 12. století, za času totiž vévody — biskupa Jindřicha Břetislava k biskupství Prazskému náležela.⁵⁾ Použil k vystavění kláštera a nového skvostného chrámu s povolením královým posavadní kostel od biskupa Tobiáše z Bechyně l. P. 1294. zde vystavený⁶⁾ a jeho prostranné okolí, takže se tento stal sakristií, vedle kteréž na půlnoční straně dne 25. května 1333, v 32. roce biskupství svého, u přítomnosti mnoha a vznešených hostů s velikou slávou základní kámen k veleb-

3) Hájek fol. 299. Ms. coaeum e bibl. Brzesniensis.

4) Vzáli dle Mabillona a Krusenia původ svůj v 11. století.

5) L. P. 1194. vévoda a biskup nadjmenovaný ves Bovald Malteským náležející, koupil, a episcopali curiae, quae dicitur Rudnicza, přivtělil. Cod. Tallemburg fol. 276 p. — a Berghauer: Protom. poenit. P. I. pag. 222. 223.

6) Beckovský str. 459.

nému chrámu, na straně pak polední základ k prostrannému klášteru položil, a tento zvláštním listem, dotčeného dne a roku vystaveným, bohatě nadal.⁷⁾

Památka tohoto založení se nalézá až posud v zdejším proboštském chrámu Páně mezi sakristií a kazatelnou, za vrcholů nynějšího oltáře sv. Jana Nepomuckého. Jestliže to ve zdi upevněná čtyrhenná deska kamene pískového neboucí v rozích vyrytý znak p. p. Dražických, totiž ratolest v třech lístků se rozbíhající (vlastně: Leknin, Seebume, Seerose, Nymphaea), nápis její gotický, jak Berghauer uvádí,⁸⁾ a opis doslovně dokazuje, zní takto: ⁹⁾

„Anno Domini Millesimo trecentesimo trigesimo tertio, feria tertia in Festo Pentecostes, Venerabilis in Christo Pater Dominus Joannes Quartus, filius Gregorii de Dražitz, Pragensis Episcopus vigesimus septimus, anno ordinationis suae trigesimo secundo, hoc monasterium ad honorem Sanctae Mariae Virginis Fundavit et erexit, ac sufficienter dotavit, Canonicos Regulares instituens in eodem. Idem etiam Episcopus eodem anno in Festo Sancti Bartholomaei pontem in Rudnitz per Flumen construxit; tandem per septem annos in eo laborando suis sumptibus ipsum pontem et chorum dieti monasterii perfecit. Cui Deus per intercessionem Suae Genitricis in praesenti vitam bonam, in Futuro cum electis suis mansionem tribuat sempiternam. Amen.“ (Leta tisícího třístého třicátého třetího, v úterý Svatodušní, ctihodný v Kristu otec pan Jan IV., syn Řehoře z Dražic, Prazský biskup 27. v 32. roce biskupství svého tento klášter ke cti blahoslavené Panny Marie založil, vystavěl a dostatečně nadal, i kanov-

7) Original tohoto nadacího listu, od veřejného notáře Michala ze Sbirah vystavený, chová se až posud v Roudnickém archivu v sbírce jednotlivých listin pod číslem 10. s neporušenou pečeti biskupovou.

8) Ve spisu: Protomartyr poenitentiae P. I. pag. 101. několi ne doslovně.

9) V archivu Roudnickém č. 11.: „Delineatio lapidis ....“

níky řeholní v něj uvedl. Tentýž biskup toho samého roku v den sv. Bartoloměje most v Rudnici založil, a sedm let na něm pracovav most i kůr řečeného kláštera dohotovil. Je muž Bůh na přímluvu své Rodičky nyní živobytí dobré, potom se svými vyvolenými příbytek udělil věčný. Amen.)

Dle nadacího listu daroval řeholi následující statky: Pačz větší s tamní tvrzí, Slapanicz, Vyrbiczán v Slánském, Luborzycz, Oczichov v Žateckém okrsku. Jan, král Český a Polský, jako již dříve, tak i tenkrátě vše toto schválil, a zvláštní listinou, danou v Parmě l. P. 1333. ten den před svatým Matoušem potvrdil. ¹⁰⁾

Mnohem větší ještě přízeň ku kanovníkům Roudnickým dokázal biskup zakladatel druhým nadacím listem ode dne 23. října 1334, ¹¹⁾ kdežto jim k jmenovaným již statkům ještě následující přidal, totiž: Schonfelt nebo Tuchomysl, Modlani, Sobiedruhy, Hotomczy (také Hotowicze), Lochoczicy, Habrzy, s právem patronátním při dvou prvně jmenovaných místech; statek však Budinicz ustanovil v témž listu k nadání špitálu, kterýž byl toho samého roku blíže mostu Roudnického pro churavé a chudé vystavěl, a v plnomocnou správu témže řeholníkům odevzdal s tím doložením, aby zde povždy jeden kněz k posluze nemocných pohotově byl a bydlel. ¹²⁾

Poněvadž ale tentýž biskup Jan na hranicích Míšenských ležící hrad Biskupice (nynější Bischofswerda) ¹³⁾ bi-

10) Copiarium diplomatum monasterii Roudnicensis ineunte saec. XV. in membrana satis nitide scriptum, sub N. 12. fol. nachází se v archivu Roudnickém. Nadzminěná listina pod lit. E.

11) Cop. Roud. lit. A.

12) Tak výslovně dí v nadzminěné listině. V Bienenbergovu spisu: „Versuch über einige merkwürdige Alterthümer Böhmens“ 3. St. S. 70 stojí, že Jan l. P. 1341 koupenou ves Vetel k nadání špitále ustanovil. Poněvadž špitál již l. P. 1334 stál, tedy se obě jinak vysvětliti nedá, nežli, že až do roku 1341 důchodův Budinických, posději pak Vetelských užíval.

13) Dle cop. Roud. lit. D. Bischofperk vulgaciter Gersperk, o čemž i Hájek fol. 299, nazval jej však Kašperk, jinak Supi Moru.

skupství Pražskému přikoupil, a brzy shledal, žeby proti nepřátelským vpádům samotén¹⁴⁾ jist býti nemohl, odejmul dle uznání a svolení shromážděné kapitoly Pražské statky l. P. 1334 řeholi Roudnické darované, mimo Budnicz, a přivtělil je ku hradu koupenému.

Za náhradu však obdržel od něho klášter Roudnický dne 1. října 1337: Smolniczi, Hlinu, Babinu, Brzezu a z Budov, mezi Liuthomiericzi a Vsky ležící, s patronátním právem při kostele Svato-Vojtězkém na předměstí Litoměřickém, jakož i to, co k biskupství náleželo v Dolině (in dolina), Zelevcziczi a v Bakově, kraje Slánského.¹⁵⁾

(Konec budoucá).

O h r a z e n í.

V druhém svazku 1849 tohoto našeho Časopisu podal náš důstojný a velenčený pan professor *Vojtěch Mokřý* výborné pojednání „*O účastenství presbyterů ve vládě církevní*“, kteréž svou důkladností nejen tomuto našemu Časopisu ke cti a oslavě slouží, nýbrž kteréž ovšem zaslouhovalo, aby se i do jiných časopisů bylo dostalo. I bylotě skutečně do německého jazyka přeloženo, a kdyby se to poetivým způsobem bylo stalo, ničeho bychom proti tomu neměli, ano těšilo by nás to, že si nás Němci všímají, a práce naše na svou půdu přenášejí. Než ale s pojednáním tímto jinakě se dělo, an překladatel jeho *velmi nepoctivě* jednal. Vyšla totiž v Bavorském Řezně u Josefa Manze sešitka, kteréž má následující název: Von dem Antheile des Presbyteriums am Kirchenregimente. Regensburg. Verlag von Joseph Mauz 1850, a kteréž nic jiného není, než doslovný překlad toho dotčeného pojednání v našem Časopisu obsaženého. *Nepoctivě* jednal ale překladatel předně proto, že ani

14) Listina dí: „quasi in medio nationis perversae situato ....“

15) Cop. Roud. lit. D.

slovem neudal, že práce jeho jest toliko překlad; že nepověděl, z kterého jazyka překládal, a kde té moudrosti nabyl, kterouž v sešitce své na světlo vynáší. Aneb se snad styděl, uvozovati český Časopis za studánku svou? Můž býti, že kdyby byl cos takového v nějakém francouzském neb anglickém časopisu našel, že by byl snad pramen svůj udal. Překladatel se ale ještě *daleko větší nepoctivosti* dopustil! On mnoho chybných, urážlivých a vášnivých přídavků učinil, a těch nepostavil dole pod svým jménem co poznamenání, nýbrž v text páně Mokrého je vtěsnil a vetkal, čímž nejen krásné pojednání jeho zhnusil, zohavil a zpotvořil, nýbrž také těmito plevami svými dobré mínění a církevní smejsnění výborného našeho pana *Mokrého* zkroutil a zkrivil. Člověk to tedy velmi nepoctivý! A protože slavně protestuje důstojný a šlechetný pan doktor a professor *Mokryj* proti tomuto nepoctivému jednání; zamítá tento — vášnivými, hrubými přídavky, falešnými citaty, (jako list sv. Ignácia na str. 11, etc.) a mnohými mluvnickými chybami naplněný překlad; veřejně se osvědčuje, že se to vše bez jeho vědomosti stalo, bez jeho přivolení; a konečně že toho velice lituje, že jeho pojednání, kteréž původní poměry presbyterstva objasnit mělo, k takovým výbuchům zjitřené náruživosti podnět dalo, a za bidlo sloužití musí, na kteréž nejmenovaný a nepoctivý překladatel výjevy své nespokojenosti s hierarchickými poměry lidu na odiv vyvěsil. Pana Manze, kterýž chvalnou pověst vždy sobě zachoval, a spis tento tiskl, ze žádné krádeže a křivdy nám učiněné neviníme, neb snad ani nevěděl, co tiskne; ale hanba nejmenovanému překladateli!

O novém vydání Písma svatého.

(Další zpráva.)

Slibili jsme lonského roku podávati čas po čase další zprávy o novém vydání Písma svatého. Oznámili jsme tehdy, že se nestrojí nové přeložení, nýbrž toliko nové upravení a příhodnými výklady opatření Písma sv. na základě normalního vydání od r. 1804. Dále jsme uvedli k vědomosti pokročení díla a tisku až do polovice dílu druhého, kterýž obsahuje mimo knihy Paralipomenon, knihy Esdrašovy, knihu Tobiašovu, Judith, Esther, také knihy mravní, totiž knihu Jobovu, žalmy, Přísloví, Kazatele, Píseň Šalomounova, knihu Moudrosti a Siracha. Teď pak lze oznámiti, že již také třetí díl se dotiskuje, jenž obsahuje všechny Proroky a 2 knihy Machabejské. Týkáje se knih nekanonických, za svaté neuznaných, jenž jsou: modlitba Manassesova a ještě jedna kniha Machabejská a 3. a 4. Esdrašova, kteréž ve vydání r. 1804. hned po dvou Machabejských následují, ale v latinských biblích z částky vynechány, a z částky až ku konci všeho Písma položeny i menší literou vytištěny se nalezají, vidělo se za dobré je docela vynechati, ježto k slovu Božímu nenáleží, k jeho objasnění ničehož nepřičinují, a pro svou obšírnost by jen obsah i náklad našeho vydání zmnožily, a snadno také cenu jednotných výtisků či exemplárů zvýšiti mohly. A k tomuto vypuštění knih nekanonických (leč bychom snad přec pro modlitbu Manassesovu místo našli) jsme se tím spíše odhodlali, poněvadž ve vydání slovního Allioli, schváleném stolicí Římskou, též vypuštěny jsou. — Teď se bez meškání přistoupí k tisku dílu 4. a nejdůležitějšího, jenž obsahuje celý Nový zákon. Toliko žel, že nejhlavnější část, t. celý apoštol Pavel, ještě není hotov. Nicméně se nadějeme, že ten pan bratr, kterýž tu práci na sebe vzal, teď si pospíší. Avšak jestliže by jemu, ovšem pro mnohá zaměstnání, nemožno bylo, tu práci podniknouti, bu-

deme hledět o to se postarati, by se s tiskem bez přítrže pokračovati mohlo, tak že by celé dílo, obsahujíc ke sto archům, budoucího léta hotovo bylo. Dle dosavadního vyrčení nebude se prodávati, leč až po ouplném dokončení tisku.

Na den Nového roku, 1850.

Jan Krbec, rektor.

K b r u s u.

Duchovní neb *duchovní* není tolik co *duševní*. Jaký rozdíl mezi *duchem* a *duší*, taký rozdíl mezi *duchovním* a *duševním*. Každá duše jest duch, ale ne každý duch jest duše. Duše jest ten duch, kterýž v těle přebývá, anebo aspoň přebýval.

Hlava. Na *hlavu* padlý jest sice zobecnělý mluvení způsob, ale pouhá poněmčilost; Čech řekne *pošetilý, minul se s rozumem, bez rozumu jednal*.

Hledati s acc. něco jistého, určitého; u př. hledati ztracené dítě; hledám knihu, kterouž jsem včera koupil; hledám své přátele, kteříž mne předešli do města; — *s gen.* něčeho nejistého, neurčitého; u př. hledám nějakého dítěte, kteréž bych poslal pro chléb (hledám, ale nevím, které najdu), hledám knihy nějaké, v kteréž bych pro zábavu četl (ať jest to jaká koli); hledám přátel, abych měl přímluvce a pomocníka.

Jablko jest dobré slovece, jest ale zdrobnělé slovece jmena *jablo*: proč pak se téhož, dojistá libozvučného slovece nikdy neužívá?

Jedu na koni, z čehož pochodí *jezdec*; na voze, na kočáře ale *se vezu*. Staří Čechové jezdili ovšem víc, nežli se vozili, proto že bylo vozů málo; tím se stalo, že platí vůbec jedno slovo pro oba významy: ten rozdíl jest přece důležitý, aby se nemuselo přidávati: dnes jedu *na koni*, zitra *na voze*.

N á v ě š t í.

1.

Co nevidět vyjde I. díl

Kázání Jana Valeriana Jirsíka, kanovníka na hradě Prazském,

obsahující v sobě kázání od neděle I. adventní až do svatého Ducha. Druhý díl bude v sobě obsahovati ostatní nedělní kázání. Třetí díl bude v sobě zahrnovati kázání sváteční, a čtvrtý přinese řeči příležitostné, jako: Dvoje kázání před udělováním svatosti svatého birmování, dvoje při usazování duchovního pastýře, při nastoupení úřadu pastýřského, řeč na rozloučenou, při svěcení nové školy, při svěcení nového hřbitova, nových varhan, několik řečí při svěcení nových křížů, jedna po obnovení chrámu Páně, při navrácení se osoby nekatolické do lůna svaté církve Boží, při 50tileté slavnosti manželské, při svatém přijímání školní mládeže několik řečí, jedna po skoucené žni, vícero řečí při kopulacích a pohřbech atd.

Přičiníme se, aby rychle po sobě druhý, třetí i čtvrtý díl vyšly, a aby celé dílo nejdéle ve dvou letech bylo dokonáno, což bez překážky k místu přivesti doufáme, an nám tiskárny ochotně k službě stojí. První díl vyjde bohdá na začátku budoucího měsíce, a neopomineme, to hned veřejnými listy oznámiti.

2.

Činíme velebné duhovenstvo pozornou na dva Časopisy, kteréž od nového roku vydává Prazská katolická Jednota. První jesti *Blahověst*, jehož redaktoři jsou velební p. p. *Štulc* a *Havránek*. Omlazen a v novém rouchu počíná druhou epochu života svého, a dobře-li pečínal sobě již dříve za tříletého putování svého po vlastech Českoslovan-ských: budoucně, maje odvojenou sílu, dojista mnohem lépe sobě počínati bude. Vychází v největším oktávě, a místo

kázání podává krátké pojednání o kláncích víry, a sice obzvláště o těch, kteréž krivými domněnkami a nezřídka zjevnými lžemi v lehkost uvozovati hledí protivníci naši. Potom obsahuje mimo ty články, které dříve již přinášival, také ještě vysvětlení církevních časů a obřadů, a mocně se ozývá na obranu pravdy katolické proti osočovatelům a protivníkům jejím, čehož zvláště za těchto přítomných časů jest velice potřebí, an s mnohých stran se nepřátelský útok na akálu církve katolické činí. Máme tedy za to, že by každý horlivý pastýř duší se měl pilně o to snažiti, aby Časopis tento v osadě jeho hojně byl rozšířen a čtán. Vy- chází pak každý týden dvakrát, ve čtvrtek a v sobotu, a vydává se v Expedici Národních novin, kdež se i předplácí na půl leta 1 zl., na celý rok 2 zl. Se záslkou po poště stojí celoročně 3 zl. str.

Druhý jest „Die Wahrheit.“ Eine katholische Stimme aus Böhmen. Redaktoři jsou: náš neunavený a zpanilomy- slný pan *Frost* a výtečný laik pan *Müller*. Již jsme se v čtvrtém svazku lonského ročníku na str. 160. o tomto výborném německém týdeníku chvalně zmínili, a výslovně o něm ten soud vynesli, že nejsvětější interesity člověčenstva proti návalům moderního smažení v ochranu a obranu bře. Totéž i zde opakujeme, dokládajíce, že v této svaté své úloze i tohoto roku neochabuje, nýbrž stejnou horlivostí a znamenitou obratností ji vykonává. Co jest *Blahověst* pro český náš lid, to jest Časopis tento pro lid německý; neboť stejné mají heslo: pravdu a lásku křesťanskou, zdar a rozkvět krá- lovství Božího na zemi. Kým by se i tento Časopis do hodně mnohých rukou dostal! A protož přejeme si srdečně a s celou duší, přejeme si toho pro zdar a seslání svatého ná- boženství, aby Časopis tento pilně čtán byl nejen od Němců, nýbrž ode všech rodáků našich, jenž se znají do němčiny. Vychází pak tak jako lonského roku jednou za týden, a sice v sobotu, a dostati jest v každém knihkupectví jakož i v Jednotě katolické č. 1370—2. Nestojí více než 24 kt.

čtvrtletně, a poštou 34 kr. na stříbrě. Starejte se ctihodní pastýřové duši, starej se každý, kdož jsi pravým katolíkem, aby i tento výtečný Časopis hojného rozšíření nabyl, posloužino bude tím církvi Boží, a drahně utěšeného ovoce z toho vykvete!

3.

Blahověsta 1. a 2. ročník se posud mohou dostatí. Má ještě velebný pan spisovatel těchto dvou ročníků několik úplných výtisků, a jest hotov, oba ročníky, již svázané, za 8 zlaté dáti. Kdo by 10 výtisků odebral, dostane jedenáctý zadarmo.

Dopisovatel.

Důstojného pana $\boxtimes$ žádáme, aby nám dle svého nabídnutí životopis zvěčnělého výborného sluhy Páně, faráře *Macana* zhotovil, a pro druhý svazek připraviti ráčil. Pokudž nám známo, nikdo posud k této práci ruky nepřiložil.

Vůbec na všechny velectěné a velebné p. p. spisovatele snažnou prosbu skládáme, by nám u vydávání tohoto našeho Časopisu horlivěji pomáhali, an se nám materialu nedostává.

Velebnému p. $\circledast$ vzkazujeme, že jsme mu jeho honorar na místo nám oznámené odeslali, že ho tam ale nechtěli přijmouti, pravice, že nevědí, jak by mu jej bezpečně odeslali. Nechať nám tedy jinou cestu oznámí, a nechať i všickni ostatní p. p. spisovatelové ráci svůj honorar si vydvihnou.

Tento svazek vydán byl 15. ledna, a příští druhý bohda 15. dubna na světlo vyjde.

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Katolictví	3
Podstata svaté katolické Církve jest nezměnitelná	8
Posvátný či církevní rok	26
Vrchnost a poddanost	35
Která je hlavní příčina toho zlého, na něž sobě všickni praví křesťané ztěžují, a jaká tu pomoc?	48
O právu Římského papeže, potvrzovati zvolené biskupy	56
První svatě přijímání školní mládeže	71
Otázky a odpovědi — k dorozumění	86
Drobnůstky z ouřadu pastýřského	100
Řeč školní	117
Sněm svatých Otců	124

Literatura.

Nábožné spisy ctihodného Tomáše Kempenského	131
Krátké vysvětlení katechismu	133
Katolický katechismus	137
Jen s pravdou ven	140
Věrná Roza	147
Život svatého Vojtěcha	153
Několik slov k poctivým lidem	153
Oznamevateľ	154

Zprávy.

Kterak katolíci biskupové mluví	158
Velehrad	167
Dějepis prvního kláštera řeholních kanovníků sv. Au- gustina v Čechách atd.	180
Ohrazení	185
O novém vydání Písma svatého	187
K brusu	188
Návěští	189
Dopisovateľ	191

O b s a h.

Pojednání.

	Str.
Katolictví	3
Podstata svaté katolické Církve jest nezměnitelná	8
Posvátný či církevní rok	26
Vrchnost a poddanost	35
Která je hlavní příčina toho zlého, na něž sobě všickni praví křesťané stěžují, a jaká tu pomoc?	48
O právu Římského papeže, potvrzovati zvolené biskupy	56
První svaté přijímání školní mládeže	71
Otázky a odpovědi — k dorozamění	86
Drobnůstky z ouřadu pastýřského	100
Řeč školní	117
Sněm svatých Otců	124

Literatura.

Nábožné spisy ctihodného Tomáše Kempenského	131
Krátké vysvětlení katechismu	133
Katolický katechismus	137
Jen s pravdou ven	140
Věrná Roza	147
Život svatého Vojtěcha	153
Několik slov k pectivým lidem	153
Oznamovatel	154

Zprávy.

Kterak katoličtí biskupové mluví	158
Velehrad	167
Dějepis prvního kláštera řeholních kanovníků sv. Au- gustina v Čechách atd.	180
Ohrazení	185
O novém vydání Písma svatého	187
K brusu	188
Návěští	189
Depisovatel	191